

GAVSÜL AZAM
HZ. DİR ABDÜLKADİR GEYLANİ
RİSALETİ
GAVSİYYE
(ÇEVİRİSİ ve ŞERHİ)

ELL HACC HÜSEYİN VEDAD

Kapaktaki eski yazıların latin harfleri ile yazılmış metni:

Daire içerisinde tuğra yazısı :

YA HAZRETİ ŞEYH SEYYİD ABDÜLKADİR GEYLANÎ

Tuğranın sağında : Kuddîse Sırrehül Âlî

Tuğranın solunda imza : Ketebehü Nazif

Tuğranın sağ altındaki tarih : 1327

Daire etrafındaki rubaî :

**Kutbu aktabı zaman seyyidi sâlârı ümem
Şehi Şahanı cihan Hazreti Gavsül Azam
Şerefi rütbesi gör ol mehi vâlâi güherin
Kademeyninde olup cümle velî gerdenham**

**GAVSÜL AZAM
HZ. PİR ABDÜLKADİR GEYLANİ**

**RİSALETİ
GAVSİYYE**
(ÇEVİRİSİ ve ŞERHİ)

ELL HACC HÜSEYİN VEDAD

Hazreti Pir Seyyid Abdülkadir Geylani Sultanımızın temsili bir resmi

İ Ç İ N D E K İ L E R

1. ÖN SÖZ	1
2. Hz.PİR ABDÜLKADİR GEYLANİNİN HAYATI MECAZİLERİ	5
3. MUKADDİME	17
4. RİSALETİ GAVSİYE	35
5. SON SÖZ	131

Ö N S Ö Z

Bismillahir Rahmanir Rahim

Biz insanlara Sevgili Efendimiz Hz.Muhammedi ve O'nun ümmetinin en hayırlılarından Hz.Pir Abdülkadir Geylani'yi daha nice ilahi rehberleri lutfu ile göndermiş olan ve kendi nurlu yolunda yürümeyi nasip eden Cenabı Hakk, Feyyazı Mutlak, Rabbi Rahim Hazretlerine layık olduğu ve kendine hamd eylediği vechiyle hamd ve şükürlerimizi arz ederiz.

Allah'ımızın, **"ve ma erselnake illa rahmetellil alemin - Biz seni ancak alemlere rahmet olarak resul eyledik,"** şerefine nail ederek, zayıf kulları ilahi hakikat ve hidayet yollarına sevk etmeye kılavuz kıldığı, Hatemen Nebiyyin, Sultanül Enbiya, Hz.Fahri Alem Sevgili Muhammed Mustafa Efendimize, aline, ashabına, evladına, ezvacına ve O'nun ilahi nurlu yolundan yürüyerek, selamet bulmuş gönüllere salat ve selam ederiz.

Sevgili Efendimizden altı asır sonra bizzat Efendimiz tarafından işaret edilmiş ve insanları doğru yola sevk ile vazifeli olarak bu ilahi yolda zuhur etmiş, nesebi ana ve baba tarafından Efendimize intikal eden, insanları dalaletten alarak, saadete kavuşturmayı hedef edinmiş, evliyai kiramın reisi, Kutbül Arifin, Gavsül Vasılın, Bazül Eşheb, ahlak ve fazilet numunesi Hz. Sultan Abdülkadir Geylani'ye de salat ve selam olsun.

Allah'ımızın yüce ilahi varlığına layık vechiyle hamd ü sena etmemizin mümkün olmadığı gibi iki cihan serveri Sevgili Efendimiz ve O'nun evladı hakikisi olan Sevgili Piri-miz için medhiye yazmak da mümkün değildir. Zira onları medhetmeye güç yetmez.

H.z.Pir Abdülkadir Geylani hakkında pek çok kitap yazılmıştır. Biz bu kitapta onun insanlara nurlu ufuklar açan ilmi, bilgisi ve manevi feyizleri ile yol gösteren kişiliğine dair kısa ve özlü bir bilgi vererek. Allah'ımızın H.z.Pirimize lutfetmiş olduğu "Risaleti Gavsiyye" adlı eserini aslına sadık kalarak tercüme etmeye ve ondan anladığımız manayı insanlara aktarmaya gayret ettik.

H.z.Pir Abdülkadir Geylaninin manevi yolda pekçok eserleri vardır. Bütün bu eserlerinde yazmış olduğu hakikatler H.z.Peygamberimizde zuhur eden ilahi hakikatleri açmaya matuftur. Allah'ımız H.z.Pirimizden bu hususiyetleri hakikat ve şariat ile açmış olduğundan kendisi hakkında menfi bir söz söylenememiştir.

Pirimizin kitapları pekçok olmasına rağmen, "Risaleti Gavsiyye" bunlar arasında özellikli bir konuma sahiptir. Zira bu eserde kendisinin ilahi kemalatı ile ilgili Allah'ımız tarafından tebşir edilen makam ve hususiyetleri açılarak anlatılmıştır.

Risaleti Gavsiyyede son derece şümüllü bir lisan kullanılmıştır. Allah'ımızın H.z.Pirimize lutfetmiş olduğu ilahi kelimelerde hem manevi yaşam ve makamlar, hem dünyevi yaşam, hem de bütün bunların üzerinde Allah'ımızın bunlara bakış tarzını gösteren bir ifade vardır.

Allah'ımızın Risaleti Gavsiyyede H.z.Pirimize vermiş olduğu hususiyetle indirmiş olduğu ilahi kelimeler aynı zamanda insanın tekamülü için bir tertip vazetmektedir. Bütün eserlerinin adeta bir özeti olan ve kendisinin ilahi makamlarını anlatan bu kitabı Türkçeye çevirmekle H.z.Pirimizin daha iyi anlaşılabilceğini düşündük.

Tabiidir ki bu kitaptaki açılmalar, bizim anladığımıza göre ifade edilmiştir. Risaleti Gavsiyyeyi bir tek anlayış ile değerlendirmek mümkün değildir. İlahi kelam olması hasebiyle, manası namütenahi olduğundan asırlar boyunca

okunan bu eser her okuyanın makam ve anlayışına göre müteaddit defalar ve çeşitli şekillerde tefsir ve idrak edilmiştir.

Bugün açılan **“Hatmül Velayet”** ile **“İllahil Vahidil Kahhar”** sırrı da anlatılmaya gayret edilmiştir. Allah'ımızın sırlarında namütenahi iniş ve çıkışlar vardır. Allah ilahi sırlarını açarak, kendini izah etmiştir.

Bir hadisi şerifte, Sevgili Efendimiz, **“Sizler ölmedikçe Hakk'ı göremezsiniz,”** buyurmuştur.

Bunun manası dünyevi düşünceler ve beşer hali ile Hakk'ı görmenin mümkün olamayacağıdır.

Hz.Pirimizin dünyevi, cismani hali kendisini bu zaviyeden görenlere bir perdedir. Lakin uhrevi hali idrak edildiğinde akıllara durgunluk verecek sırların mebdei olduğu görülür.

Ancak kendisi de Hz.Pirimiz gibi **“Sebül Mesani”** sırrından gelen Kadiri Tarikinin 4. Piri Sanisi Hz.Ahmet Süreyya Emin Beyefendi bu noktaya işaretten,

“Ben kendime “Rabbim” demiş olsam ne olurmuş,” buyurmaktadır.

Eğer bu güzellikleri anlatma ve bu kıymetli eserin hususiyetlerini aktarabilmeyi bir nebze başarabilmiş isek, kendimizi mutlu sayarız.

Eğer istemeyerek bir hata yapmış ve yanlış anlamaya mahal vermiş isek, bağışlanmayı dileriz.

**Hüvettevfikür Refik
ELL HACC HÜSEYİN VEDAD**

H z . P İ R **A B D Ü L K A D İ R G E Y L A N İ ' N İ N** **H A Y A T I M E C A Z İ L E R İ**

H z . P i r i m i z T a b e r i s t a n i l e İ r a n a r a s ı n d a H a z a r D e n i z i v e S a r p d a ğ l a r l a ç e v r i l i s o n d e r e c e y e ş i l v e m ü n b i t b i r b ö l g e o l a n **G i l a n** (G e y l a n , C i l a n) b ö l g e s i n d e b u l u n a n **N i f** k a s a b a s ı n d a d ü n y a y ı t e ş r i f e t m i ş t i r .

B a b a s ı , **E b u S a l i h A b d u l l a h b i n C e n g i d o s t ' t u r .** K e n d i s i n e k ı s a c a “ **M u s a C e n g i d o s t** ” d a d e n i r . **C e n g i d o s t** F a r s ç a d a , h a y ı r s e v e r m a n a s ı n a g e l i r .

A n n e s i A b d u l l a h e s S e m a i n i n k ı z ı F a t ı m a n ı n k e r i m e s i **Ü m m ü l H a y r** H a n ı m e f e n d i d i r .

H z . P i r A b d ü l k a d i r G e y l a n ı **H i c r i 470 (M i l a d i 1077)** y ı l ı n d a **R a m a z a n ı n i l k g e c e s i** d ü n y a y a g e l m i ş t i r .

560 H i c r i s e n e s i n d e H z . P i r i m i z d e k u l u n ç a ğ r ı s ı z u h u r e t m i ş , ı r t ı h a l l e r i n d e n **7** g ü n ö n c e “ **S e f e r e h a z ı r o l ,** ” b e y a n ı i l a h i s i s a d ı r o l m u ş v e **561** y ı l ı n ı n **R e b i ü l a h i r** a y ı n ı n **9 .** g e c e s i n d e y a t s ı v a k t i n d e n s o n r a A l e m i B e k a ' y ı t e ş r i f b u y u r m u ş l a r d ı r .

D ü n y a y a g e l i ş i o l a n **470 s e n e s i** , e b c e t h e s a b ı i l e “ **A ş k** ” k e l i m e s i n e , h a y a t ı m e c a z i s i n i n d ü n y e v i s ü r e s i o l a n **91 y ı l** , “ **K e m a l** ” k e l i m e s i n e ,

H a k k ' a y ü r ü d ü ğ ü **561 y ı l ı** i s e , “ **K e m a l i A ş k** ” t e r k i b i n e t e k a b ü l e t m e k t e d i r .

B u h u s u s H z . P i r i m i z d e “ **a ş k ı n** ” m a n a o l a r a k m u k a b i l i o l a n “ **V e d u d** ” i s m i n i n v e b u i s i m l e b i r l i k t e “ **k e m a l i a ş k ı n** ” b i r d i ğ e r d e y i ş l e “ **H a t m ü l V e l a y e t** ” s ı r r ı n ı n d a z u h u r b u l m u ş o l d u ğ u n u n b i r i f a d e s i d i r .

Bundan dolayı kendisi hakkında “Aşk ile geldi Kemali Aşk ile Hakk’a yürüdü,” denmiştir.

İsmi “**Ebu Muhammed Abdülkadir**”dir. Gilan bölgesinde olması hasabıyla bir lakabı da “**Geylanî**” olmuştur.

Bunun dışında da pekçok lakabları olduğu halde bunlardan en çok bilinenleri,

“**Muhyiddin,**”

“**Bazül Eşheb,**”

“**Sultanül Arifin,**”

“**Gavsül Azam,**”

“**Gavsullah,**” tır.

Hız.Pirimizin nesebi hem ana, hem de baba tarafından Sevgili Efendimize bağlanır. Bu bakımdan onun nesebine “**Silseletül Zeheb - Altın zincir**” ve “**Hasenel Hüsey-ni**” isimleri de verilmiştir.

Doğduğu zaman Ramazan ayı boyunca gündüzleri annesini emmemiştir. Daha pekçok harikuladeliği yanında, çocukluğu sırasında Nif ahalisinin annesine, çocuğun yiyip yemediğini sorarak, Ramazanın gelişini ve çıkışını öğrendikleri söylenmiştir.

Hayatı Mecazisinin bir döneminde, bütün peygamberlerin ve Peygamberimizin de yapmış olduğu gibi çobanlık da yapmıştır. Esasen **çobanlık**, manevi hususiyetleri olan bir meslektir. Zira “**Sizler ailelerinizin çobanlarısınız,**” buyrulmuştur.

Gençliğinde tarla sürdüğü bir sırada, güttüğü hayvanların kendisine, “**Ey Abdülkadir, sen bu iş için yaratılmadın,**” dediklerini işitince annesine gelerek, durumu anlatmış ve Bağdat’a ilim tahsiline gitmek için müsaadesini istemiştir ve 18 yaşında ilim tahsili için Bağdat’a gitmiştir.

Aylarca susuzluk çekmekte olan Bağdata, **Hız.Pirin gelişi** ile birlikte **sağanak** yağmurlar gelir. Uzun zamandır

suya hasret olan **toprak suya, insanlar da rahmeti ilahiye-ye** kavuşurlar. Hatta gittiği dergahın şeyhi Ebu Said el Mübarek Hazretleri yağmura rağmen müridlerine, bir manevi gönlün geleceğini, o bakımdan kapıyı açık tutmalarını ikaz eder.

Bağdat'ta birçok ilim adamından Kur'an, fıkıh, hadis, edebiyat ilimlerini tahsil eden Hz.Abdülkadir Geylani her bakımdan en iyi şekilde yetişir.

Böylelikle İslam insan kalblerini diriltecek olan bir tebliğcisine 6. asır başında kavuşmuş olur.

Kesin olmamakla birlikte, Bağdatta yapılan araştırmalarda Hz.Pirimizin eğitimi ile ilgili çalışmalarını **8** sene gibi gayet kısa bir zamanda ikmal ettiği söylenir.

Hız.Pir bu sıkı eğitimi müteakip Allah'ımızın Hz.Pirimizde tatbik etmiş olduğu hususi yetişmenin bir parçası olarak 25 yıl süresince uzlette bulunmuş zaman zaman Bağdat'tan uzaklaşmış ve insanlar ile pek fazla görüşmemiştir. Bu hal 521 yılına kadar sürmüş ve bundan sonra Bağdata dönerek sohbet ve irşadlarına başlamıştır.

Bu ilahi eğitim döneminde **Şeyhi Ebul Dabbas Hazretlerinin** kızı ile evlendiği, bir oğlu olduğu ve onunla Hacc'a gittiği söylenir.

Hız.Sultanımız orta boylu, zayıf bünyeli, geniş göğüs-lü, uzun siyah sakallı, çatık kaşlı, hafif (bazen de **gür**) sesli, ilimde ve vefakarlıkta emsali bulunmayan bir veli idi.

Gayet az konuşur, çok sükût ederdi. Konuştuğu zaman, son derece ilgi çekici hatıralarını belîğ bir lisan ile anlatırdı.

Kapısını çalan herkesi, zengin fakir ayırdetmeden, kabul eder, geri çevirmezdi. Cuma günleri dışında evinden çıkmaz, Cuma günleri ise dergaha ve camiye çıkardı.

H.z.Pirimizin Bağdatta insanları irşadettiği ve ilahi kemalatını lutfettiği dergahı ve külliyesi olan Bağdatın güneyinde **Babüş Şeyh mahallesindedir**. Selçuklu zamanından günümüze kadar bu külliye büyük bir ilgi görmüştür.

Geylani manzumesi merkezi türbe olan ve oradan gelişen bir külliye den müteşekkildir. En fazla Osmanlı zamanında restorasyon ve tamir gördüğünden **Osmanlı mimari-si** hüviyetindedir.

Külliye nin ilk binası **Hanbeli** fıkıh alimi Ebu Said el Mübarek bin Ali el Muharremi tarafından yaptırılmış olan medresedir. **Ebu Said el Mübarekin** vefatından sonra H.z. Abdülkadir Geylani hocasının yaptırmış olduğu medreseyi geliştirerek, bir tekke ilave etmiştir.

H.z.Pirimiz Hakk'a yürüdüğünde **medrese hücrele-rinden birine** defnedilmiş ve üzerine **bir türbe inşa** edilmiştir.

1508 yılında Safevilerin Bağdatı istila etmesi sırasında başka ehli sünnet türbeleri gibi H.z.Pirin türbesi de hasar görmüştür.

Kanununin Irakeyn seferinde türbe tamir ve ihya edilerek Mimar Sinan tarafından Cami, medrese ve imaretten oluşan bir külliye inşa edilmiştir.

Bu külliye daha sonra,

1574'de Bağdat Valisi Elvanzade Ali Paşa

1638'de Sultan Murat

1674'te Hüseyin Paşa

1708'de 3.Ahmet

1861'de Sultan Abdülaziz

1904'te Sultan Abülhamid tarafından restore edilmiştir.

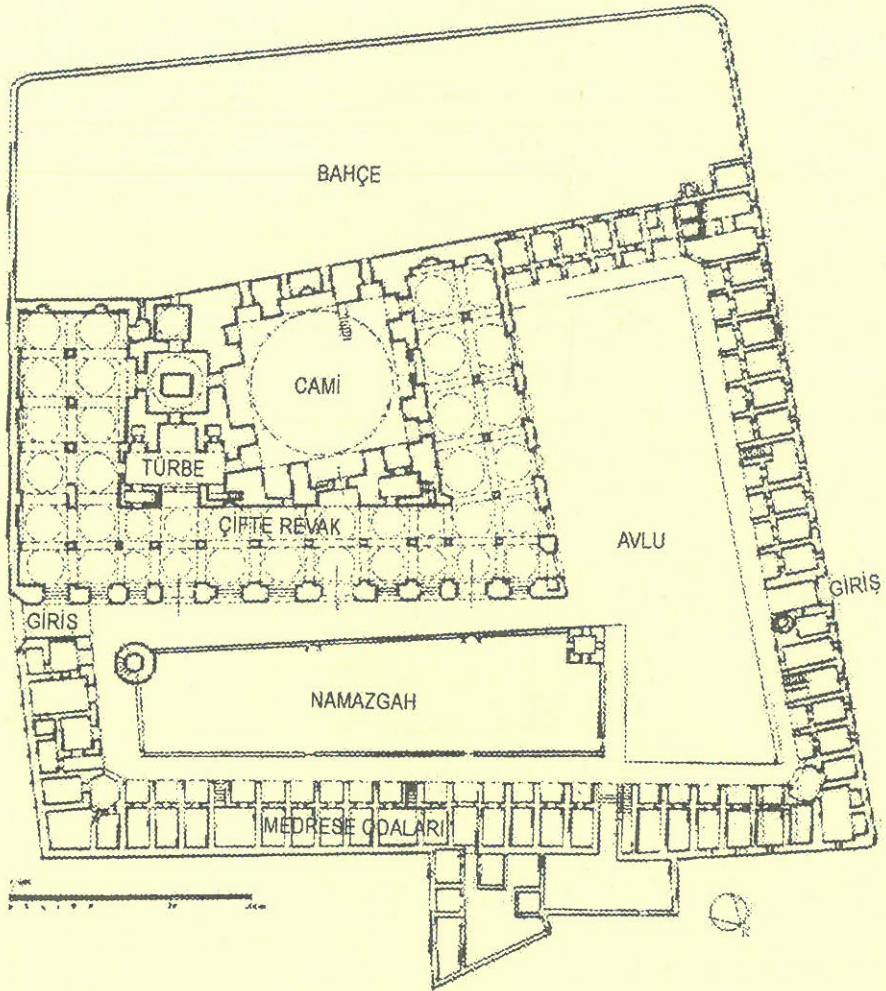
Külliye nin etrafı yüksek duvarlarla çevrili olup 38×65 m ebadında türbe ve caminin etrafında (U) şeklinde **çifte revak**, bir avlu ve avlunun etrafında yer alan medrese,

tekke ve imaret yapılarından oluşmakta olup, avlunun ortasında namazgah yer almaktadır.

Türbe külliyesinin çekirdeğini teşkil eder. Türbeye 3 yönden 4 **kapı** ile girilir. Ana giriş eyvan şeklinde olup, iki yanında yükseltilmiş 2 **oda** yer almaktadır. Esas türbe makamı kare şeklinde olup, üzeri kubbe ile örtülüdür.

Sandukanın tamamı gümüşten olup, üzerinde ayet, kitabe ve geometrik yıldız ve bitki süslemeleri olan bir Osmanlı eseridir. Türbenin kasnağı harim duvarı üzerine yüksekçe oturtulmuş üzerine ise soğan karınlı bir kubbe konmuştur. Bu kubbe firuze ve sarı renklerin hakim olduğu bitki motifleri ve halı desenli çiniler ile süslenmiş kalın bir kitabe kuşağı ile kaplanmıştır.

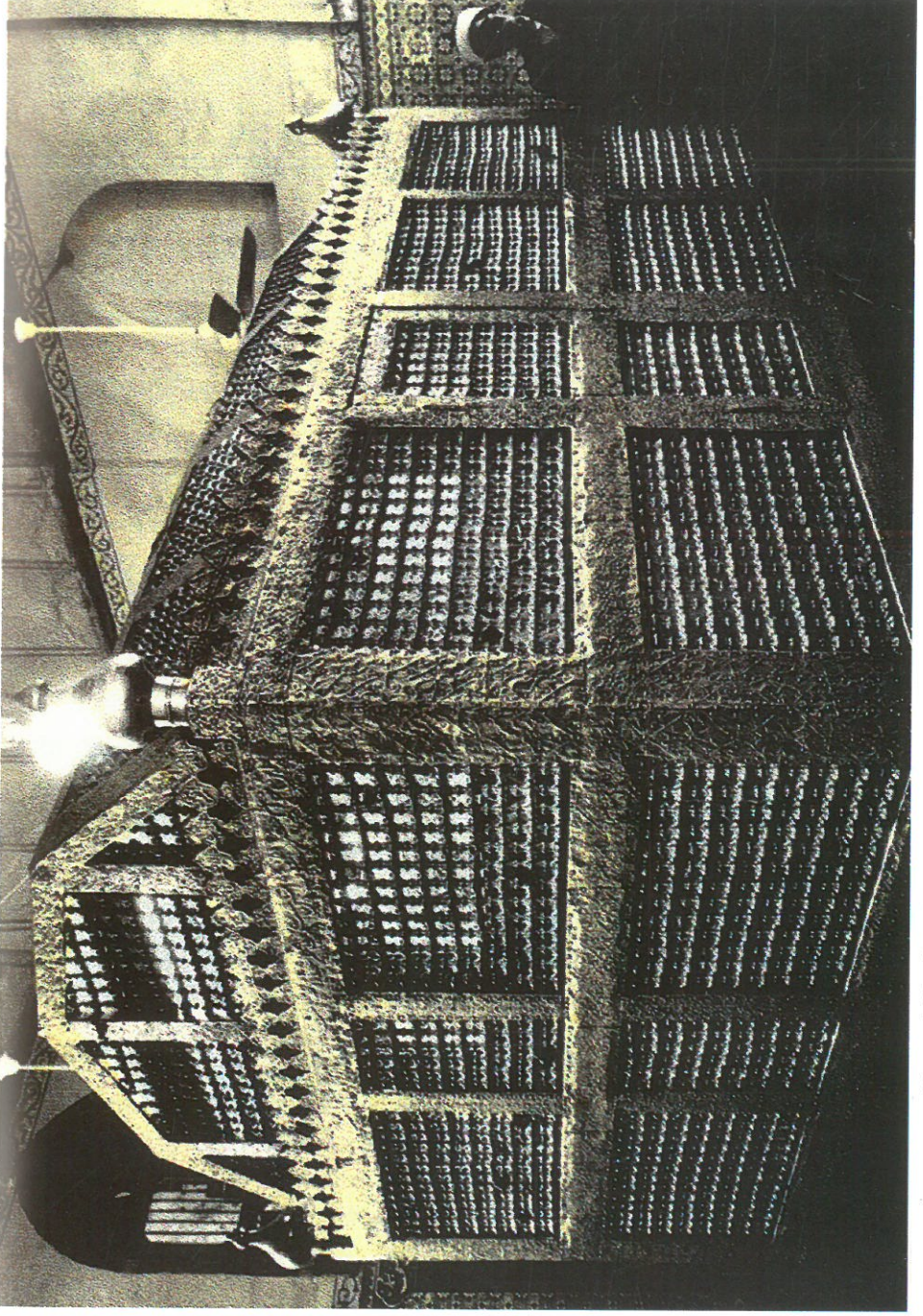
Ebu Said el Mübarekin yaptırmış olduğu medrese hakkında bugün hiçbir şey bilinmemektedir. Ancak külliyesinin bugünkü camii Iraktaki bütün camilerden farklı olup, en geniş kubbeye sahip Irak Camiidir ve Irakta tek örnek-tir.

Hazreti Pir Seyyid Abdülkadir Geylani Sultanımızın Dergahının Planı

Hazreti Pir Seyyid Abdülkadir Geylani Sultanımnın Dergahı ve Türbesinin fotoğrafı

Hazreti Pir Seyyid Abdülkadir Geylani Sultanımızın Türbesinin içinden fotoğraf

MUKADDİME

H.z.Abdülkadir Geylani Sultanımızın maneviyat içinde bir hususiyeti vardır. Sevgili Peygamberimiz ilahi ahlaki ve dini ikmal için gönderilmiştir. İnsanların hasletleri arasında her yeni şeye itiraz olduğundan, İslamın insan gönüllerinde yerleşebilmesi için zamana ihtiyaç vardı.

Peygamberimizden sonra Hulefai Raşidin ve Oniki İmam İslamın ana kaidesinden şaşmadan, saltanata dönüşmeden Efendimizin anlattığı şekilde yürümesini sağlamaya çalıştılar. Hem Hulefai Raşidin, hem Oniki İmam İslama çok büyük hizmetler etmiş ve bu yolda büyük gayretler sarfetmişlerdir.

Efendimizden sonra Şeriatı Muhammediye Oniki İmam ile yürümüş ise de, devlet yetkisini ellerinde tutanlar Muaviyenin ayrılıklara sebep teşkil eden uydurmalarını tercih etmişler ve imamlar aleyhine bu fikirleri kullanarak, dini ifsad etmişlerdir.

Sevgili Efendimiz İslamı bizlere bildirdiği zaman İslamın hususi manevi terakkileri ile ilgili olan özelliklerini de bildirmiştir. O güne kadar İslamın şeriatını yerleştirmek ile ilgili çalışmalar yapıldığından bu hususiyet ile ilgili çalışmalar ikinci planda kalır gibi olmuştur.

İslam şeriat olarak oturduktan sonra Allah'ımız İslamın manevi yönlerinin açılması ve velayet hususiyetlerinin açıklanması için H.z.Piri göndermiştir.

O'nun zuhuru ile o güne kadar çeşitli mezheplerin ortaya çıkması neticesinde karmakarışık olan şeriat anlayışı doğrulmuş ve Muhammedi yolun hakikati ile birleşerek sarsılmaz bir ilim ve hidayet kaynağı halinde yeniden ortaya çıkmıştır. Onun için kendisine dini ihya eden manasına gelen **"Muhyiddin"** lakabı verilmiştir.

H.z.Peygamberimizin Selmanı Farisî Hazretlerine, “Ey Selman sizin taraflarda bir zat zuhur edecektir. İman Ülker (Süreyya) yıldızında dahi olsa o eli ile alacak ve insanlara verecektir,” buyurduğu hadisi Şerif meşhurdur.

Efendimiz bu hadiste **sırrı tarikatı, el tutma ve seyri sülûk yollarını** da açmıştır. Bu durum ilahi bir tertip ve programı işaret etmektedir.

Gelmiş geçmiş peygamberan ilahi bir nizam ve programın devamlılığı içinde görünmüşlerdir. Allah’ımız her yeni peygamberin zuhurunda daha ileri ilim ve bilgi ikramında bulunmuştur. Ancak kitap verdiği Peygamberlere verdiği bir özellik ile onlarda şeriat hükümlerini yazılı olarak bildirmiştir.

Peygamberlerde olduğu gibi Allah’ımız evliyasında da bu ilahi tatbikatı yapmış ve o evliyanın peygamberlerin varisleri olduğunu bildirmiştir. Sevgili Efendimiz bu sırra işareten **“El ulemai veresetül enbiya,”** buyurmuştur.

Bütün peygamberan ve evliya Allah’ımızın ilahi programı dahilinde icraatta bulunmuşlar, insanlara Allah’ı doğru olarak bildirip anlatmışlardır.

Allah’ımızın Hz.Adem’de açmış olduğu **“kemalat”** isimleri vardır. Hz.Adem’den Sevgili Efendimize kadar nübüvvete ait olan kemalat isimleri peygamberler ile açılmıştır.

Peygamberimiz ile **“Hatemen Nebiyyin,”** noktası zuhur bulmuş ve Allah’ımız arzu ettiği ilahi kemalat isimlerini Hatemen Nebiyyin’den sonra zuhur edecek olan İslam Evliyasında açmıştır.

Rabbimizin her velisi için arzu etmiş olduğu ilahi kemalat isimleri, o velide zuhur eder. Bu isimler Rabbimizin

lutfu ile evvela Deryayı Nuru Muhammed'de doğar ve zuhur ederler.

Onun için Efendimiz hem **"Hatemen Nebiyyin"** hem **"Hatmül Veli"**dir. İnkılabı Kebir'in yaklaşmış olduğu zamanda ise, bu ilahi kemalat isimleri Hatmül Velayet ile hatme erer.

Hz.Pirimizin Hilafetullah'a mazhariyeti icabı Allah'ımızın hususi esması kendilerinde zuhur bulmuştur.

"Menakıbı Tacül Evliya ve Burhanül Asfiya" adlı eserde, Allah'ımızın 99 Esmâi Hüsnâsının pek çoğunun **"Kutbül Aktabı"** ifade ettiği ve bunun zahir manasının **"Gavsül Azam'dan başka bir kutup yoktur,"** demek olduğu ifade edilerek, Hz.Gavsül Azam'ın esması şöylece sıralanmıştır:

Seyyid,	Müeyyid,	Kerim,	Azim,	Şerif,	Zarif,
İmam,	Hemam,	Salik,	Nasik,	Mümin,	Mufin,
Münim,	Muksim,	Tayyib,	Tabib,	Mutayyib,	
Cevat,	Münkat,	Kaim,	Saim,	Abid,	Zahid,
Sacid,	Vacid,	Taki,	Naki,	Kamil,	Lazil,
Zeki,	Saki,	Cemil,	Celil,	Maz,	Münas,
Said,	Reşid,	Sahi,	Vaki,	Vafi,	Parisa,
Nakib,	Necib,	Hazi,	Haşu,	Sahib,	Sakib,
Varis,	Haris,	Vasi,		Bariğ,	
Faik,	Lâik,	Rasih,	Şamih,	Veli,	
Tahir,	Zahir,	Muti,	Muni	Lebib,	Habib,
Şahid,	Raşid,	Zait,	Kait,	Basir,	
Muhzib,		Delil,	Sadık,	Hazik,	
Sultan,	Burhan,	Hüsnü,	Hüseyni,	Alim,	Hakim,
Muin,	Mübeyyin,	Misbah,	Miftah,	Şakir,	Zakir,
Melaz,	Meaz,	Salih,	Nasih,	Falih,	Vazih,

Allah'ımızın Efendimizden sonra gelecek olan ve yakınlık vermiş olduğu ilahî gönüllerde bir arzusu vardır. Bu cümleden olarak **Mehdi Resul** de, Allah'ımızın kıyamete

yakın zuhur edecek olan bir mihenk taşıdır, ki Hz.İsanın geleceğinin ve Hz.Mehdinin haber verilmesi önceden belirlenmiş bir programın olduğunu ve bunun bir tesadüf olmadığını göstermektedir.

İlahi nizamın bir programı vardır. İnanmayanlar bil-melidirler ki, manevi program Allah'ımızın bir arzusudur ve hiç aksamadan tatbik olunmakta ve yürümektedir.

Nitekim Efendimizden sonra insanlara kemalat ve bilgi, Şahı Velayet Hz.Ali ile sunulmuştur. Hz.Ali Efendimiz bu yolla hakikate erilip güzellik kazanılacağını ve kendisinin Şahı Velayet olduğuna dair sırları da aynı ilahi program dahilinde bildirilmiştir.

Hız.Ali'den zuhur eden kemalat sahibi veliler ve Reis'ül Mürşidin olanlar da ilahi vazifelerini yapmışlardır. Sevgili Pirimiz elbette bu ilahi programda mühim bir yere sahiptir.

Hız.Pirimiz Sevgili Efendimizin evladı hakikisi olarak hem Efendimizin vücut kitabı olan Kur'anın zahiri şariatini hem de Kur'anın batını olan Sevgili Efendimizin sünneti seniyyesi ile yürüyüş ve yaşayış tarzını birleştirerek, dini İslamı yeniden ihya etmeye memur bir mürseldir.

O İslama son derece büyük hizmetler etmiş ve ilahi vazifesini hakkıyla ikmal etmiş bir veliyullahtır. Allah ondan gani gani razı olsun. Amin.

Onu hasseten Efendimiz bildirmiş ve dikkat edilirse imana dair olarak zikretmiştir. Demek ki gelecekte İslamda yanlış yorum ve anlatımların meydana geleceğini ve bu durumun da Hız.Pirimizin eli ve makamı velayette zuhur edecek evliyası ile düzeltileceğini bildirmiştir.

Peygamberler içinde nasıl nebiler ve resuller var ise, Hız.Pirimiz de evliya arasında hususi olarak seçilmiş ve ilahi ilim ve bilgi ile techiz edilmiş ve devir açmış bir velidir.

O'nun açtığı bu çağır İslama yeni bir veche vermiş tarikatler fiiliyata geçmiş ve bundan sonra öylece yürünmüştür.

Manevi yol Hz.Pirimiz ile kurumlaşmıştır. Bu ilahi vazife kendisine Rabbimiz tarafından lutfedilmiş ve Efendimiz de kendisini desteklemiştir. Onun açtığı bu çağır bu güne kadar devam etmiş ve edecektir.

Hz.Pir dini İslamın ruhi ve ilahi özelliklerini izah ederek insan faktörünün özelliğini açıp anlatmış ve Hz.Muhammed'in şeriatını fevkalade güzel tatbik etmiştir. Bu hakikatler "**Sebül Mesani**"de zuhur etmiştir.

Rabbimiz Hz.Pirimiz ile İslamın vel'ayet hususiyetlerini ve manevi inceliklerini açarak anlatmıştır. Bunun için evliya, "**duyan gelsin bana,**" buyurmuştur.

Hz.Pirimiz, "**Ben sizler üzerine gönderilmiş bir terbiyeciyim,**" buyurmuştur.

Efendimizin, "**Ben güzel ahlakı ikmal için gönderildim,**" beyanında ve bütün evliyai kiramda olduğu gibi Hz.Pirimiz de ilahi ahlakı öğretmek için gayret göstermiştir.

Hz.Pirin ilahi vazife içindeki rolü çok mühimdir. O insanların ilahi ahlakla muttasıf olmasını sağlayarak Hakka dönmelerine imkan veren bir eğitimin tatbikatını yapmıştır. Bu Allah'ımızın Hz.Pirimiz ile de insanlara yapmış olduğu bir ikramı ilahiyedir.

Hz.Pir Abdülkadir Geylani, "**Ben bütün evliyanın varacağı en son noktaya kadar gittim. Sonra Rabbim bana bir pencere açtı ve namütenahi seyrettim,**" buyurmuştur.

Rabbim Hz.Pir Abdülkadir'in "**pencere açıldı ve namütenahi seyrettim,**" ilahi beyanını açarak şöyle buyurdu:

Hz.Pir, o pencerenin **kendisidir**. O pencerenin ilahi aleme kendisinden kendisine dönük olan vechesi **bazül**

eşhebdır. Birçok alemde olduğu gibi kesret alevine dönük olan vechesi de **Gavsül Azam**'dır. Esfele safilin olan bu alemde de bu isim ile icradadır.

O pencerenin kesret alevine bakışındaki tatbikatta Allah **"Gavsül Azam"** ismi ile fiili icrasını tatbik ediyor, ki bu vechesi velayeti kiram ve peygamberan tarafından müşahade edildiği için o noktayı tasdik ve teyidedirler.

Diğer vechesi ise, Allah'a baktığı için namütenahidir. Allah'ı tam anlamı ile bilip anlamak mümkün olmadığı için **"Bazül Eşheb"** ismi ile o noktanın sonsuz ve namütenahi olduğu ifade edilmek istenmiştir.

"Bazül Eşheb" "Allah'ın doğanı" manasına gelir. **"El Baz"** Farsça asıllı bir kelime olup, **"Doğan kuşu"** manasına geldiği gibi aynı zamanda avcılarının keklik avlamak için ka-feste götürdükleri kekliğe de verilen isimdir.

Mürşidi Kamil, **"ledün"** ilminin aşıklarını avlamak için vazifeli mecazi manada bir kuş gibidir. Bu bakımdan **"Bazül Eşheb"** deyimi bu ilahi yolda olanlar için zarıf bir örnek ve bir nüktedir. Bu deyim aynı zamanda manevi ilahi yolda, ilahi terakkinin Hz.Pir'in yolunda uçarak ve yüksek bir hızla zuhur ettiğinin bir ifadesidir.

Bununla ilgili olarak bazı manevi gönüllerde

"Ene Bazül Eşheb Ell Hacc H. V."

"Ene Bazül Meşreb Ell Hacc H. V." zuhuratları olmuştur.

İşte bu hakikat içinde olan velinin hali tam idrake sığmadığı için, onun kademi tekmil evliyanın başı üzerindedir. Bütün evliya bunu tasdik etmiştir. Bu sır **Hatmül Velayet** sırrı ile de açılmaktadır.

Allah'ımızın Hz.Pirimizde açmış olduğu sırlardan bazıları insanlar tarafından Allah'ımızın o insanlardaki arzusu kadar anlaşılmıştır. (Böyle bir ilahi noktaya herkes teslim olsa gerektir.)

Hızır (AS) zühür ederek, “Ya Bahaeddin, Bağdatta Şeyh Abdülkadir Geylani’ye git. Ondan istimdad et. Ancak O sana yardım edebilir,” buyurur.

Hızır (AS) zühür ederek, “Ya Bahaeddin, Bağdatta Şeyh Abdülkadir Geylani’ye git. Ondan istimdad et. Ancak O sana yardım edebilir,” buyurur.

Hızır (AS) zühür ederek, “Ya Bahaeddin, Bağdatta Şeyh Abdülkadir Geylani’ye git. Ondan istimdad et. Ancak O sana yardım edebilir,” buyurur.

Hızır (AS) zühür ederek, “Ya Bahaeddin, Bağdatta Şeyh Abdülkadir Geylani’ye git. Ondan istimdad et. Ancak O sana yardım edebilir,” buyurur.

Hızır (AS) zühür ederek, “Ya Bahaeddin, Bağdatta Şeyh Abdülkadir Geylani’ye git. Ondan istimdad et. Ancak O sana yardım edebilir,” buyurur.

Padişahı her dü alem Şah AbdülkadiREST
Serveri evladı Adem Şah AbdülkadiREST
Afitabı mahitabı arşı kürsiyyi kalem
Nuru kalbest nuru azam Şah AbdülkadiREST
Her iki alemin sultanı Şah Abdülkadirdir.
Evladı Ademin hakanı Şah Abdülkadirdir.
Arşın, Kürsinin, Kalemin Ayı, hem Güneşi
En büyük nurdan bir kalb nuru Şah Abdülkadir’dir.

Hızır (AS) zühür ederek, “Ya Bahaeddin, Bağdatta Şeyh Abdülkadir Geylani’ye git. Ondan istimdad et. Ancak O sana yardım edebilir,” buyurur.

Hızır (AS) zühür ederek, “Ya Bahaeddin, Bağdatta Şeyh Abdülkadir Geylani’ye git. Ondan istimdad et. Ancak O sana yardım edebilir,” buyurur.

Hızır (AS) zühür ederek, “Ya Bahaeddin, Bağdatta Şeyh Abdülkadir Geylani’ye git. Ondan istimdad et. Ancak O sana yardım edebilir,” buyurur.

“Büyük Türk şairi Nabî, Hz.Abdülkadir Geylani hakkında, “Cem’i kutbiyyet, gavsiiyyet ve ferdiyyet ile se(üç) sütun üzre durur barigehi rif’ati şeyh,” der.

Yani Hz.Abdülkadir’in yüksek huzur makamı (*izni ile görülecek görüşme yeri*) “**Kutbiyyet**”, “**Gavsiiyyet**” ve “**Ferdiyyet**” denilen üç sütun üzere kurulmuştur.

Kutup, eşyada,

Gavs, kalblerde,

Ferdiyyet, hem eşyada, hem kalblerde (*Hakk arzusu kadar*) tasarruf eder.

Hz.Abdülkadir Geylani şöyle buyurur:

Berr u bahr içre müridim etse figan bir an

Ederim düşmanın nakdi vücudun itlaf

Ererim tiri kaza gibi vücudu hasne

İntikamım kılıcım men edemez bend u gılağ

“Karada ve denizde bir müridim figan etse ve benden imdad istese, kaza oku gibi o an düşmanın vücudu üzerine atılır ve öldürürüm. İntikamım kılıcı ne bağlanır ve ne kılıfa sokulur.”

Derviş Yunus Hz.Pir Abdülkadir Geylani için şöyle terennüm etmektedir:

Seyyah olup şu alemleri ararsan

Abdülkadir gibi bir er bulunmaz

Ceddi Muhammed’dir eğer sorarsan

Abdülkadir gibi bir er bulunmaz

Günü gelir dervişleri dirilir

Ayetiyle ihyaları sorulur

Kudretinden kismetleri verilir

Abdülkadir gibi bir er bulunmaz

Hakk Teala yeri göğü düzeli

Hoş nazar eylemiş ona ezeli

Evliyalar serçeşmesi güzeli

Abdülkadir gibi bir er bulunmaz

Benim şeyhim beni Hakk'a götürür
Nice müşküllerim anda bitürür
Muhammed'in sancağını götürür
Abdülkadir gibi bir er bulunmaz

Giderler gazaya çalarlar satır
Daima yaparlar hoş gönül hatır
Bağdatta türbesi nur olmuş yatır
Abdülkadir gibi bir er bulunmaz

Cümle evladına yeşil yaraşır
Aşk gelir bu canıma dolaşır
Ona derviş olan Hakk'a ulaşır
Abdülkadir gibi bir er bulunmaz

Derviş Yunus biz çekelim zahmeti
Üstümüzde hazır ola himmeti
Oğlum demiş ona Resul Hazreti
Abdülkadir gibi bir er bulunmaz

Bizler de bu manevi yolu aynen tasdik ediyoruz.
Mürşid dervişleri daima kontrol eder, selamete getirmeye çalışır. Onun için bugün selametteyiz. Bu ilahi Kadiri yolunda güzellik kazanılacaktır.

Sevgili Pirimiz, tasavvuf hakkında, oğlu Hz. Abdürrezzakül Irakî'ye yazmış olduğu vasiyetinde şöyle buyurmaktadır:

"Ey oğul, tasavvuf kaal işi olmayıp, hal işidir, iyi ahlak numunesidir. Ey oğul, tasavvuf sekiz kısma ayrılmıştır.

1. Seha
2. Rıza
3. Sabır
4. İşaret
5. Gurbet
6. Sof giymek
7. Seyahat
8. Fakr

Sehavet,	İbrahim (AS)'ın mazharıdır.
Rıza,	İshak (AS)'ın şiarıdır.
Sabır,	Eyyüb (AS)'a mahsustur.
İşaret,	Zekeriyya (AS)'ın mazharıdır
Gurbet,	Yusuf (AS)'ın şiarıdır.
Sof giymek,	Yahya (AS)'ın mazhariyetindendir.
Seyahat'a	gelince Hz.İsa bununla mütehallidir.
Fakr,	benim ceddım (SAV)'de bulunurdu."

Sevgili Pirimizden sonra oğlu ve manevi evladı olan **Abdürrezakül Iraki Hazretlerinden** yürüyen kol Kadiriye'nin **3. Piri Sanisi Ziyaeddin Abdurrahman Halis Talabani Hazretlerine** kadar gelmiştir.

Talabani hazretlerinden itibaren **Halisiye kolu** adıyla yürümüştür. Talabani Hazretlerinden bir kol daha gelmiştir ama **sır kolu Bekrül Cezbi Hazretlerinden** yürümüş, Bekr'ül Cezbi hazretlerinden de **Ahmet Süreyya Emin Beyefendi Hazretleri** almıştır.

Bu kol pek bilinmediğinden birçokları Dördüncü Piri Saninin farkında değildir. Halisiye kolu sırda olan bir koldur ve biz bu koldan gelmekteyiz.

Hız.Süreyya'nın halifesi olan Hüsni Bey Hazretleri bir nefesinde,

Cem oldu aşıkları
Pirim Abdülkadir'in
Yolunda sadıkları
Pirim Abdülkadir 'in

Elim verdim eline
Kurban oldum diline
Canım feda yoluna
Pirim Abdülkadir'in

Sana derim ey kişi
Çıkar dilden teşvişi
Oda yanmaz dervişi
Pirim Abdülkadir'in

Arısının balıyım
Bahçesinin gülüyüm
Bağının bülbülüym
Pirim Abdülkadir'in

Hak katında uludur
İki cihan doludur
Halisiye koludur
Pirim Abdülkadir'in buyurmaktadır.

Allah, "bildiğın isimlerimle bana dua `et, sana bilmediğın isimlerimi açayım, yakın olarak tenezzül edeyim, bilmediğın isimlerle dua edersen yine aynı tatbikatı yaparım," buyuruyor.

O yüzden "Yarabbi bildiğım ve bilmediğım isimlerinle sana iltica ediyorum," demek makbul olur.

"**Lillahil vahidil kahhar**" isminde bütün isimler mahviyyettedirler, onun için Allah'ımız o büyük günde, "**getirin bütün isimleri,**" diye buyurduğunda, bütün isimlerinin tecelliyatı kendisinde topladığından, getirilecek bir isim kalmaz. Allah'ımız bu suali sadece açıldığı velayet noktasına tevcih buyurmaz, zira bu tatbikatını zaten onda yapmıştır.

Geçenlerde bir dua zuhur etmişti, bunu müteakip "**Ene Abdülkadir Geylani** bizlere ve manevi evlatlara yaptığın dua makbulum oldu," buyurdu.

Tevazu ile tevbe ve istiğfar ettiğimde devam etti, "Yaptığın dua Hatmül Velayet noktasındadır. O dua içindeki kemalat ile bütün dervişanım aynı kemalat noktasına ulaştı," buyurdu.

Hatmül Velayetle bütün makamların hususiyetinin zat olduğu bilinip tasdik edilmiştir.

Allah'ımızın bu makamlarda (**ulvi** ve **süfli**) sıfat ve zat isimlerini zikretmesi bir bakıma "**lillahil vahidil kahhar**" sırrının tatbikatta olması demektir.

Evliya insanlara daima ilahi hakikatleri **ulvi** ve **sufli**, **hayır** ve **şerrin** bir olduğunu bildirdikleri ve tevhidi anlat-tıkları halde insanlar Hakk'tan şerri tenzih etmektedirler. Bu hal sevgiden ileri gelmektedir.

Ancak şer denilen şey daimi değildir. Hayrı bilmek içindir. O halde **ulvi** ve **süfli** vücutta birlik vardır. Onun için de Muhyiddini Arabiye itiraz etmişlerdir. Ancak bugün herşeyin zıddı ile bilinmesi ilmen de görülmektedir ve tam tevhid vardır.

Hız.Pirimiz **Vahdeti Vücudu** da izah etmiş ve anlat-mıştır. Bu nokta Hız.Muhyiddini Arabide zuhur etmiştir.

Bu husus Hız.Muhyiddini Arabide, "**Herşey Allah'tır,**" diye zuhur etmiş.

Hız.Pirimiz ise, aynı hususu, "Allah, '**herşey benim**' buyurdu," diyerek ifade eylemişlerdir.

Allah'ımız kulunda "**Abd**" ismini "**Kadir**" ismi ile ya-ratmış ve "**Allah**" ismi ile ilahi hakikatini açmıştır.

Vahdeti Vücut, maddenin, mananın, işlerin birliği, **uluhiyettir.**

Hız.Pirimize kadar gelmiş olanlar Efendimizin şeria-tını tam tatbik ederek, güzellik kazanmışlardır. Ancak Hız. Pirimizin zamanına gelinceye kadar, insanların Allah'ımızın şariatini kendilerine uydurmak için icat ettikleri bir yığın mezhepler ortaya çıkmıştır.

Hz.Pirimiz İslamın manevi yoldan hakikatine ermeleri için insanları **velayet makamı** ile çekmiştir. Tarikatler bu ilahi ilmi öğretmek için kurulmuş olan ilahi okullardır. Bu okulların temelinde Hz.Abdülkadir Geylaninin büyük katkısı vardır. İmam Caferi Sadık da, ceddi Hz.Muhammedin şeriatının doğru öğrenilmesi için kendi evini okul haline getirmiştir.

Hz.Pirimiz maneviyatı, velayet yönünden anlatmıştır. Onun için "**Gavsül Azamül Muazzam**"dır.

Diğer tarikatler de pirlerinin kurdukları ilahi okullardır. Bu bakımdan hepsi Hz.Abdülkadir Geylani Efendimizden feyzmend olmuşlardır. Allah'ımız bu ilahi okul hususiyetini Hz.Pirimiz ile açmıştır.

Hz.Pir bu okulun kurucusu ve Allah'ımızın bu hikmeti ilahiyesinin insanlar arasında yayılmasına sebep teşkil eden ilahi gönül sahibidir.

Bu ilahi okulun tertibi icabı **şeyh ve derviş, baba evlat** gibi en yakındırlar. Nasıl baba ile evlat arasında veraset var ise, şeyhin yetiştirdiği evlatlar da onun ilmen varisleridir (maneviyatta "**babalık**" sırrı).

Allah'ımız Sevgili Pirimize, "**Evladım Abdülkadir,**" demekle bu ilahi yolu açmış, "**Bendeki ilmin varisidir,**" buyurarak bu ilahi okulun hususiyetlerinden birini açmıştır.

Hz.Pirimiz aynı zamanda nübüvetten de hissement olan bir İslam velisidir. Kendisinde nübüvvet, risalet ve velayet sırları açılmıştır. Bu üç hakikat ve Gavsıyyete dair bilgiler Hz.Pirimiz tarafından açılarak anlatılmıştır.

Risaletin hususiyetlerinden bir tanesi de Allah'ımızın hakikatini insanda açıp bildirmesidir. Bu hakikati bildirdikten sonra Gavsül Azam ismi ile bütün alemlerde Allah'ın arzuyu ilahisinin hükümranlığını görmek mümkün olur.

Bu kitapta Hz.Pirimizin kerametleri ile ilgili konuya değinmedik. Allah'ımızın insanların güzel bir noktaya gelmeleri için Hz.Pirimizden lutfetmiş olduğu namütenahi ikramı ilahiyesinin anlatımı başlıbaşına ve namütenahi bir konudur. Esasen Hz.Pirimizin bizatihi varlığı en büyük keramettir.

En büyük ikramı ilahi, Allah'ımızın kelimidir. O bakımdan Allah'ımızın Hz.Pirimize hitabı olan Risaleti Gavsıyye'sinin anlaşılıp idrak edilmesi çok mühimdir.

Bu cümleden olarak Hz.Süreyya Beyefendi'nin aşağıdaki sözleri son derece açıklayıcıdır:

"Canı men, bunu anla ki kudreti tasarruf başka, tasarrufu kudret başkadır.

Kudreti tasarruf her evliyaullahta vardır. Feamma tasarrufu kudret Zati Sahibür Rahmana mahsustur. Çünkü bu vücudu mukadesül fehimel azamül muazzam noktai gaynı gidermiş olmakla zamanımızda andan gayre henüz mestur ve gayri malum olmuştur."

Hz.Süreyya bir başka hadisinde böyle zuhuratların sayısının 6-7 yi geçmeyeceğini, Hz.Muhammed, Hz.Ali, Hz.Abdülkadir Geylani ve kendisinin bunlardan olduğunu ifade buyurmaktadırlar.

Bu durumda olan bir velinin her hali keramet olduğu için bu kitapta Hz.Pirimizden zuhur eden kerametlerin tadat edilmesi gibi bir gayrete girişilmemesi uygun görülmüştür.

Allah'ımızın Hz.Pirimize hitapları dünyevi makamları ve ilahi terakkiyi işaret etmektedir. Bütün isimler gibi **"Gavs"** ismi de Allah'ımızın isimlerinden bir isimdir.

Rabbimiz Hz.Pirimize bunları Gavsül Azam makamından hitap ederek öğretmiştir. Bu bakımdan Risaleti Gavsıyye'nin başlangıcında **"Gavsül Azam"** makamı, bu be-

yanların o makama göre okunarak idrak edilmesi gerektiğini ikaz etmektedir. Bu kitap bu şekilde okunur ise, Rab-bimizin himmeti ile terakkiye vesile olacaktır.

Bu kitapta Hz.Pirimizin Allah'ımız ile mükalemesi **72** konuşma cümlesinden ibarettir. Bunun bir manası da Efendimizden sonra **72** fırkaya bölündüğü görülmüş olan İslamın her bir fırkasına Allah'ımız tarafından yapılmış olan bir uyarının müşahade edilmesidir. Ancak bu fırkalar içinden **"Fırkai Naciye"** efdaldır. Zira **"Fırkai Naciye"** Efendimizin tam sünnetinde yürüyen ve ilahi hakikate ermiş bir fırkadır.

Allah'ımızın Hz.Pirimize hitapları ve bunların manaları aşağıdaki şekilde derc ve izah olsa gerektir.

1. **"Kaale - buyurdu,"** hitabı

Bu hitap doğrudan, Allah'a ait ve kişiyi hedef almayan bir hitaptır. Bu hitap ile gelen mükalemelerde ilahi alemler ve dünyevi hallere dair hükümler beyan olunmuştur. Allah'ımızın kendi vücudundan teşkilatlandırmış olduğu varlıklar üzerine olan bu hükümler **Vacibul Vücud'a** ait hükümlerdir.

2. **"Sümme seeltü fekultü Ya Rabbi"**

"sonra sordum ve Ya Rabbi dedim," hitabı

Kulun bir talebi yani kuldan Allah'a bir iltica vardır. Bu talep ruhun aslına olan talebidir yani abdiyyetin mabdiyyetten talebidir ve **"kul"** isminin ruhani olma isteğidir.

Allah'ımızın kemalatının gerek **"Gavs"** için, gerek Gavs'ın insanlara anlatımını bilmek ve bildirmek ve gerekse O'nun ilahi kemalatını ikmal için lutfetmiş olduğu bir hitaptır.

İlahi kemalat ve mecburiyet için Allah'ın mürebbi ismi olan **"Rabb"** ismi ile Allah'a ilticadır.

Hz.Pirimiz **"Ben insanlar üzerine gönderilmiş olan bir mürebbiyim,"** buyurur.

Bunun bir manası da Hz.Pir'de Allah'ımızın **"Rabb"** isminin tecellisinin bulunduğu ve bu isimle insanlara mürebbi olduğudur.

Bu kendisinin **"her bilicinin üzerinde bilici olduğunı,"** beyan buyuran Allah'a kulun ilticaıdır.

Ayetteki **"cehul"** kelimesinin bir manası da kulun gerçek öğreticisinin Allah olduğu **ümmilik** noktasını işaret eder.

3. **"Ve kaale lî - ve bana buyurdu,"** hitabı

Bu hitabı ilahinin bir manası da **"hitabım benden bana"**dır.

Burada Allah'ımız yakınlık verdiği gönle hitap etmekte ve açtığı noktanın anlatılmasını açılmış olduğu gönül ehline bırakmaktadır. Bu noktadaki anlayış ve kemalat yüksek olduğundan avama doğrudan söylenmesi halinde şaşırma olur. Bu hitaptan murat insanı kamil yani vela-yettir ve bütün alemlerdeki insanlar için geçerlidir.

İnsanın hedef alınarak hitap edilmiş olmasından maksat adem sırrının açıldığı gönüldür. Deryayı Nuru Muhammed'in görünerek hitap ettiği noktadır. Bilhassa **"ve"** bağlacı ile başlayan hitab beyanları daha sonra Hatmül Velayet zuhuru ile açılarak, idrak olunacak hakikatleri ifade etmektedirler.

4. **"Ya Gavs - Ey Gavs,"** hitabı

Bu beyanlarda Allah'ımızın **"Gavs"** ismi ile bütün varlıklar üzerindeki hükmü ilahisi anlatılır. Bu bakımdan hitap **"Gavs"** isminedir. Bu da gavsıyyetin Allah nezdindeki yetkisini gösterir ve kudreti ilahisini anlatır.

Bu aynı zamanda Allah'ımızın yakınlık verdiği insan gönlünün insanlar üzerindeki yetkisinin de bir ifadesidir. Kur'anı Kerim'de de (*Maide 35'de*) **"ilahi rehber bulunuz,"** hitabı mevcuttur.

Bu ayet insanlar arasında zuhur eden ilahi rehberlerin durumunu belirtir. Bu ilahi rehberlerin içinden seçilmiş olup, hükmü hem bu alemde, hem ilahi alemde ve hem de kalblerde yürüyenler **"Gavs"** ismine mazhardırlar.

5. Kaalel Gavsü Reeytür Rabbe sümme seeltü

Gavs, "Rabbi gördüm sonra sordum," buyurdu," hitabı

Bu hitap Risaleti Gavsıyyede iki yerde bulunmaktadır. Bir tanesi **aşk** konusunda diğeri **mirac** konusundadır.

Aşkın manası Allah'ımızın kendisidir. Allah'ımız bunun böyle olduğunu kendi **"Hüve"** ismi ve **"Vedud"** ismi ile izah buyurmuştur. Allah'ımız ilahi aşk idrakini ve makamlarını birçok isim ile ifade buyurmuştur.

Allah'ımız, **"Bütün bu alemleri aşk için yarattım,"** buyurmaktadır. O halde alemlerdeki hakikatleri anlamak, Allah'ımızın bu hakikati açtığı isimleri idrak, aşkı anlamak demektir.

Aşk anlaşıldığı zaman ilahi kemalat ikmal olmuş olur. İlahi aşkı öğrenip bilen ilahi kemalat sahibi olur. Bu kemalat **"Gavs"** ismi ile bütün varlıklar üzerinde mürebbi olmuştur.

Aynı hitap Risaleti Gavsıyyenin son paragrafında da mirac ile ilgili olarak zikredilmektedir.

İnsanın da Allah'ın bir parçası olduğunun idrakidir. Kişi Allah'a mirac yaptığı zaman Allah ile Allah olmuş demektir. Allah'a varmış ve hakiki vuslata ermiş olan için sual ve cevap biter ve öyle bir kimsenin kıldığı namaz gerçek idrak noktasına varır ve **"namazın benden bana"** beyanı zuhur eder.

ABDÜLKADİR GEYLANİ
HAZRETLERİN
RİSALETİ GAVSİYYESİ
(ÇEVİRİSİ ve ŞERHİ)

Bismillahir rahmanir rahim

- * **Elhamdülillahi kaşifül gummeti basitün nimeti ves salatü vessalamü alen nebiyyihi hayril beriyeti nebiyyir rahmeh**
- **“Hamd perdeyi kaşif olan ve nimeti bol veren Allah’a mahsustur, salat ve selam yaratılmışların en hayırlısı rahmet peygamberi olan nebisinedir.”**

Burada **perdeden** murat, Allah’ımızın insan ile arasındaki hususiyettir. İnsan varlığı hususiyededir. O perde, kulun yaratıcı ile arasındaki hicaptır.

Yaratılmış kul ile Allah arasındaki perde **Deryayı Nuru Muhammed’dir** ve o Allah’a ulaştırır.

Efendimizden sonra zuhur eden İslam Evliyasından Hz.Muhammed zahir olur. **“Ademi Hakiki”** olan evliyadan görünen Hakk’tır. Evliyanın dışında Allah’ın kelim ile açılması yoktur. (**“Adem’e secde edin”** sırrı)

Kişi evliyaı görür ama Allah’ı göremez. Eğer evliya onu açarsa o zaman kişi Allah’ı görür. Bu hakikati açan Sevgili Efendimizdir.

Hz.Pirimiz, bu ilahi hakikati en güzel tanımlayarak insanlara bildirmiş olan **“yedi isimden”** biridir. O’nun Hz. Peygamberimizdeki bu hususiyeti açıp anlatmış olması, peygamberimiz tarafından **“Sırrı Sebül Mesani”** ile bildirilmiştir.

Burada **rahmet**, Sevgili Efendimizin kemalatının açılması ile bütün dünya insanların Allah'a kavuşabilmesi imkanının zuhurudur.

Perdenin keşfolması, bu ilahi rahmetin alemlere bolluk ile yayılması manasına da gelmektedir.

- * **Kaalel Gavsül Azamül müstevhişü gayrallahil müste'-nisü billah**
- "Allah'ın gayrından uzak duran ve Allah ile ünsiyette olan Gavsül Azam buyurdu."

Allah'ımız meydana getirmiş olduğu varlıkları isimleri ile halk etmiştir. O isimlere göre Allah'ı değerlendirsek, o isimleri Allah'ın gayri gibi mütalaa ederiz. Halbuki bir şeyin birçok ismi olabilir ama şahsiyeti birdir. Bir kişiyi birçok isimle değerlendirmek, o kişinin özelliklerine göre olur.

Hız.Pirimiz burada isimlerden değil, ismin işaret ettiği varlığın özünden kaynaklandığını bildiriyor. Aslolan isimlerin işaret ettiği varlık ile kurulacak temastır.

Allah'ımız açıldığı gönüllerde bir çok ve namütenahi isimler indirir. Bunun bir manası da, o isimleri indirmiş olduğu gönüllerde, o isimlerinin hususiyetlerinin bulunduğudır. Allah'ımızın evliyasının namütenahi oluşu ve isimlerinin sonsuzluğu düşünüldüğünde, Allah'ımızın ne kadar namütenahi olduğu ayan olur. Onun bu hali ile değil esfele safilini, alemleri ukbayı bile kıyaslamak kabil değildir.

İnsanlar Efendimiz Hz.Muhammed'i ve Hz.Abdülkadir Geylani'yi hatırladıkları zaman, Allah'ı anıyorlar ise, bu anış ve hatırlama doğrudur. Hakk'tan gayri düşünülürse, bu durum yanlış ve hatalıdır.

Rabbimiz burada, "İsimler ile tahdit edilemeyecek bir noktaya gelmiş olan Gavsül azam," hitabında bulunmuştur.

Burada ifade edilmek istenen bir hakikati ilahiye vardır.

Hz.Süreyya Bey'in buyurmuş olduğu, "Öyle gönüller vardır, bunlar 6 - 7 yi geçmez, ki onlar için bütün isimlerin sahibi olan Rabbim, "ben kulumu öyle severim, ki onun sıfat görünen ismini zatiyet noktasına ulaştırır ve ismimin başına alırım.

"Muhammedullah,"

"Aliyyullah,"

"Abdülkadirullah,"

"Süreyyaullah,"

"Muhammed Aliyullah,"

"Vedudullah," gibi ("**Sebül Mesani**" sırrı)

Bu kelim Allah'ımızın "**Gavs**" ismi ile kendisini anlatmasıdır.

- * **Kaalellahü Teala Ya Gavs! Azame kultü Lebbeyke Ya Rabb! Gavs**
- "Allahu Teala 'Ey Gavsül Azam,' buyurdu, 'Buyur ey Gavsın Rabbi,' dedim."

Allah'ımız, arzuyu ilahisi ile, "**Gavs**" ismini zikredince, Gavs, "**Buyur Gavsın Rabbi,**" dedi.

Hz.Pirimizin bu cevabı vermesi Rabbin bütün alemlerdeki icrai ilahisinde ruhi kemalatı "**Gavs**" ismi ile koymuş olmasıdır.

İlim veren, terbiye eden ve öğreten Allah'tır. Bütün varlıkları kendi vücudundan teşkilatlandırdığı için o varlıklar hakkında hüküm vermek hakkıdır.

Hz.Pir, "**Buyur Gavsın Rabbi,**" sözü ile bu hakkın Allah'a ait olduğunun kabul ve tasdiğini yaparak tam bir tevhid noktasını izhar etmiştir.

Hacıların Arafat'ta, "**Lebbeyk Allahümme lebbeyk,**" beyanı, hakikatte, kulun yaratanının bütün nizam ve şeria-

tını aynen kabul ve beyan ederek, kulluğunu ikrar ettiğini gösterir.

Bakara Suresinde sözü edilen,
“**Elleziyne yü'minune bil gayb**”

“onlar ki görmeden iman ederler,” ayetinde belirtilen bir husus da budur.

Allah'ımızın “**lebbeyk**” sözünü izhar etmiş olduğu gönle hususi ikramları olmuştur. Kulun ilahi hakiki mürşid olan Allah'ı tam kabulü kişinin Allah'ın varislerini de aynen kabul ettiğini gösterir. O zaman perde kaldırılır ve hakikat zuhur eder.

Allah'ı kabulde meydana gelecek olan **en küçük bir tereddüt** Allah ile kul arasında **hicaba** sebebiyet verir.

- * **Kaale küllü tavrın beynen nasuti vel melekuti fehiye şeriatün ve küllü tavrın beynel melekuti vel ceberuti fehiye tarikatün ve küllü tavrın beynel ceberuti vel lahuti fehiye hakikatün**
- “**Nasut ile melekut arasındaki her tavır şeriattır ve melekut ile ceberut arasındaki her tavır tarikattır ve ceberut ile lahut arasındaki her tavır hakikattir,**’ buyurdu.”

İnsan ile melek arasındaki en önemli farklardan biri insandaki şehvet, hırs vs. cismani hallerdir. Bu cismani hallerin nizama sokulması şeriat ile olur. İnsan bu şeriate uyduğu andan itibaren meleklerden üstün olur.

O kimse ademlik sırrını idrak ederse ve Allah'ımızın dünya için bildirmiş olduğu şartları bir adem olarak yerine getirirse bu üç şarttan birincisi olan (**şeriat**) insanlık vasfını idrak etmiş olur.

Böylelikle adem olarak, insanın melekten efdal olduğunun hakikatini idrak eder.

İnsan melekten efdal olduğunun idrakine vardığı zaman meleklerin Adem'e neden secde ettiğinin idrakına varır. Bu durumda insan cennetteki "**Ademüskün,**" gibidir. Allah'a inanç içindedir, Allah'tan başka bir mevcut olmadığının idrakine varır ama henüz ilmi eksiktir ve daha ileri gitmeye müsait değildir.

O kimse hakikati bilir, Allah'ımızın, "**kadın ve erkek her müslümana ilim farzdır,**" emri mucibince o ilmi edinme noktasına gelir, ki bu **tarikattır.**

Allah'ın azameti ilahiyelerini idrak ile Allah'a her bakımdan cismani ve ruhi muhtaç ve mecbur olduğunun idrakine varır.

Allah'a varmanın basamaklarından **Alemi Ceberrut'ta** Allah'ın sıfati aleminden kutsal hal ve şanlar görülüp, aşılıp, lahut alemine varılır ve böylece hakikat anlaşılır.

Alemi Lahut, kişinin ruhunun Allah'a ait olduğunun ve Allah'ımızın alemlerde icrasını fiilen yürüttüğünün hakikatine varmasıdır. Kul dediğimiz varlığın da Hakk'a ait olduğunu idrak etmesidir.

Hakk katındaki hakikati öğrenerek bütün varlıkların insan hakikatinde olduğunu anlama ve "**ben beşer suretinde bir insan yaratacağım,**" sırrının idrakine ve kul olanın da Allah olduğunun hakikatine varmaktır.

* **Ve kaale lî ya Gavsul Azame ma zahartü fî şeyin ke'-zuhurî fîl insan**

▪ "**Ve bana, 'Ey Gavsül Azam insanda zuhur ettiğim gibi hiçbir şeyde zuhur etmedim,'** buyurdu."

Allah'ımız, "**Bir insan yaratacağım,**" buyurdu ve ona ruhundan nefhetti. Onun vatani aslisi Allah'tır. O halde Allah insanı kendi ruhundan vererek teşkilatlandırmıştır ve

bütün varlıkları da insanın emrine vermiştir. Bu bakımdan Allah'ın başka bir varlıkta insanda görüldüğü gibi görünmesi bu tertip içinde pek mümkün görülmemektedir.

Allah'ımız hiçbir varlığı kendi rahmeti olan velayeti, risaleti ve nübüvvetini taşıyacak şekilde yaratmamıştır. Sadece insan olan Adem, bu yükleri taşıyacak vüsatta yaratılmıştır. Bu bakımdan bütün meleklerini Adem'e secde ettirmiştir.

Kur'anı Kerim'de *Ahzab suresi 72.Ayetinde,*

“İnna aradnel emanete ales semavati vel ardı vel cibali feebeyne en yahmilneha ve eşfakne minha ve hamelehel insanü innehu kane zalûmen cehûlâ.”

“Biz emaneti semavata, arza ve dağlara arzettik. Onu taşımaktan kaçındılar ve ondan sakındılar ve insan onu yükledi. Şüphesiz o zalum ve cahul olmuştur,” buyrulmaktadır.

Allah'ımız insanı kendi ilahi hikmetini öğretmek için bilgiden ari ve cahil olarak yaratmıştır. Bunun sebebi Allah'ımızın insanı yaratmaktaki murat ve maksadını göstermesidir.

Cahil, yaratılmış olan dünyevi mevcudatı bilmeyen kimse değil, Allah'ın ilmi ilahisinden habersiz olandır.

İnsanın **“zalum”** ve **“cehul”** yaratılmış olması, Allah'ımızın onu Nuru Muhammediye ile aydınlatarak **kendi ilmi ile mücehhez** kılması ve böylece onu alemlere rahmet kılmasıdır.

İblisin **“ben biliyorum,”** demesi, Allah'ımızın bütün ilmini bilmesi değil, o ana kadar öğretilmiş olanı bilmesidir.

Hz.Muhammed ise, **ümmidir**, yani yalnız Allah'ın ilmi ile mücehhez olduğunu müdriktir.

Bunun bir manası da, Allah'ımızın insanı kendisi için yaratmış olduğu ve kendi arzularının izharı için onu **bomboş kıldığı**nın izahıdır.

“El İnsan”, Allah’ımızın kemalatını emanet ettiği, nübüvvetini, risaletini ve velayetini açtığı gönül ehlidir.

- * **Sümme seeltü fekulü Ya Rabbi hel leke mekanün fekaale lî ya Gavsul Azame ena mekanül mekan ve leyse lî mekanün ve ena sırrül insan**
- **“Sonra sorarak, ‘Ya Rabbi sana mekan var mıdır?’ dedim ve bana, ‘Ey Gavsül Azam’ diye buyurdu. ‘Ben mekanın mekanıyım ve bana mekan yoktur ve ben insanın sırrıyım.’”**

Burada tevhidin tam tatbikatı vardır. Bu noktada **“İâ mevcude illa hu”** sırrı meydana çıkmaktadır.

Allah’ımız bütün mekanların varlığının kendisinde olduğunu ifade ederek, **“Eğer kişi hasseten beni istiyor ise, ben insandayım, insanın sırrı benim,”** buyurmaktadır.

Allah’ımız, **“kendisinin mekanda olmadığını”** değil, bizzat kendisinin bütün mevcudatın **“mekanı olduğu,”** hakikatini açıklıyor. Bu bir manada şerhi vucuttur.

Hız.Pirimiz Sebül Mesani’den olduğu için bu noktayı bildirmiş ama açıklamasını Sebül Mesani’den olan ve yine kendi yolundan görünen **“Sırrı Mehdi”**ye bırakmıştır. Böylece Hız.Pirimizin, **“Benim horozlarım kıyamete kadar ötecektir,”** beyanının sırrı da açılmıştır.

İnsanda henüz açılmamış olan nice güzellikler vardır. Allah’ımız ilahi sohbetini ve sırrını açtığı gönlü bir manada **“mekan”** edinmiş olmaktadır. O gönül bir tam erdir. İşte öyle olan bir insanın namazı tam kabul görür.

Bütün mekanlar Allah’ımızın Vacibül Vücudundandır. Allah’ımızın vücudunun dışında ona mekan olacak bir vücut yoktur.

Bütün varlıklar Allah’ın arzuyu ilahisi ile yaratılmıştır. Ancak sadece **“El İnsan”**ı kendi hususiyesi ve sırrı için

yaratmıştır. Bu bakımdan insan daimül müdam sırdır. Allah insanda sırrıyeti ile olduğu sürece, ne kadar bilinir ise bilinsin sır olarak kalacaktır.

Bu noktaya istinaden Hz.Ali Efendimiz, **“Ben natıkı Kur’anım,”** buyurmuşlardır.

Yine birçok manevi gönülde de “zamanın insanının açtıkları, açmadıklarının yanında bir **“hiç”** mesabesindedir,” beyanı ilahisi zuhur etmiştir.

- * **Sümme seeltü fekultü Ya Rabbi hel leke şürbün ve eklün kaale eklî eklül fakir ve şürbühû şürbî**
- **“Sonra sorarak, ‘Ya Rabbi sana içecek ve yiyecek var mıdır?’ dedim. ‘Yiyeceğim, fakirin yiyeceğidir ve içeceğim onun içeceğidir,’ buyurdu.”**

Halkın anlayışına göre dünya nimetlerinden yoksul olanların da faydalanması icabettiği manası var ise de, buradaki fakir sırren, **“El fakrû fahri – Fakrım fahrimdir,”** beyanına mazhar olan kimsedir.

O fakirin yiyeceği, insan Allah’ın ruhundan halkolduğu için ruhun gıdası olan ilahi kelim ve ilimdir.

İnsan **“Ahseni Takvim”** üzre yaratılmıştır. Alemler ise, deryalardan meydana gelmiştir.

Buradaki, **“içeceğim fakirin içeceğidir,”** beyanından murat, o gönül sahibinin Deryayı Nuru Muhammeddeki hakikati idrak ederek bilmesi ve ondan hissement olmasıdır. Yani o deryadaki hakikati yudumlamaktadır.

Nitekim,

**“Deryalar geçerim, susuz geçerim
Beni doyurası umman bulunmaz,”**

beyanının manasında da bu hakikat zahir olmuştur.

Bu durumda cismaniyetin gıdası olduğu gibi, ruhaniyetin de gıdası vardır ve ruhun gıdasının ilahi ilim ve beyan olduğu ortaya çıkar.

Efendimiz, **“Fakr neredeyse küfr oluyordu,”** buyurmuşlardır.

Efendimize kadar geçmiş olan peygamberleri müteakip Sevgili Efendimiz İslamı vazetmeye ilk başladığı zaman Allah'ımız O'nunla insanın Allah'ın bir parçası olduğu hakikatini açmıştır.

Ancak bu husus, ulemai rüsum tarafından hiçbir devirde kabul görmemiştir. Nitekim Efendimizden asırlar sonra **“Enel Hakk,”** buyurdu diye Hallacı Mansuru katletmişlerdir.

Allah'ımız, **“insana ruhundan ve nefsinden verdiğini,”** beyan eylediği halde insanlar bunu kabul etmemişler ve insandaki mabudiyeti sadece Allah'ın kudreti ile kayda koymaya çalışarak, kendindeki mabudiyet sırrının idrakine varmış olan kimsenin kudret gösterisinde bulunarak, mesele dağları un ufak etmesini, ya da kendilerine altın dolu küpler vermesini beklemişler. Fakat Allah'ımızın o kulda izhar ettiği nice ilahi hakikatlere, mucize ve kerametlere kulaklarını tıkamışlar ve gözlerini yummuşlardır.

“Lâ mevcude illa hu,” hakikati icabı, insan Allah'ın bir parçasıdır. Fakrin hakikati bu esas üzere açıldığında insanlar bunu küfür olarak nitelerler.

- * **Sümme seeltü ya Rabbi min eyyi şey'in halaktel melaikete kaale teala halaktü min nuril insani ve halaktül insane min nuri zuhurî**
- **“Sonra, ‘Ya Rabbi melekleri nasıl birşeyden halkettin,’ diye sordum. Teala, ‘İnsanın nurundan halkettim ve insanı zuhurumun nurundan halkettim,’ buyurdu.”**

Allah'ımız burada Hz.Pirimizin sualine mukabil, "Melekleri insanın nurundan, insanı da zuhurunun nurundan halketmiş olduğunu," ifade buyururken, esasen kendi nuru ilahisini Deryayı Nuru Muhammed olarak teşkilatlandırdığını(*ki bu teşkilat zuhurunun nurudur*), Deryayı Nuru Muhammedi de "**El İnsan**" olarak teşkilatlandırdığını ve "**El İnsan**" teşkilatından da melekleri ve mükevvenatı halk ettiğini açmaktadır.

"Allah insanı kendi suretinde halketti," kelimesindeki bir hakikat da bu husustur.

Nitekim Hz.Süreyya bu hususu, "**Zati Hakk, sıfatı zatiyyei Cenabı Muhammediyye ile her an için tenezzülen meşhudiyyeti dilek buyurmuş olup,.....**" şeklinde beyan eylemişlerdir.

- * **Sümme kultü Ya rabbel gavsı hel leke matiyyetün kaale Ya Gavsıl Azame cealtül insane matiyyetî ve cealtü sairel ekvani matiyyetel insani**
- "Sonra 'Ey Gavsın Rabbi sana matiyye (*binek*) var mıdır?' dedim. 'Ey Gavsül Azam insanı matiyyem (*bineğim*) kıldım ve sair ekvanı (*künleri/müküvvenatı*) insanın matiyyesi kıldım,' buyurdu."

Bu mukalemede "**matiyye**" kelimesinden murat olunan tecelligah manasıdır, ki halden hale geçiş ve halin hale tahvil olması manalarını da ihtiva etmektedir.

Allah'ımız tecelliyatını bütün varlıklardan izhar ettirdiği halde, insan dışında hiçbir varlık "**matiyyetullah**" vasfını taşıyamaz. Zira Allah'ımız insanı kendi nübüvvet ve hilafeti ilahiyyesini taşıyabilecek şekilde halk etmiş ve kendisine matiyye kılmıştır. Allah'ımız insanı bu makama uygun yarattığı için onu layık görmüştür. İşte Allah'ımızın bu maksat ve arzusu, o'nun programıdır.

Daha evvelki beyanlarda belirtildiği gibi, insanı Allah'ımız **"matiiye"** kılmak için cahil yaratmıştır, ki ilmi ile ilimlendirsın ve **"insanı kendi nurumdan, alemleri insanın nurundan yarattım,"** buyrulmaktadır ki, Allah'ımızın arzusu bu idi.

Allah'ımız burada insanda hususiyede tecelli ettiğini ve bu tecellinin yine kendisine ait bir tecelli olduğunu **"El İnsan"**ın da yukarıdaki bir önceki mükalemede de açılmış olduğu gibi bütün ekvanda tecelli ettiğini ve bunun kendisine ait bir rey ve tercih olduğunu ifade buyurmaktadır.

Nitekim Rabbimiz Kur'anı Kerim'de, **"İnsanı Ahseni Takvim üzre yarattığını ve ona alemleri müsahhar kıldığını,"** açıkça belirtmektedir.

O halde insandan görünenin Hakk'ın kendisi olduğunun bilincine vararak, Allah'ımızın bildirdiği şekilde yaşamak icabetmektedir.

* **Ve kaale lî Ya Gavsêl Azame ni'met talibü ena ve ni'mel matlubül insanü ve ni'mer râkibül insanü ve ni'mel merkübü lehu sairül ekvan**

▪ **"Ve bana, 'Ey Gavsül Azam' buyurdu, 'ne güzel talibim ben ve ne güzel matlub (talep edilen)dur insan ve ne güzel rakib (binici)dir insan ve ne güzel merkub (binek)dur ona diğer ekvan (mükevvenat)'"**

Allah'ımız kulu olan insana müştaktır. O hayırlı bir taliptir, zira **"Rahmetellil Alemin,"**dir ve kendisinde olan bu sırrı insana da vermiştir. İnsan bütün varlıklar içinde en hayırlı olandır. Onun için bütün melekler yani kuvvetler ve sıfatlar ona secde ettirilmiştir. İnsan da Allah'a secde ettiği zaman bütün varlıkların en hayırlısı olmuş olur.

Bütün varlıklar Allah'ın peşindedir ama mühim olan Allah'ın kimi arzu ettiğidir. İnsan varlığı **"mirac"** yaptığı zaman asla kalb olarak hakikati bulur. Zira insan aslı olan

Allah'a kavuştuğu zaman selameti bulmuş ve miracını yapmış olur.

Adem Allah'ımızın halifesi olarak Allah'ı temsil ettiği için **"kûn"** emri ile meydana gelmiş olan herşey ona talip olmuştur. Halife her hali ile mümessili olduğu makam gibidir. O makamın tecelli ettiği noktadır.

"At binicisine tabidir," denir. Burada attan murat olan binicidir, zira atı yönlendiren, yediren, içiren, yaşatan, hareket ettiren hep binicisidir. Binici tarafından yetiştirilmiş olan at güzel bir noktaya gelir, aksine başıboş kalan ise, vahşi olur.

Allah'ımız ilmi ilahisinde yetişmiş olan insan için **"Raakib - binici"** tabirini kullanmaktadır.

Allah'ımız talibdir, insan da bu talebe en yakışan bir matlubdur. Yaratılmış olan bütün varlıklar ve tabiat insan eli değdiğinde vahşilikten kurtulur. Meselenin hikmeti buradadır.

Allah'ımızın mükevvenata ve alemlere tenezzülatı ve lutfu insan ile olmuştur. Bu bakımdan ekvan da insan için en güzel bir binek (*merkub*) olmuştur. Zira bütün varlıklara Allah'ı işaret eden ve onları Allah'a yönlendiren insan-
dır.

Nitekim Hz.Pirimiz Abdülkadir Geylani Efendimiz de On İki İmam'dan sonra İslam Aleminin inanç bakımından dağınıklık gösterdiği bir zamanda zuhur ederek, imanı toparlamış ve ilk dergahı kurarak tarikat yolunu açmış ve böylece insanın yetiştirilmesini teşkilatlandırmıştır.

H.z.Pirimiz Sevgili Efendimizin, **"İman Ülker (Sü-reyya) Yıldızında bile olsa, onu elleri ("sırrı yeddullah") ile alacak ve insanlara getirecektir,"** beyanı ilahisinin lutfuna mazhar olmuş müstesna ve benzersiz bir ilahi gönüldür.

Allah'ımız bu noktadaki arzusunu toplayıp teşkilatlandırmış ve Hz.Pirimiz ile bir anda zuhura kavuşturmuştur. Hz.Pirimiz bu bakımdan ilahi tarikat yolunun reisi ve yönlendiricisi (**raakibi**) olmuştur.

Nitekim bir hutbesinde buyurmuş olduğu,
"Kademî haza ala rekabeti külli veliyullah,"
"Kademim bütün evliyanın omuzları üzerinedir,"
beyanı bu sırra işarettir.

Gelmiş geçmiş bütün evliya da,
"Ala rekabeti ala re'suna,"
"Omuzumuz ve başımız üzerinedir,"
buyurarak, O'nun bu reisliğini ve yönlendiriciliğini kabul ve tasdik etmişlerdir.

* **Ve kaale lî Ya Gavsêl Azamel insanü sırrî ve ena sırruhu velev arefel insanü menziletehu indî lekaale fî külli nefesin minel enfasi lâ mülkel yevme illa lî Ya Gavsêl Azame ma ekelel insanü ve şerebe şey'en ve ma kaame ve ma kaade ve ma nataka ve ma samete ve ma faale fiilen ve ma teveccehe bi şeyin ve ma gabe an şey'in illa ena fîhi sakînühü ve muharrikühü ve müsekkinühü**

▪ **"ve bana, 'Ya Gavsül Azam' diye buyurdu. 'İnsan benim sırrımdır ve ben onun sırrıyım ve eğer insan indimdeki menzilesini arif olsaydı nefeslerden her nefeste 'bugün mülk sadece benimdir,' derdi. Ey Gavsül Azam İnsan birşey yediğinde ve içtiğinde ve ayağa kalktığında ve oturduğunda ve nutk ettiğinde ve sustuğunda ve bir iş işlediğinde ve bir şeye teveccüh ettiğinde ve bir şeyden uzaklaştığında (gaib) ben onda sakinim ve onun hareket ettireni ve durduranyım."**

Bütün varlıklar halkolunduktan sonra Allah'ı aramışlardır. Bu bakımdan Allah'ımız Adem'i halkederek isimleri öğretmiştir. İnsanda açılmamış daha nice hakikatler vardır.

Allah ona bildiğimiz ve bilmediğimiz daha nice hasletler vermiştir. Halbuki insanda ayrı ayrı tezahür eden bütün sırlar, bütün insanlarda vardır.

Allah'ımız insanda öyle bir haldedir ki, açıldığı halde yine de gizlidir. Zira insan ahirette de halden hale geçer. Bu da onda pekçok hasletler olduğunu gösterir. Bunun manası Allah'ın insan ile daha pek çok icraat yapacağıdır.

Eğer insan bu sırlardan nasibedar olarak herşeyin kendine tabi olduğunu bilmiş olsaydı, **“El mülkü lî – Mülk benimdir,”** derdi.

“Bugün mülk benden başkasının değildir,” keliması, tev-hidi ilahi ile ifade edilmiştir. Her zamanın bir sahibi olduğu söylene gelmektedir. Allah'ımız zamanın sahibinin de kendisi olduğunu anlatmakta ve bildirmektedir. Zira insanı ayakta tutan ruhtur. Ruh ise Allah'tır.

Allah'ımız, **“Lâ mevcude illa hu,”** buyurmaktadır. O insana şah damarından daha yakındır ama insan kendine hep Hakk'tan gayri bir şahsiyet vermeye çalışmıştır. Allah'ımız insanlara sık sık bunun doğru olmadığını bildiren uyarıcılar yollamıştır. İnsan Hakk'tan gayri bir mevcut olmadığının bilincine varmış olsa, böyle gayretlere girmez ve hakikati en iyi bilme noktasına gelir.

İnsan bu sırra erdiğinde **“el mülkü lî,”** der. Bu sırdan gelerek, bu hakikate ermiş olan Hz.Süreyya Beyefendi, **“Kadiri el mülkü lî der çünkü zatı bizeval,”** buyurarak bu hakikati ifade etmişlerdir.

İnsanın Hakk'a yaklaşarak gerçeği öğrenebileceği hakikati **“Ben insana şah damarından daha yakınım,”** ayeti ile de varittir.

Nitekim bu hakikate istinaden Sevgili Efendimiz bir hadisi kudside Allah'ımızın, **“Nihayet kulumu öyle severim,**

ki onun gören gözü, işiten kulağı, tutan eli, yürüyen ayağı olurum," buyurduğunu ifade etmişlerdir.

Rabbimiz, "İnsanın manevi ve maddi terakki ve arzularına hüküm veren benim," buyurmaktadır. Bu hakikate eren kimse Hakk yolunda kemale ermiş demektir.

- * **Ve kaale lî Ya Gavsêl Azame cismül insani ve nefsühü ve kalbühü ve ruhuhü ve sem'uhü ve basarühü ve yedühü ve riclühü ve küllü zalike hüve ezherühü bi-nefsî linefsî lâ hüve illa ena ve lâ ena gayrühü"**
- "Ve bana 'Ey Gavsül Azam insanın cismi ve nefsi ve kalbi ve ruhu ve kulağı ve gözü ve eli ve ayağı ve bunlara benzer ne varsa nefsim için zuhur ettirdim. Benden gayri "O" yoktur ve ben **"onun gayri"** değilim,' buyurdu."

Bu beyanda Rabbimiz kendisindeki cevheri hakikatın tezahürünü anlatmaktadır. Bu hasletlerin hepsi Allah'a ait olup, bunların Allah'ımızın bunların kullardaki tezahürlerine ihtiyacı olmadığı gibi, O'nun bunlara tenezzülü de yoktur. Bu hasletlerin Allah'taki hususiyetleri bilinmemektedir ancak bütün bunların Allah'tan olduğu düşünülünce Allah'ı daha iyi anlamak mümkün olur.

Bütün hasletler fiillerini talep ederler. Allah istek ve arzularını insandaki nefis ve kendi nefsi ile tatbikata koymuştur. Eğer insan bütün bu hasletleri bir yerden olarak tatbikata koyuyor ise, o kimse bu hasletleri almış olduğu noktanın bir anlamda aynı olur ve gayriyette kalmaz. Maa-lesef bu hasletleri kendisinde gören insan, kendini Allah'ın gayri zannetmektedir.

İnsan, nefsi ve cismaniyetinin Allah'tan geldiğinin bihakkın bilincinde olsa, **"Ben onun gözü, kulağı, eli, ayağı olurum,"** beyanı ilahisinin tam idrakine varır. Kişinin kendisini Allah'ta mahviyete getirmesindeki hususiyet insan olarak Allah'ı kendi vücudunda idrak etmesi demektir.

Sevgili Efendimiz müteaddit hadislerinde, **“Nefsim elinde olan Allah’a yemin ederim,”** buyurmaktadır.

Allah’ımızın, **“nefsime, nefsim için zuhur ettirdim,”** beyanı ilahisinde buyurduğu **nefs**, hakikati idrak ettiği anda cismani gördüğü şeylerin esasen ilahi ruhi varlıklar olduğunu anlar.

Bundan insandaki nefsin, bütün varlıkların üzerinde bir varlık olduğu ve **“el insan”**ın kendindeki nefsi ilahinin ve ruhun hakikatini idrak etmiş olan insan olduğu ortaya çıkar.

Manevi yolda olanların hali **“Vahdeti Vücut”** nazariyesi adı altında toplanarak ifade edilir. Bu ilahi beyanlar da göstermektedir ki, insan **“bir vücut”**dur ve ayrılamaz. Bir de insanı Hakk’tan ayrı görmek hata olur, ki inancı bu şekilde felsefi nazariye kisveleri altında tarife kalkışmak mümkün ve makbul değildir.

- * **Ve kaale lî Ya Gavsêl Azame iza reaytel muhterika binaril fakri vel münkesiri binaril fakati fetekarreb ileyhi feinnehü lâ hicabe beynî ve beynehü kema kale resullahi sallallahü teala aleyhi veselleme el fakrû fahri ve bihi eftehiru alel enbiyai vel mürseline ve kema kıyle feiza temmel fakrû fehüvallah**
- **“ve bana, ‘Ey Gavsül Azam fakr ateşi ile yanan ve muhtaçlık ateşi ile kırılmış birini görürsen ona yaklaş zira benimle onun arasında hicab yoktur.’ buyurdu. Resullah (SAV)’ın buyurduğu gibi ‘fakrim fahrimdir ve ben onunla enbiya ve mürseline karşı iftihar ederim,’ ve söylendiği gibi fakr tamam olunca o Allah’tır.”**

Fakr, kişinin aslına muhtaciyetini gösteren bir haldir. Ampul cereyan almazsa yanmaz. Ampulun yaratılış gayesi ışık vermektir ve ışık vermeye muhtaçtır, onun için cereyan ister. Bu onun hayati muhtaciyetidir.

Ruh da muhtaçtır, o da ilham almazsa yaşayamaz. Ana ruha muhtaciyetini idrak eden, fakri de idrak eder.

İnsan ruhen Allah'a muhtaçtır. Bu bakımdan Allah'tan ruhi feyz alması lazımdır. Aksi halde o ruh yaşamaz, asıl fakr buradadır.

Kalıp, hayatta kalabilmek için yemek yemek mecburiyetindedir. Bu kalıba girmiş olan ruh, kalıbı uyararak ona yemek yedirtir. Bunun için bile insanın ruha ihtiyacı vardır. Kişi o muhtaciyet ile Allah'a iltica ettiğinde orada hicab kalmaz.

Fakr ve muhtaciyet narı ile en fazla yanmış ve kalbi kırık olan Sevgili Efendimiz olduğundan Hz.Peygamberimizi bulan fakrı ve dolayısıyla Hakk'ı bulmuş olur. Peygamberimizin tam isrinden yürüyen gönüller, "**Fakrim fahrimdir,**" sözünden ilahi feyz ve nur alırlar.

Kişinin bütün varlığının ve mevcudiyetinin de Allah'a ait olduğunu idrak etmesi aynı zamanda varlığının, bütün varlıklar üzerindeki faikiyetinin farkına varmasıdır. Bu hal insanın alemlere nazire olarak yaratılmasının hakikatini zevk etmesidir, ki "**El fakrû fahri**" sırrına mazhariyettir.

Efendimizin bu sözü aynı zamanda şunu da ifade eder. Enbiya ve evliyada vazedilen din Efendimiz ile ikmal olmuştur. Önceki enbiya ve mürselinde fakr noktası tam olmadığından, din de kemale ermemiştir. Fakat tamam olunca o Allah'tır manası burada zuhur etmektedir.

Efendimizdeki teslimiyet kemalatı **Sebül Mesani** hariç hiçbir yerde görülmemiştir. Efendimizin fakr ile iftihar etmesi kendisindeki **Hatmül Velayet** noktasındaki teslimiyet ile iftiharıdır.

Sebül Mesani sırrından hissement olanlarda fakr tamama erer ve kemalat bulur.

Bu noktaya istinaden Hz.Süreyya,
"Garibi her dü alem mazharül fakri fahrî
Menem yahu ki temmel fakr hüvallah itibarı,"

buyurur.

Sebül Mesanideki bu hal Hatmül Velayeti işaret eder ve tam teslimiyet ancak Hatmül Velayet ile kemal bulur.

- * **Sümme kaale lî Ya Gavsül Azame lâ te'kül taamen ve lâ teşreb şeraben ve lâ tenem nevmeten illa indî bi-kalbin hazırın ve aynın nazır**
- "Sonra bana, 'Ey Gavsül azam indimde hazır bir kalb ve nazır bir göz ile olmadan yemek yeme ve içme ve uyku uyuma,' buyurdu."

Kişinin, Allah'ın ilham ve selamını alan bir kalb ve her noktada Allah'ı müşahade eden bir göz olmadan bütün yaptıklarını Hakk'tan gayri görmesi makbul olmaz. Eğer bu halde değilse ilahi sohbeta yaklaşıp da bir istifadesi olmaz.

Burada yemek ilahi gıdaya, içki ilahi ilme, uyku da gafletten uzak olarak kalbi irfan ile tevhide gelmeye işarettir. Dünyevi halleri yaşarken de aynı uyanıklıkta olmak icabeder.

- * **Sümme kaale lî Ya Gavsül Azame men hurime annî biseferil batını ibteleytühü bis seferiz zahir**
- "Sonra bana, 'Ey Gavsül Azam benden batın sefer ile mahrum olanı zahir sefer ile mübtela kılarım,' buyurdu."

Allah'ımız kendisine meyletmeyen yolundan yürümeyen ve maneviyatı talep etmeyen kimsenin seferini zahire çevirir.

Ehli tarik yolunda istenilen manevi noktaya gelememiş olan kişilere seyahat verilirdi. O kişi yolculuğunda manevi birisine rastlarsa daha ileri terakki eder.

Allah'ımız, "Mahrum olan için bir şey icad eder onu memnun hale getiririm," buyuruyor.

Batından nasibi olan batın sefere, zahirden nasibi olan zahir sefere çıkar. Nasibi batın olan güzel bir insan bulur ve batında yetişir. Nasibi zahirde olan kişi ise, zahiri arar.

Yukarıda bahsedildiği gibi bu tatbikat Allah'ta olur. Gizli vücud dalgası halinde iken kişinin nasibi ezel takdirinde ne ise, dünyevi olarak onu alır.

Nitekim Hz.Ademi tercih eden ilahi ilimden nasib alarak Allah'ımızın peşinden koşar. Dünyayı ve cismaniyeti tercih eden ise, iblise yönelir ve uzaklaşanlardan olur. İblis cennetteki Adem ve Havvayı bugün cismaniyette de peşinden koşulan **ebedi hayat** ile kandırmıştır.

- * **Sümme kaale lî Ya Gavsul Azamel ittihadü halün lâ yuabberü anhü bilisanil mekaali femen amene bihi kubile ve men reddel hale fekad kefer ve men eradel ibadete badel vusuli fekad eşreke billahil azim**
- "Sonra bana, 'Ey Gavsül Azam ittihad söz lisanı ile tabir edilemeyen bir haldir ve kim ona iman ederse kabul edilir ve kim bu hali reddederse küfre girer ve kim vusulden sonra kulluğu murat ederse muhakkak Azim Allah'a şirk koşmuş olur,' buyurdu."

Bir cemiyet halinde tevhid çok zor bir meseledir. Bir Allah vardır ve bütün varlıklarda kendini izhar eder. Ancak insan, ne olursa olsun, kendini görmeğe meyillidir. "**Kendine vücud izafe etmen kadar sana olacak büyük günah yoktur,**" buyrulmuştur.

İttihad hali, kişinin kendisinin yapabileceği birşey değildir. Bu ancak Allah'ımızın "**Mürşid**" ismi ile icra etmiş olduğu bir husustur. Bu hali giyinmek için ezelden namzet olmak ve bir mürşide mülaki olmak şarttır.

Bu hususta Hz.Mehmet Ali Özkardeş, "Azizamı Hakk'tan ayrı görenin hali iblisten kalmadır," buyurmuştur.

Bu tevhidin ifadesinin söz ile yapılması mümkün değildir. Aşk ve sevgi nasıl anlatılamıyor ise, tevhid de anlatılamaz. Allah'a tam teslim oluştta bu hal dile gelmez.

Nitekim Hz.Süreyya "Ey canı men, dinle ki ne direm. Azamet ve celadet ve fahameti Cenabi vahidül kahharı hakikatül hakayık üzre bildirecek bir kelime ve efal henüz vücude gelmemiştir. Muvahhit agah ol, zahit ebed tevhide yeltenmez," buyurmuştur.

Kim tevhide iman ederse makbul olur. Kim de reddederse küfre düşer.

Allah'ımız kendi söylediği bir şeyi sıfat olarak değerlendirdiği bir gönül dahi söylese, o sözü kendinden kendine kabul etmektedir. Bu hali giymiş olan kimsenin haline iman ve kabul, Allah'ın makbulu olur. Kim ki Allah ve kulu ayırır ise küfre girer. Bu makama eren kişinin, kulluğu talep etmesi mümkün olmaz, zira şirk olur.

Bir kişi Allah'ı bulduktan sonra hala kullukta ısrar eder ve makamını konuşmaz ve Allah lisanını kullanmaz ise şirke düşmüş olur. Allah bir kulda zahir olarak beyanını indirdikten sonra o makamdan konuşulmasını arzu eder. "Her kişi makamının lisanını kullanmalıdır, makamından ötmeyen horozun başı kesilir," buyrulmuştur.

* **Sümme kaale lî Ya Gavsêl Azame men seade bisaa-detil ezeli fetuubaa lehü lem yekün mahzulen bade zalike kattu ebeden ve men şekiye bişekavetil ezeli feveylün lehü lem yekün makbulen bade zalike kattu ebeden**

■ "Sonra bana, 'Ey Gavsül Azam, ezel saadeti ile saadetlenmiş olana ne mutlu bundan sonra ebediyete kadar mahzul (pe-

rişan, rüsvay) olmaz ve ezel şekvası ile şaki olanın vay haline, bundan sonra ebediyete kadar makbul olmaz,' buyurdu."

Ezel saadetinden nasibi olan insanlardan garip olsa da Allah'tan garip olmaz. Bu Allah'ımızın tertibini ve arzuyu ilahiyesini gösteren bir hakikattir. Allah'ımızın Ademde muradı olan bütün varlıkların secde etmesi neticesinde, Ademe secde edenler Allah'ın rahmetiyle yürüyecektir.

Rabbimiz kendi arzuyu ilahisini yerine getirerek Hz. Adem'e secde edenin, ezelden **rahmete müncer** olduğunu bildirmektedir. O kimse sırası gelip de dünyaya geldiğinde Allah'ımızın o zaman için göndermiş olduğu "**İnsanı Kamile**" secde eder. Bu Allah'ımızın ilahi tertibine riayet etmek ve yerine getirmek demektir.

Bu ilahi tatbikatı yapmış olan, Allah'ın emirlerine uyarak, insana secde etmenin hikmetini yine Allah'ın öğretmesi ile bilmiş olan kimse elbette rüsvay ve perişan olmaz.

Ancak iblise uyarak Allah'ın emirlerine asi olan ve "**İnsan**"ı kabul etmeyen kişinin halinin Hz.Mevlana, "**İblisten kalma olduğu**," buyurmuştur. Mühim olan şey, **insanı kabul** etmektir. Rabbimiz kişinin insanı kabul etmemesini makbul tutmaz ve onu "**şaki**" olarak tavsif eder.

Ezel, "**Bezmi Elest**" meclisidir. Allah'ımızın ilahi ikazına dikkat etmeyenler secde etmemiş olanlardır. Ancak bütün bu haller Allah'ımızın açılmış olduğu gerçek bir gönül sahibine rastlayıncaya kadar geçerlidir. Böyle bir zata rastlayan kimsenin kaderini de değiştirirler.

Bu hakikate istinaden Hz.Süreyya Efendimiz,
"Kaderde olmasın varsın dile maksudunu yahu
husule gelmesin olmaz,"
buyurmuştur.

Nitekim Kabe inşa edildiğinde Allah'ımız Hz.İbrahim'den **"Ezan okumasını"** ve **"Davet etmesini"** istedi.

Hız.İbrahim, "Ya Rabbi, etrafta kimse yok, kim duyacak ve gelecek" dediğinde,

Allah'ımız, "Sen oku, ben duyacağım ve nasibi olanlar gelecekler," buyurdu.

Bu Allah'ımızın tertibini göstermektedir.

İblise de, **"Benim kullarıma dokunamazsın,"** buyurmuştur.

İblis ve ona uyanlar **Kabil** soyundandırlar. Beşer ile beraberdirler ama yalnızdırlar. Şaki olan ezel kaydı ile böyledir, hiçbirşeye yaklaşmaz ve ebediyete kadar makbul olmaz.

Adem İblise düşman değildir. Allah'a **"Ben onları Müslüman edeceğim"** dememiştir.

Bu sırdan olarak, Allah'ımız Edendimizden, **"Tebliğ et Ya Muhammed,"** buyurmuştur. Ama İblis, **"İnsanları kandıracağım,"** demiştir ve Adem'e düşman olmuştur.

İblis ancak Efendimizdeki Hatmül Velayete (**"İllahil vahidül Kahhar"** sırrı,) secde etmiştir. Zira ona secde etmeden var olması mümkün olmaz. Yaratılmadan önceki gizli vücut dalgaları halinde kalır.

* **Sümme kaale lî cealtül fakre vel fakate mutiyyeteyni lil insani femen rakibehüma fekad belağal menzilete kable en yektaal mefavize vel bevadî**

▪ **"Sonra bana, 'fakri ve fakatı insana iki matiyye kıldım. Artık bunlara binici olanlar menzile, mevafiz (çölü) ve bevadiyi (kurak araziyi) kat etmeden ulaşırlar,' buyurdu."**

Buradaki fakr, **"Fakrim fahrımdır"** sözündeki fakrdir. İnsanın bütün maddi varlıklar ve isteklerden vazgeçe-

rek kendine vücud dahi izafe etmeyecek hale gelmesi, Allah'ın azameti ilahiyesi karşısında tam aczi kendisini naümit hale getirir. Bu hal insanı zillete düşürür.

İşte Allah'ın azameti ilahiyesi karşısında acziyetini kulluktan dahi vaz geçerek, herşeyini Allah'a verme halini Allah'ımız **matiye** kılmıştır.

Matiye, bir kelimeyi ilahinin insana verdiği vasıflar neticesinde meydana gelen haldir.

"Fakr", mülkün Allah'a ait olduğunun bihakkın bilinerek kabul edilmesidir.

"Fakat" ise, vücud ve kuvvetçe Allah'a olan muhtacıyetinin tam idrakında olmak manasına gelir.

Bu iki halin tam idrakına varan yokluktan kurtulur, zira gerçek manada yoksul Allah'ı kabul etmeyendir.

Allah'ı kabul etmeyen **"Fakr"**ı idrak etmez, bu bakımdan çöl gibidir. **"Fakat"**ı bilmez bu bakımdan da kurak arazi gibidir ve çevresi için verimli olamaz.

"Fakr" hali ile kişi, **çöl** gibi olmaktan kurtulur.

"Fakat" hali ile de, **kurak** arazi olmaktan kurtulur, **verimlilik** kazanır.

Bütün vücudun Allah'a teslim edilmesiyle vücud kişiye itâat eder. Bu durum huzura vesile olur ve kişiyi hicapların üzerinden geçirir.

* **Sümme kaale lî Ya Gavsîl Azamîl mehabbetü hica-bün beynel muhibbi vel mahbubi ve beyne feiza fenal muhibbû anil mehabbeti vasale bil mahbub**

▪ "Sonra bana 'Ey Gavsül Azam muhabbet, muhib ile mahbub arasında hicaptır ve arasında muhib muhabbetten fena bulunduğu zaman mahbuba vasil olur,' buyurdu."

Aşk seven ve sevilen arasında perdedir. Seven ancak aşktan fani olursa sevgiliye vasil olur. Bu hususta Şeyh Sadii Şirazinin şu hikayesi pek meşhurdur.

Pervane muma, "Ey sevgili, seni ne kadar seviyorum, senin ışığın diye bütün ışıkların etrafında dönüyorum," der.

Mum gamlı gözyaşları dökerek şöyle cevap verir, "Evet sen benim ışığım etrafında dönüyorsun ama kanadın tutuşuverecek de yanacaksın diye hep uzak duruyorsun. Bak ben ise aşkınla yanarak eriyorum."

Asl olan, varlığın kendisini aslında ifna etmesidir. Böylece aşk tamam olur. Aşık maşuk ile bir ve aynı hale gelir.

Sevgili hem mahbubu hem de muhibbi kendinde bulmalıdır. Eğer aşkı kendinde bulursa, muhibbin de mahbubun da kendi olduğunu idrak ederek, aşktan fani olmuş olur. Böylece seven ve sevilenin kendi vücudunda oluşundaki hikmeti anlamış olur.

- * **Sümme kaale lî Ya Gavsêl Azame lev alimel insanü ma kane lehu badel mevti ma temenna hayated dünya fid dünya ve yekulü fî külli lemhatin emitnî emitnî**
- "Sonra bana, 'Ey Gavsül Azam eğer insan kendisine ölüm-den sonra ne olacağını bilseydi, dünyada dünya hayatını temenni etmezdi ve her lemhada (*demde*) "beni öldür, beni öldür," derdi,' buyurdu."

Esfele safilin tecellisi öyledir ki, insana esfele safilin dışında bir hayat yokmuş gibi gelir. Allah'ımızın zuhura getirmiş olduğu her isimde bir muradı vardır. Bu bakımdan o isimler Allah'tan esfele safiline ininceye kadar nice alemleri kat ederler.

Gerçek iman sahibi her geçişte o alemi değil, Allah'ı talep eder. Zira iman sahibi idrak ettikçe talepkar olur. Bu-

rada Rabbimiz, **“lemha”** kelimesini kullanmıştır. Zira, Allah'ımızın ilahi kemalatının her açılmasında iman sahipleri yeni bir idrak içine girerler ve Allah'ın yeni izhar etmiş olduğu güzelliğini yani Rabblarını talep ederler.

Bunun bir manası da şudur: Allah'ımızın zamanın insanı kamili ile her açılmasında Allah'ımızın açıldığı gönüllerde daha ileri kemalat zuhur eder ve o gönüller de o kemalatı talep ederler.

Bu noktanın idrakına vardıkça insan, **“Beni öldür, beni öldür”** diye talepte bulunur.

Çünkü **“külli nefsin zaikatül mevt – her nefis ölümü zevk edecektir”** buyrulmuştur. Allah'ımızın öldürüp tekrar kendisine mülaki etmesi kulun kulluğunu idrak etmesidir.

Allah'ımız, **“Lekad halaknel insane fî ahseni takvim sümme radednahü esfele safilin – Andolsun insanı ahseni takvim içre halkettik sonra esfele safiline tard ettik,”** buyuruyor. Bu inişte iman sahibi imanını, imansız olan da imansızlığını ikrar eder.

Yeryüzüne inen insan Allah'ımızın arzu etmiş olduğu isimdeki ruhtur. O halde Allah'ımız o ruhun tekamülünü talep etmektedir. İşte burada **“kul”** Allah'ımızın bu ilahi ikramının hakikatini anlar, Allah'a kavuşmayı ister ve mevte talepkar olur. Kendinden haberi olmayan da, **“ölen hayvan imiş, aşıklar ölmez,”** kavlince gider.

* **Sümme kaale lî Ya Gavsêl Azame ehabbül halayıkı indî yevmel kıyametis summül bükümül umyüt tahayyürü vel bûkaü ve fîl kabri keزالike**

▪ **“Sonra bana ‘Ey Gavsül azam indimde kıyamet gününde yaratılmışların en sevgilisi sağır, dilsiz, kör, hayretler içinde olan ve ağlayandır ve kabirde de böyledir,’ buyurdu.”**

İman Allah'ımızın bir ikramı ilahiyesidir. Allah'ımız burada beşeriyete nazire olarak yaratmış olduğu gönülleri anlatmaktadır.

Onlar Allah'ımızın *Bakara Suresi 3.ayetinde*, "**Elle-ziyne yü'minune bil gaybi** – onlar gaybe iman ederler," buyurarak ifade ettikleri gerçek iman sahipleridirler. Baktıkları her yerde Hakk'ı görürler, hiçbir yerde Hakk'tan gayri birşey görmez ve masivaya kapılmazlar. Onlar Hakk kela-minin gayrına kıymet vermez, hep Allah sözünü söylerler.

Evliya herşeyi, kendi vücudunu da, Allah'a ait olarak görmüş ve öyle söylemiştir. Halbuki firavun ve onun mü-masili olan kimseler mevcudatı Hakk'tan ayrı görmüşler ve bu görüş makbul olmamıştır.

Allah'ımız kendisinden kendisine yaratmış olduğu ilahi gönüllerde kendisinin tasdiğini yapmıştır.

Bu hususta Hz.Süreyya,
"**O taklidi imanı bırak, küfrü hakikiye gir, ki anlaya-sın,**"

ve "**Kafirin küfrü 'kafir' diyen 'kafir' dediği içindir,**" buyurmuşlardır.

İnsanlar kendi idrakleri içinde değerlendirmeler ya-parlar. Nitekim Hallacı Mansur sırrını açtığı zaman onu da tekfir etmişlerdir.

Hakk ile Hakk olmuş evliya kendini izhar ettiği za-man halk ona "**kafir**" diyebilir. Halbuki onların tekfir ettiği o kimse kendi vücudunu ifna ederek Hakk'ın hakikatini a-çarak söylemiş olan evliya olabilir.

Bu hususta kişilerin kendi idraklerine göre yapmış oldukları değerlendirmeler geçerli olmaz. Allah'ta tam mahvolmuş bir gönle "**kafir**" diyen kişi Allah'ın tevhidi ila-hisini inkar etmiş olur, ki kafir olur.

Küfrü hakikide olan müspet, menfi herşeyi Hakk'a atfeder. Mekrin de Hakk'ın vücudu olduğu ve vücudda her şeyin tayyib olduğunu bilir. Ulemai rüsumun takıldığı vecihiyle teferruata takılmaz.

Nitekim *Bakara Suresi 17. ayette,*

"Summün bükmün umyün fehüm lâ yerciun,"

"Sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler artık rucu etmezler," buyrulmaktadır.

Bu ayetin meali pekçok müfessir tarafından menfi manada ele alındığı halde, Sevgili Rabbimiz, Sevgili Piri-mize tam zıddı bir tefsir ile açmış ve bildirmiştir. Zira küfür iki türlüdür.

Allah'ımız **"Adem'e secde edin,"** ilahi arzusunda sırrı Adem ile kendisini gizlemiştir. Fakat evliyasında da bütün mevcudat ve mükevvenatın kendisinden hasıl olduğunu ve kendisinden başka bir mevcut olmadığının sırrını açar. Lakin evliya da edebi ilahi icabı bu sırrı gizli tutmakla mükelleftir, ki bu husus da **"küfrü hakiki"**dendir.

Efendimiz, **"Ben de sizin gibi bir beşerim,"** buyurduğunda **"küfrü zahiri"**yi işaret etmiş.

Yine Efendimiz, **"Beni gören Hakk'ı gördü,"** buyurduğunda ise, **"küfrü hakiki"**yi işaret etmiştir.

Bu bakımdan evliyanın söylemiş olduğu küfr kelamı, ayniyyeti ilahiye olan **"küfv"** manasınadır. Halbuki bu husustan haberdar olmayanların sözü, **inkar** manasını taşır.

Diğer taraftan evliya inkar ehlinin de halini Hakk'tan gayrı görmediğinden, onların küfürünü de selamete getirir. (**"Rahmetellil alemin"** sırrı.)

Nitekim bu hususta Hz.Pirimiz, **"O büyük günde benim kimler için müdafaada bulunduğumu gördüğünüzde hayret edeceksiniz,"** buyurmuşlardır.

Ağlamak, gözyaşı dökmek manasınadır. **“ve cealna minel mai külli şey’in hayy - ve biz herşeyi sudan diri kıldık,”** ayetinin sırrı icabı gözyaşı rahmettir. Bu idrake gelmiş olanlar, bu sırr ile gerçek hayatı bulurlar.

Kabirden murat, Alemi berzahtır. Kabir aynı zamanda büyüklük ve güzelliğin bir ifadesidir. Herşey kabir hayatından geçerek aslına döneceği için, kabir Allah’ımızın rahmeti ilahiyesinin büyüklüğünün idrakına varmaktır. Allah’ımızın **“vasi”** (*herşeyi kuşatıcı*) olan rahmeti ilahiyesini gören **“ehli kubur”** idrake gelecek ve doğru noktada olanlar sevinecek, yanlışta olanlar ise üzülecektir.

- * **Ve kaale lî Ya Gavsul Azame men reanî istegna anis süali fî külli halin ve men lem yeranî lem yenfe’hüs süalü ve hüve mahcubün bil kaali”**
- **“ve bana, ‘Ey Gavsül Azam beni gören her halde sualden müstağnidir ve beni görmeyene sual fayda vermez ve o “söz - kaal ” ile perdelenmiştir,’ buyurdu.”**

Hakk’ı görenin halden hale geçmesi, her ne hal içre olursa olsun, onu eksiltmez ve düşürmez. Kişi hangi mevki ve makamda olursa olsun, eğer Hakk’ı gördü ise, selamettir. Hali kendisini etkilemez. Allah’ı suçlayıcı bir şekilde irdelemeye kalkışmaz. Herşeyde Allah’ın bir terakkisini ve hikmeti ilahiyesini görür. Her şekilde Allah’ı müşahade eder. İşte bu Hakk’ı görmek demektir, ki Rabb’ımızın yukarıda **“Beni gören....”** ibaresi ile buyurduğu budur.

Böyle bir kimse bilir ki, sual soran da, cevap veren de Allah’ın kendisidir. O halde kim kime sual açacaktır. Bu bilgi ile mücehhez olan, Allah’a sual açmadığı için Allah da ona sual açmaz.

Halbuki Allah’ı bu hakikat ve ilim ile bilmeyen ve müşahade etmeyen kimse sual de sorsa, kendisine sual de sorulsa faydası yoktur. Zira onun suali de cevabı da dün-

yevi yaratılışını esas alacak şekilde olur. Bundan da bir fayda gelmez.

O kişi **“kaal - söz”** ile perdelenmiştir. Çünkü kulağından ses gelmesini bekler ve öyle tatmin olur. Halbuki Ehli Hakk aldığı kalbinden alır. Allah'ı harici bir ses ile mukayyet kılmaz. Söz ile perdelenmiş olan kimse ise gayrinde bir ses istediği için şirke düşer ve kalbinden aldığını kendi mülkü zanneder.

Allah **“sakı”**nı açtığında, her varlık secde ederken sırtı demir levha gibi olup da, secde edemeyecek olanlar işte bu **“kaal (söz) ehli”**dirler.

Kul Hakkı bilip, idrak edince tevhid ehli olur. Böyle bir kul için ileri - geri, eksik - fazla gibi değerlendirmeler geçerli olmaz. Zira herşeyin **“bir”** olduğunun idrakındadır.

Böyle bir kula sual açılmaz zira o **“herc ü merc ü lutf u kahrı mezcedip bir bilmiştir.”** Allah'ın rahmeti ilahiyesini idrak için menfi olanın da hakikatinin bilinmesi icabeder.

Hakk'ı gören kimse, bu hususun tam bilincindedir. Hakk'ı görmeyen ise, **“kaal - söz”** ile perdelenmiştir. Burada sözün bir manası da makamdır. Hakk'ı görmeyene sual fayda vermez zira o kimsenin sualin cevabını verecek bilgisi de olmaz. Bu halin değişmesinin tek yolu manevi yola girmektir.

Sualin bir manası da dilek ve istektir. **Her istek bir kahırdır**, zira istek ikiliği ortaya çıkarır. İsteklerden vazgeçmek ise, tevhide götürür.

* **Sümme kaale lî Ya Gavs el Azamel ervahü küllüha yeterakasune fî kavalibihim ila yevmil kıyameti bade mekaalî elestü birabbiküm sümme kaale reaytûr rabbe teala**

- “Sonra bana, ‘Ey Gavsül Azam ervahın tamamı **“elestü birabbiküm”** sözünden itibaren kıyamet gününe kadar kalıplarında raks ederler Sonra **“Rabb tealayı gördüm,”** der,’ buyurdu.”

Ervah ruhi ilahinin bütün varlıklarda tecellisidir. Bütün ervah Allah’ımızın, **“lillahil Vahidil Kahhar”** sırrının zuhuru olan inkılabı kebare kadar kalıplarında raks edecektir.

Bunun bir manası da, beşeriyetin inkılabı kebare kadar kendi varlığından çıkamıyacağıdır. O güne kadar her yaratılmış kendi havuzunda oynaşacaktır. O gün ise ervah, varlığının Allah’a ait olduğunu hakikatiyle idrak eder.

Ancak Allah’ımızın ikramı ilahiyesi ile evliya kendine vücut izafe etmez, **“vücut benimdir”** demez ve vücudunu Allah’a izafe eder. Onlar vücut günahından kurtulmuşlardır.

Bütün varlıklarının Allah’a ait olduğunun idrakında olan böyle kimseler hakkında, **“Lâ havfün aleyhim ve lâ hüm yahzenun”** buyrulmuştur.

Bu noktayı Allah’ımız hatmül velayet sırrı ile açmış ve kemale erdirmiştir. Tam kemale ermek hiçbir zerreyi ayırmadan Hakk’a vermek ile olur.

“Ervah - ruhlar” ibaresi yalnız dünya ile sınırlı olarak düşünülmemelidir. Allah’ımızın Deryayı Nuru Muhammed ile yapmış olduğu teşkilatlandırma neticesinde zuhur bulan **“ervah”** Allah’ımızın kendilerinde açmış olduğu **Rububiyetinin** neticesi olan **cismaniyetleri** tercih etmişlerdir.

“Akıllar pazara çıkmış, herkes kendi aklını beğenmiş,” değişinde olduğu gibi cismaniyetler de pazara çıkarsa her ruh kendi cismaniyetini beğenir. Kim neyi talep ederse, onun peşinden gider.

Allah'ımızın ruhlara ten giydirmesi, o ruhlardaki arzusunun zuhur ettirmek maksadına matuftur, zira o kalıp, o ruh için yaratılmıştır. Ancak bazı ruhlar Allah'ımızın kendilerinde cismaniyet vererek zuhur ettirmiş olduğu Rabblığını esas alarak idrak etmek yerine **cismaniyet'in zahirini** esas kabul etmişlerdir.

- * **Sümme kaale lî Ya Gavsêl Azame men seelenî miner rü'yeti badel ilmi fehüve mahcubün ve men zanne enner rü'yete gayrül ilmi fehüve mağrurün birüyetir rabbi**
- "Sonra bana, 'Ey Gavsül Azam ilimden sonra benim rüyetimi isteyen kimse mahcubtur (*perdelenmiştir*) ve rüyetin de ilmin gayrı olduğunu zanneden, Rabbin rüyetiyle mağrurdur,' buyurdu."

Bu beyanı ilahi, "hiç bilenle bilmeyen müsavi olur mu" ayetinin hususi bir izahını da ihtiva etmektedir. Bir mevcudun aslı ve hususiyetinin ilmen idrakına varılması Allah'ın kendini izhar etmesidir. O zaman Allah herşeyde müşahade edilmiş olur.

Bir şeyi görmek, o şeyi bir şekil halinde lokalize etmek telakki edilirse, ikilik olur. Halbuki Allah'ımız "Her mevcutta benim mevcudiyetimi idrak etmek beni görmektir," buyuruyor.

Nitekim Hz.Sultanımızın bir eserinde Efendimizden nakledilen bir hadisin meali olarak şöyle anlatılmıştır: "Ahi-rette bütün peygamberan ve evliya toplanarak Allah'ı ziyaret edecekler ve Allah tecelli edecek....".

Dikkat edilirse burada Allah gelecek veya görünecek denmemiş ama "**tecelli edecek**" buyurulmuştur. Her mevcudun Allah'ımızın bu idrakına varması onu görmesi ve bilmesi manasına gelir.

Bu bakımdan Efendimize suret atfetmek mümkün olmamaktadır. Zira o, **“beni gören Hakk’ı gördü,”** buyurmuştur. Hakk’ın görünmesi ise namütenahidir. O’nu görmek O’nun hakikatı ilahiyesini idrak ile Allah’ı idrak etmektir.

İlmen Hakk’ı idraktan sonra bir de, **“göreyim”** demek doğru olmaz. Rüyetin ve ilmin birbirinden ayrı şeyler olduğu zan ve zehabına kapılmak ise rüyet ile gurura gelmek olur, ki bu da ikiliğe sebebiyet verir. Hiç şüphesiz bütün bu hallerin de sahibi yine Allah’tır.

Bir kimsenin her mevcutta Allah’ı müşahade ederek, **her varlıkta Allah’ı görmesi ilmen** Hakk’ı bilmesi manasına gelir.

Sevgili Efendimizin, **“Ben Allah’ı Ali gibi bir civan olarak gördüm,”** buyurmasındaki hikmetlerden bir tanesi de budur.

Her varlık Allah ile beraberdir. İnsanlar varlıkların Hakk’ın bir parçası olduğunu Allah’ın arzusu ile bilirler.

Kişi Hz.Muhammed’i ve Allah’ı gördü diye kendisini insanlar arasında farklı görüyor ve manevi terakki içinde tanıdığı kimselerden soyutluyor ise, kibre düşer ve mağrur olur.

- * **Ve kaale lî Ya Gavse leysel fakıru indî men leyse lehü şey’ün belil fakîrüllezî lehül emru fî külli şey’in iza kaale lişey’in kün feyekun**
- **“Ve bana, ‘Ey Gavs indimde fakir hiç birşeyi olmayan yoksul değil ancak fakir herşeyin emri kendisinin olandır, bir şeye “ol” dediğinde olur,’ buyurdu.”**

Sevgili Efendimiz, **“El fakrû fahri – fakrim fahrimdir”** buyurmuştur.

Rabbımız Kur'anı Kerim'de, **"Entümül fukara - sizler fakirlersiniz"** buyurmaktadır.

Yaratılmış olan herşey vücut ve kuvvet olarak Allah'a muhtaçtır. Fakrın tam idrakına varmış olan kimsede Allah zahir olur. Böylece eşyanın emri kendisinde zuhur eder. **"Kün"** emrine mazhariyet kesbeder.

Bu hususta Hz.Süreyya Bey,

"Fakrden murat meratibi uluhiyete sahip ve malik sıfatıyyun evliyaullah olsa gerektir,"

"ne desem ola demiştım, dediğim oldu benim,"

"neye ben ol demiş olsam deyemezdi olamam,"
buyurmuşlardır.

Bu beyanlar aynı zamanda sohbeti ilahiyeyi de işaret etmektedir. Zira sohbeti ilahiyeye ermiş olan kimse, aldığı ilahi ilhamlar ile hareket eder.

Fakr bir manası ile Allah'ta sıfır olmak ve ona muhtacıyet ile iftihar etme halidir. Bu makamda kişi, **"Allah'ın beni kulluğuna layık görmesi iftiharımdır,"** demekte ve Allah'ın ikramı ilahiyesine nail olmuş olmakla iftihar etmektedir.

İkinci bir mana olarak, **fakr**, Allah'ımızın kendisini tecellisinin tam idrakına varmış olan gönülde açması ile memnuniyetini izhar etmesidir. Zira Allah **"kul"** olarak görünmekten memnundur. Kendisinde kul olarak görünen bütün ilahi kemalat isimlerini zikreder.

Fakrın **üçüncü** bir manası da, Allah'ımızın Sevgili Efendimize lutfetmiş olduğu **"Sebül Mesani"**de de kemalat olarak zuhur etmiştir. Bu **"Levlake levlake lemma halak-tül eflake - Ey Muhammed eğer sen olmasaydın felekleri halk etmezdim,"** sırrında ayan olan manadır.

Zira Allah'ımız bütün bu alemleri O'na olan aşkından halketmiştir. Allah'ımız bu halk oluşu, **"Muhammed"** ismi

ile göstermesinin hususiyetini, **“Ben kuluma müştakım,”** beyanı ile açmıştır, ki bu kendisinin iftiharıdır.

Efendimizin nurundan halk edilmiş bu alemde Allah'ın kendisine iltica eden noktalar, onun kendisinden kendisine iftiharıdır.

- * **Ve kaale lî ya Gavsül Azame lâ ülfete ve lâ ni'mete fîl cenneti bade zuhurî fîyha ve lâ vahşete ve lâ hurkate fîn nari bade hitabî leha**
- **“ve bana, ‘Ey Gavsül azam benim orada zuhurumdan itibaren cennette ülfet ve nimet olmaz ve benim ona hitabımdan sonra ateşte vahşet ve yakıcılık kalmaz,’ buyurdu.”**

Allah'ımızın cennette zuhurundan itibaren ülfetin olmaması, ülfet zevki zatisinin kendisinden kendisine zuhur etmesi sebebiyledir. Zira ülfet için iki varlık olması icabeder. Aynı bakımdan nimet de olmaz, zira her varlık kendisinden kendisine rızıklanır. Bu halden murat ve maksat Alemleri Ama sırlarının zuhurudur

Bu beyanda aynı zamanda **“Ademüskün”** sırrının kemalatı da izah edilmektedir. Adem yaratıldığında cennette yalnız başına idi. İnsan olarak yaratılması ile kendisinden kendisine meydana çıkan ülfeti ve nimeti **“Adem”** olarak tattıktan sonra tekrar cennete geldiği zaman bütün bu neşeleri zevk etmiş olarak **“Ademüskün”** kemalatına yeniden ulaşır.

Hatmül Velayet sırrında zuhur eden kemalatın bütün geçmiş velilerin kemalatını ikmal ettirmesi gibi, Adem de bu halden geçtikten sonra kendisinden kendisine Allah'tan başka hiçbir talebi olmayacak bir noktaya gelir.

Ateşe hitab etmesi, Allah'ımızın **“Rahmetim gada-bımı geçti,”** beyanının zuhurudur.

Bu zuhur ile ateş vahşetten kaçır, zira bu hitab ile ateş kendi varlığının Hakk'tan geldiğini bilir ve rahmet te-

cellisi zuhur eder. Rahmet zuhur ettikten sonra yakıcılık ve vahşet olmaz zira ateş kendi başına bir varlık olmadığından vahşeti ortadan kalkacaktır.

“Allah zulmetmeyi sevmez,” keliması mucibince, artık ateşin yakıcılık ve vahşet hükümleri ortadan kalkar. Ateşin dünyevi vasıfları kaybolur ve ilahi evsafı zuhur eder ve nura garkolur.

Hız.Yahya'nın ölümü öldürmesi ile ölümün vasfının değişerek hakiki tecellisi ile zuhur etmesinde olduğu gibi gerçek mümin haline gelen kimsenin nuru da ateşin yakıcılığı ve vahşetini söndürür.

İman nurunun zuhuru ile narin vasıfları değişir ve ateşte mevcut olan diğer hususiyetler zuhur etmiş olur. Allah'ımız fiili icra isimlerinin vasıflarını yakınlık vermiş olduğu gönül isimleri ile değiştirir.

Allah'ımızın öyle bir rahmeti ilahiyesi vardır ki, kişi gözünü kapadığında şahit olduklarına hayret edecektir. Bu dünya şartları içinde bu hakikati idrak etmek çok zordur.

- * **Ya Gavsü ena ekremü min külli kerimin ve ena erhamü min külli rahimin**
- Ey Gavs ben kerem sahiplerinin en keremlisiyim ve ben rahmetlilerin en rahmetlisiyim,

İnsanda mevcut olan bütün vasıfların sahibi Allah'tır. O halde bütün bu vasıflar ve hasletler Allah'ımızın bir ikramı ilahiyesi olmaktadır. Ancak Allah'ımızın ilahi tasdiği olmadan bu hasletlerin hiçbirisi hakikat kazanamaz.

O halde insanın kerem de dahil olmak üzere gösterdiği bütün bu hasletlerin hakiki sahibi Rabbimizdir. O bakımdan Allah'ımız kerem sahiplerinin en keremlisidir ve rahmet sahiplerinin de en rahmetlisidir.

- * **Ve kaale lî Ya Gavsêl Azame nem indî lâ kenevmetil avami teranî fekultü Ya Rabbi keyfe enamü indeke kaale bihumudil cismi anil lezzati ve humudin nefsi anîş şehevati ve humudir ruhi anil lehazati ve fenai zatike fîz zatî**
- “ve bana, ‘Ey Gavsül Azam indimde avamın uykusu gibi uyuma beni göreceksin,’ buyurdu. Ben de, ‘Yarabbi indinde nasıl uyayayım,’ dedim. ‘Cismini lezzetlerden bastırarak ve nefsinin şehvetlerden bastırarak ve ruhunu lahzalarından (*göz ucu ile bakma*) bastırarak ve zatını zatımda ifna ederek,’ buyurdu.”

Allah’ımız burada Hz.Pirimize, “inancı olduğu halde manevi yolda olmayan kimseler gibi uyuma, zira görecek olduğun benim,” buyurmaktadır.

Allah’ımızın buyurduğu bütün şeyler Allah ile olduğu zaman bir mana ifade ederler. Allah’ımızın bütün buyurduklarını kendisi ile beraber mütalaa ederek yapabilmek için kişinin zatını Allah’ın zatında ifna etmesi icabeder.

H.z.Abdülkadir Geylani Sultanımız kendisini ifna ederek, varlığının Allah’a ait olduğunu ifade ediyor, ki bu husus velayeti ilahiyedir. Allah’ımızın velayet makamlarına lutfetmiş olduğu bütün ihsanların Allah’a tahsin edilmesi daha ileri kemalata mebnidir.

Cismani zevklerin murakabe edilmesi ile manevi terakkide kişinin kendisini diğer insanlardan soyutlamaması sağlanır. Nefsi şehvetler çeşitli hırslar ve arzulardır. Bunların murakabesi ile hiçbir arzu Hakk’tan gayri telakki edilme-
yerek yürünür.

Ruhani lahzatın murakabesi ile hiçbir şeye gözücü ile dahi iltifat etmeyerek yürünür. Allah kuluna yeter. Zatiyetin zatı ilahide ifna edilmesi ile “**sırrı zillet**” zuhur eder. Hz.Pirimizin Risaleti Gavsıyyesinde bahsettiği şeyler

bu yolda yürümeyi arzu eden aşık gönüllere bir örnek teşkil eder.

Cismaniyetteki icraatı ilahiye ruhun terakkisi içindir. Burada Kadiri Serpuşunda sembolize edilmiş olan terkler de zikredilmektedir.

Cismi lezzetlerden bastırmak, Terki Dünya'ya
Nefsini şehvetlerden bastırmak, Terki Ukba'ya
Ruhunu lahazattan bastırmak, Terki Hesti'ye
Zatını zatında ifna etmek, Terki Terk'e
mukabildir.

Avamın uykusu gaflete dönüktür. Ayrıca "Alimin uykusu cahilin ibadetinden efdaldır," buyrulmuştur. Zira alim Allah'ta mahviyet ile uyuduğundan, uyurken de Allah'ı düşünür ve gaflette kalmaz.

- * **Kaale lî Ya Gavsül Azame kultü lebbeyke Ya Rabbel Arşil Azîmi fekaale lî kul Ya Rabbel Kerimi evir rahim**
- "Bana 'Ey Gavsül Azam,' diye buyurdu. 'Buyur Ey Yüce arşın Rabbi,' dedim. Bunun üzerine bana, 'Ey Rabbi Kerim ya da Rabbi Rahim de,' buyurdu."

Allah'ımızın isimleri, isimlerine tabi olarak teşkilatlandırılmıştır. Bu isimlerden "**Gavsül Azam**" ismi Allah'a tabiyeti olan ve bütün yaratılmışlar üzerinde ve kalblerde icraası olan bir isimdir.

Bu isim "**Arşil Azim**"de ve "**ma fevkal fevkin**"de hükümler ve mürebbidir. Halbuki arş, kürsi, levh ve ilh..., **Vücutu ilahi** teşkilatında yaratılmış hükmünde olan varlıklardır.

Her yaratılmışın bir makamı olduğu gibi esfele safilin de bir makamı vardır. Ancak Allah'ımızın esfele safilin dışında daha nice namütenahi isim ve makamları vardır.

O halde **“Gavs”** isminin açılmış olduğu noktanın **“Ey yüce arşın Rabbi,”** şeklindeki hitabı hem **“Gavs”** ve hem de **“Rabb”** isimleri için adeta tahdit ediyormuş gibi bir mana ifade edebilmektedir.

Bu bakımdan Sevgili Rabbimiz Hz.Gavsül Azam’a bu hususta bir talim yaptırarak daha kapsayıcı ve her şeyin tabi olduğu isimleri ile hitap buyurmasını murat etmektedir.

“Rabb” ismi aynı zamanda öğretici ve eğitici olarak yaratılmışlara yürüyebilmeleri için gerekli ilmi ilahiyi veren bir isimdir. Hz.Pirimiz **“Ben sizin üzerinize gönderilmiş bir mürebbiyim (öğreticiyim),”** buyurmuşlardır.

Hız.Pirimiz bu sözü kendinde açılmış olan **“Rabb”** isminin bir tecellisi olarak söylemektedir.

Nitekim **“Rabbi Kerim”** ismi bütün yaratılmışlara lutfu keremi ile **feyz veren** demektir.

Rabb Allah’ımızın **tanıtıcı ismi** olup bütün **varlıklar bu isme muhtaçtırlar**. Zira bütün varlıkların vücud hususiyeti **“Rabb”** isminde mevcuttur.

Bu bakımdan **“Rabbi Kerim”** ismi bir manada **“Sabekat rahmeti ala gadabi - Rahmetim gadabına sabık olmuştur,”** beyanı ilahisini de ifade etmektedir.

“Rabbi Rahim” ismi ise, Allah’ımızın vücudu ilahinin tamamına her bakımdan rahmet ediciliğinin ifadesidir. O bakımdan Rabbimiz Hz.Pirimizin kendisine bu iki rahmet edici ve cami isimle hitap etmesini arzu buyurmaktadır.

Bu hususa istinaden Hz.Pirimiz, **“Gavs”** ismini izah ederek şöyle buyurmuşlardır: **“Beni bu alemde bütün evliya tanır ve bilir, diğer alemlerde de bütün melekler tanır ve bilirler.”** Bu söz **“Gavs”** isminin diğer alemlerde de geçerli olduğunun bir delilidir.

- * **Ya Gavsü kul liashabike ve ahabbike men erade min-küm sohbetî fealeyhi bil fakri, sümme fakril fakri, sümme fakrin an fakril fakri feiza temme fakruhüm felahüm illa ena**
- “Ey Gavs Ashabına ve ahabına de, ‘aranızdan her kim sohbetimi muradederse, onun üzerine fakr, sonra fakrın fakrı, sonra da fakrın fakrında fakr vardır. Onların fakrı tamamlandığında ise artık onlar yok yalnız benim.”

Bu paragrafta hem tarikat yolundaki yetişme, hem kadiri serpuşunda işaret edilmiş olan makamlar, hem de manevi yolda sırda yetişmenin makam ve hususiyetleri anlatılmaktadır.

Bu beyanda Rabbimiz Hz.Pirimize içten içe birçok manayı ve terakkiyi açmaktadır. Zira bunlar sohbeti ilahiye dahil olmanın merhaleleridirler.

1. Ehli tarikin eğitilmesi bakımından, **fakr** noktası şeriatı ilahiye ışığında efaliyun zümresine duhul ile ilahi yolda (**tarikte**) yürümeye başlamaktır. Bu noktada **kişi fakrı** kendisinin bir **sıfatı gibi** görmeye meyillidir. Bu **şeriat** noktasıdır, ki **terki dünyadır.**

2. Kişi terakkisinin bir mertebesinde “**fakrül fakr**” hususiyetinin idrakine varır. O zaman fakrın, “**entümül fukara - sizler fakırsınız,**” hükmü ile Allah tarafından verilmiş ve Allah’a ait bir vasıf olduğunun idrakine varır.

Bu hükmü ilahinin bir gönülde zuhur etmesi o **gön-lün fahriyyeti** olur. Zira gönülde **zuhur eden beyanın varlıklar üzerinde tatbikatı, fahriyyetin zuhurudur.**

Buna istinaden Sevgili Efendimiz, “**El fakrül fahri - fakrim fahrimdir,**” buyurmuşlardır.

O zaman **sıfatıyyun zümresine dahil** olarak yürümeye başlar. Bu tarikat noktasıdır. Kişi vücut ve kuvvette

Allah'a muhtaciyetin ne demek olduğunu anlamış olur, ki **terki ukbadır**.

3. Daha ileri terakki edenlerde "**fakrin an fakrıl fakr - fakrin fakrinden fakr,**" hususiyetinin idraki zuhur eder.

Bu mertebe **marifetullahın** zuhur ettiği **ariflik** yani **zatiyet mertebesidir**, ki hakikat noktasını ifade eder.

Kişi bu noktada kendinin vücut ve kuvvet bakımından Allah'a muhtaç olduğunun tam idrakine varır, ki **terki hestidir**.

4. **Fakr tamam** olduğu zaman artık **zatüz zat** ve **hakikatül hakayık** hususiyetleri açılır. Kendinden kendine sohbet zuhur eder. Bu idrakin açılmış olduğu gönül **terki terk** noktasına vasil olmuştur.

Hz.Pirimiz bu beyan ile, aynı zamanda, her makam ve mertebenin içten içe olan namünenahi terakkilerini ve ilahi makamların sırdaki terakkisini de açıp ifade etmektedir.

Bu noktaya işareten "**iza temmel fakr fe hüve Allah - fakr tamam olduğunda hüve Allah'tır,**" buyrulmuştur. Bu hal aynı zamanda **Hatmül Velayet** ile ilgilidir.

Yukarıda da zikredildiği gibi bu hususta Hz.Süreyya Pirimiz,

"Garibi her dü alem mazharül fakri fahri

Menem yahu ki temmel fakr hüvallah itibarı,"

buyurur.

Ancak bu bahsedilen noktaya gelmiş olan kimse, her iki alemde de garip kalmıştır.

Sevgili Efendimiz bir hadisi şerifinde, "**İslam garip geldi, garip gidecektir,**" buyurmuşlardır. Şu halde İslam ve İslamın hakikati ancak böyle gönüller ile anlaşılabilir ve bilinebilir.

- * **Ve kaale lî Ya Gavsü tuubaa leke in künte raufen ala beriiyetî sümme tuubaa leke in künte gafuren li-beriiyetî**
- “ve bana ‘Ey Gavs,’ diye buyurdu. ‘Ne mutlu sana yarattığım üzerine şefkatli olursan, sonra ne mutlu sana yarattığım için mağfiretli olursan.’”

Yunus Emre Hazretleri, “**Yaratılanı hoş gör yaratan-dan ötürü,**” buyurmuştur. Eğer kişi bütün varlıkları bir bilir ve görür ise, hata ve hatasızlık şeklinde değerlendirme yapamaz.

Daha ileri bir noktada bütün **mevcudatın halini, kendi vücudu** olarak kabul etmişse vücudun tamamına rahmet ile bakar ve her noktasına mağfiret eder.

“Ne mutlu sana yarattığım üzerine şefkatli olursan,” beyanı ilahisi “**Rahmetellil Alemin**” isminin Allah’ımızın açıldığı ilahi gönülden tezahür edeceğini göstermektedir. Bu da Allah’ımızın ne kadar şefkatli olduğunun ifadesi olan bir haldir.

İnsanların affını talep eden gönülde Allah açılmıştır. O halde insanların da bu ilahi hakikatin açılmış olduğu gönlü bulmaları, hakiki rehberi bularak selamete ermeleri manasına gelir. Kur’anı Kerim’de işaret edilen (*Maide/35*) “**El vesile**” noktasının bir manası da budur.

Bu bakımdan bilmeden kusur işleyenlere şefkat ve acıma ile nazar eder ve Efendimizin de yapmış olduğu gibi, “**Ya Rabbi onları bağışla çünkü bilmiyorlar,**” diyerek dua eder.

Mağfiret, bir kimsenin günahlarını tamamen silerek onu günahsız hale getirmektir. Bu noktada **tevhid** zuhuru olur.

Rabbimiz bir manada, “Ey Gavs senin bunları ifa etmen sonunda şefaathçi olmana delalet eder. Şefaathim senden insanlara intikal eder,” buyurmaktadır. İşte evliya ve peygamberanın şefaathçiliğinin esası bu noktadadır.

Her zamanın insanı kamili o zamanın şefaathçisi olarak görünür. Nitekim, “İnsanı kabul etmeyen kimsenin hali iblisten kalma bir haldir,” buyrulmuştur.

- * **Kaale lî Ya Gavsul Azame cealtü fin nefsi tarikaz zahidine ve cealtü fil kalbi tarikal arifine ve cealtü fir ruhi tarikal vakifine ve cealtün nefse mehallel ahrar. Kulubül Ahrar kuburül esrar**
- “Ve bana ‘Ey Gavsul Azam’ diye buyurdu. ‘Zahitlerin yolunu nefis içre kıldım ve Ariflerin yolunu Kalb içre kıldım ve vakıfların yolunu ruh içre kıldım ve nefsi hürlerin mahalli kıldım. Hürlerin kalbleri sırların kabirleridir,’ demişlerdir.”

Zahitler nefis ile mukayyettirler. Onun için “**nefsine hükmetmek**” davasına düşerler. Burada bir bilgi zafiyeti vardır.

Nefse kudret gösterisi ile hakim olunması mümkün değildir. Zira,

“Men arefe nefsehu fekad arefe rabbehü,”
“Nefsini bilen Rabbini bildi,” buyrulmuştur.

Nefs mücadelesi **ilim** ve **irfan** ile mümkün olur. Bu hakikati bilmeyen **zühd** ehli, **mekri ilhamlarla** uğraşır.

Halbuki **ariflerin** yolu **temiz** ve **selim kalb** içredir. Selamete ermiş oldukları için doğru yolda ilerlerler.

Arif kalbinde almış olduğu ilhamlara göre hareket ederek yolunu bulur ve **aldığı ilhamlar melekidir**.

Ehli vukuf yolu ise, **ruh içredir**. Zira kendisinin bir ruhtan halk olduğunu ve ruhun da Allah'a ait olduğunu bilir.

“Ve nefahtü fihi mir Ruhi,”

“Ve ona ruhumdan nefhettiğimde,” ayetinin hakikati ilahiyesine mazhar olarak iltica eder ve Allah'ın ruhu izafisi ile zinde olarak kemale erer. Çünkü ruhun Allah'a ait olduğunun idrakindedir.

Hız.İsa Ruhullahtır ve cismaniyete tenezzülü yoktur. Ama insan çok yönlü olduğundan nefsi ilahiden de hissemend olmuştur.

Nefsin hakikatini bilen, **“herc ü merc ü lutf u kahrı bir bilir.”** Hız.İsa'nın ikinci gelişı, sadece ruhu bilmenin kafi gelmediğı fakat cismani kemalat bakımından eksikliğın ikmalı icabettiğı için vaki olmuştur.

Ancak nefsin de bilinmesi ile Allah ile Allah olunur ve Allah'ımızı temsil eden insan olmanın hakikatına varılarak **“Halifei Hakk”** sırrına erilebilir. Bütün bu sırlar kalbelerde açılır.

Allah'ımız, **“Ben yere göğre sığmam, mümin kulunun kalbine sığarım,”** buyurmuştur, ki bu **“hakikatı hürriyet”** tir. Zira **hürriyet**, Allah'ın **ilahî hünelerlerinden haberdar** olmak manasına gelir.

“Kulubül ahrar (hürler) kuburül esrar,” buyrulmuştur. Çünkü kabristanda her türlü halde ve meşrepte müsbet ve menfi insan medfundurlar ve bunların hepsi **“bir”** bilir.

Rabbimizin bir insanı hürriyet noktasına getirerek, ondan kayıtları kaldırması tecellisi ile onun evlatlarından, **“Senin mürşidin öyle bir kimsedir, ki onun söylemediklerinin yanında söyledikleri bir hiç mesabesindedir,”** beyanı ilahisi sadır olur.

Allah'ımız bu noktaya getirmiş olduğu insanı sırlar hazinesi kılmıştır. Burada hürriyet Allah'ımızın, "**Sen söyle ben tatbikata koyayım,**" sırrına matuftur.

Böyle bir tatbikatın olduğu gönüller sıhriyete sahip olduklarından onların yakınlarında da tasdik edici beyanlar zuhur eder. Allah yakınlık vermiş olduğu gönlü hem kendisi hem de evlatlarında tatbikatla tebşir ve ispat eyler.

Birşeyi bilmeden onun sahipliğini hissetmek gerçek hürriyet değildir. **Hürriyet vukuf ile** başlar.

Bu hakikate istinaden Sevgili Pirimiz, "**Ben gerçek bir hürriyet ve huzur içinde fezada gulguleler kopararak uçan bir bazül eşhebim,**" buyurmaktadır.

- * **Kaale lî Ya Gavsul Azame kul liashabike iğtenimu davetel fukarai feinnehüm indî ve ena indehüm**
- "**Bana 'Ey Gavsül Azam,' diye buyurdu. 'Ashabına söyle fakr ehlinin duasını ganimet bilsinler. Zira onlar benim indimdedir ve ben onların indindeyim.'**"

Gavsül Azam Allah'ımızın o isimle kendi görünmesidir o ismi Hz.Pirimizde ve Hz.Pirimiz ile icraata koymuştur. Hz.Pirimize samimiyetle iman etmiş olan ashabı onun yardımcılarıdır. Allah velisine yardımcıları tayin eder.

Eğer bir velinin fakrı tamam olmuş ise, onda "**Allah**" zuhur etmiştir. Onun duası Allah'ın duasıdır. Onun için bu dua ganimet bilinmelidir.

Böyle kimseler fakrın manasına ermiş velilerdir, ki bir şeye "**ol**" buyurduklarında olur. Onların duasını almak makbul olur. Nitekim Efendimiz böyle bir kimse olan Üveysül Karani Hazretleri için, "**onun duasını alın,**" buyurmuştur. Bu hal Sırrı Ademi yani **Allah'ın Adem'den görünme** sırrını, tasdik manasına gelir.

Fakr noktasındaki evliya daima indi ilahide hazır durumdadırlar. Evliyanın Adem sırrından hissement oldukları ve Allah yakını oldukları aşikardır. O halde kişinin Adem sırrına sahip olan veliye iltica etmesi, Allah'a iltica etmesi gibidir.

Nitekim Allah'ımız, "kendi rızası için bir araya gelmiş olanlar ile beraber olduğunu ve onlara rahmeti ile muamele ettiğini," bildirmektedir.

- * **Kaale lî Ya Gavsêl Azame ena me'vai külli fakirin ve meskenuhu ve menzaruhu ve ileyyel masir"**
- "Bana, 'Ey Gavsül azam,' diye buyurdu. 'Ben bütün fakirin mevası(sığınağı)yım ve meskeniyim ve nazargahıyım ve dönüş banadır

Bu beyanda Allah'ımız bütün zamanlar içinde "**varisi Muhammedi**" olarak "**fakrim fahrımdır,**" sırrına ermiş olan gönüllerin hareketleri, yaşamları, sığınakları, mesken ve nazargahının kendisi olduğunu ifade buyurmaktadır.

Fakr halini en güzel anlatan hadislerden birisi de şu hadisi kudsidir: "**Kulum bana nafileler ile yaklaşır, nihayet ben onu öyle severim, ki onun gören gözü, işiten kulağı, tutan eli, yürüyen ayağı olurum.**"

Bu hadiste fakr halinin manai hakikati ortaya çıkmıştır. Onlar halden hale geçerek bütün varlıkların cevheri esrarı ve aslı olan Allah'a dönerler.

"**İnsan uykudadır, ölünce uyanır**" hadisinde açıldığı gibi, daha önce iman yolu ile bildiklerini ölüm ile hakikat ve fiiliyata dönmüş olarak bilirler. Zaten arzu ettikleri de budur.

Onun için,

"külli nefsin zaikatül mevt,"

"her nefis ölümü zevk edecektir," buyrulmuştur.

- * **Kaale lî Ya Gavsêl Azame lâ tenzur ilel cenneti ve ma fîyha teranî bila vasîtatî ve lâ tenzur îlen nari ve ma fîyha teranî bila vasîtatî**
- **"Bana, 'Ey Gavsül Azam,' diye buyurdu. 'Cennete ve içindekilere nazar etme beni vasıtasız göreceksin ve ateşe ve içindekilere nazar etme beni vasıtasız göreceksin.'"**

Bu beyanı ilahide Allah'ımız kendisinin, celal ve cemalinin asarını, yani cennet ve içindekiler ile ateş ve içindekileri nazarı itibare alarak değerlendirilmesinin hakikate uymayacağını belirtmektedir. Zira böyle bir düşünüş vasıtalı olduğu için tahdit edicidir.

Allah'ımız kullarına kendisini nasıl bilmeleri gerektiğini öğretmiştir. O'nu kendi aklı ile değerlendirmeye kalkın göremez. Halbuki Allah'ı bildikten sonra bakan baktığından gaflet etmez.

Bu hususu Sevgili Efendimiz şu hadisi şerifte beyan buyurmuşlardır, **"Size iki emanet bırakıyorum, biri Kur'an'dır, ona uyarak yürürseniz kurtulursunuz. Diğer Ehlîbeyt yolum ve sünnetimdir. Ona uyarsanız daha ileri ilim ve hakikat sahibi olursunuz."**

Allah'ımızı O'nun arzu ettiği gibi öğrenebilmek için mutlaka maneviyata girmek ve reisül mürşidine mülâki olmak lazımdır. O'ndan alınan ilim ile herşeyin özünü görmek mümkün olur.

Bir insan cennetlik veya cehennemlik olabilir ama insanları bu şekilde değerlendirmek gerçeğe uygun olmayabilir. Cennetlik gibi görünen cehennemlik ve cehennemlik gibi görünen cennetlik olabilir. Allah'ımızın af ve mağfi-retini nazarı itibara alarak düşünmek icabeder. Bir diğer ifade ile kişi sıfatı değil zatı gözönüne alarak kendine çeki düzen vermelidir. Kişi cennetlik ve cehennemliklerdeki sıfatı hali değil onlardaki zatı gördüğü zaman görüşü düzelebilir.

- * **Kaale lî Ya Gavsêl Azame ehlül cenneti müşteğilune bil cenneti ve ehlün nari müşteğilune bin nari fekün ente meşgulên bî**"
- "Bana 'Ey Gavsül Azam,' diye buyurdu. 'Cennet ehli, cennet ile iştigal ederler. Nar ehli, nar ile iştigal ederler. Artık sen benimle meşgul ol.'"

"Herkes kendi havuzunda oynar," buyrulmuştur. Allah'ımız lurtfedip teşkilatlandırmış olduğu her alemini için varlıklar yaratmıştır. Hem o varlıklar için o alemini, hem de o alem için o varlıkları yaratmıştır. Cennet ve cehennem ehli de böyledir.

Bir kelamı kibarda, "**Cehennem ehlini cennete koy-san lezzet bulası değil,**" buyruluyor. Herkes bulunduğu alemde memnun olacaktır.

Allah'ımızın yarattığı bütün varlıklar Rabbimizin kendilerindeki arzuyu ilahisini ifade eden davranışlar içindirler.

Balığın vatani aslisi, **sudur.**

Ağacın vatani aslisi, **topraktır.**

İnsanın vatani aslisi, **Allah'tır.**

Onun için Rabbimiz, "**Sen Benimle meşgul ol,**" buyurmaktadır.

Amaların bulunduğu yerde, gözü açık kimsenin hali nasıl ise, hakikatten bihaber olanların içinde Allah'ı tanıyan ve bilen kimsenin hali öyledir. O, cennet ve cehennem ehlinin hallerini görür, çünkü onlar **kendi nefsinin makamlarıdır.** İnsan Allah makamında olduğu için Allah'ı talep etmeli ve O'nunla meşgul olmalıdır. Ancak o zaman Allah'ı bilerek aslına kavuşur.

- * **Kaale lî Ya Gavsü inne lî ibaden min ehli cenneti yeteavvezune minen naîmi ke ehlin nari yeteavvezune minel cehîm.**

- “Bana, ‘Ey Gavs’ diye buyurdu. ‘Şüphesiz benim cennet ehlinde bazı kullarım vardır, ki onlar nar ehlinin cehîm-
den istiaze (sığınma, yardım isteme) ettikleri gibi nimet-
lerden istiaze ederler.”

İnsanlar bir şeyi ancak **gördükleri zaman idrak** edebiliyorlar. Zira bazı kimseler maddi olarak görmedikleri şeye inanmazlar. Ancak cenneti gören cennet ehlinde bazıları bütün bu nimetleri gördüklerinde hepsinin Allah’a ait olduğunu idrak ederek Allah’ı talep ederler. Cennet nimetleri ile oyalanarak Allah’ı unutmaktan Allah’a sığınır.

Bu bakımdan Cennet **yedi** kat olarak yaratılmıştır. Bu cennet ehli, daha ileri terakkiyi talep ederek geçsin diye böyledir. Zikirde de bir isimden diğerine, bir nefis mertebesinden daha ileri bir nefis mertebesine geçmek için talepte bulunulur.

Maneviyatta olanların cennette tatbik edilen bu hususu dünyada iken yaşıyor olmaları büyük bir lutfu ilahidir. Bazı kimselerin gözü ve kulağı dünyada iken açık olduğu için Allah’ın talep edilmesi icabettiğini bilirler. Bazıları ise, Allah’ın talep edilmesi gerektiğini cennete gittikleri zaman idrak ederler.

Rabbimiz bu ikrarın dünyada nasıl yapılması gerektiğini Hz.Pirimize bildirerek insanların tarikat yolunda nasıl yetişmesi gerektiğini bîhakkın öğretmiştir.

- **Kaale lî Ya Gavsêl Azame inne lî ibaden sival enbiyai
vel mürseline lâ yettaliu ala ahvalihim
ehadüm min ehlid dünya
ve lâ ehadüm min ehlil ahireti
ve lâ ehadüm min ehlil cenneti
ve lâ ehadüm min ehlin nari
ve lâ maliketün ve lâ rıdvan.**

Ve halaktühüm

lâ lil cenneti ve lâ lin nari
ve lâ lis sevabi ve lâ lil ikabi
ve lâ lil huri ve lâ lil kusuri
ve lâ lil ğılmani ve lâ lil vildani

Fetuubaa limen amenebihim ve in lem yarifhüm
Ya Gavsü ente minhüm ve alamatühüm fid dünya
ecsamühüm muhterikatüm min killetit taami veş
şerabi

ve nufusühüm muhterikatün aniş shehevati
ve kulubühüm muhterikatün anil hatarati
ve ervahühüm anil lahzati

ve hüm ashabül bakail muhterikune binuril likai

- “Bana, ‘Ey Gavsül Azam,’ diye buyurdu. “Benim enbiya ve mürselimin sıvasın (*haricin*) da bazı kullarım vardır, ki onların hallerine

ne dünya ehlinden biri
ne ahiret ehlinden biri
ne cennet ehlinden biri
ne nar ehlinden biri
ne malik ne de rıdvan muttali olur

Ben onları

ne cennet için ne nar için
ne sevap için ne ikab için (*şiddetli azab*)
ne huriler için ne kasrlar için (*köşk, saray*)
ne ğılmanlar için ne vildanlar için yaratmışımdır

Ne mutlu onları arif olmasa bile onlara iman edenlere.

Ey Gavs sen onlardansın

ve onların dünyadaki alametleri şöyledir:

Cisimleri yiyecek ve içeceklerin azlığıyla kavruktur

Ve nefisleri şehvetlerden uzaklaşmakla kavruktur

Ve kalbleri hatarlardan (*emniyetsizlik, korku*) uzaklaşmakla

Ve ruhları lahzalardan (*bir an*) uzaklaşmakla kavruktur

Ve onlar lika (*kavuşma*) nuru ile kavrulmuş olan beka ashabıdırlar.”

Allah'ımız burada bazı alemlerin ehillerini sayarak murat buyurduğu kullarının bazılarının onlar tarafından bilinmediğini ifade etmektedir. Böyleleri garip kullardır ve isim almış sıfatı varlıklara değil bizzat Allah'a teveccüh ve iltica ederler.

Allah'ımız böyle kimselerin cennet, cehennem, sevap, ceza, huriler, gılmanlar ve vildanlar ile tahdit edilemeyeceğini ifade etmektedir, zira onlar meşrepleri itibariyle Allah için yaratılmışlardır.

Allah bir gönülde konuşucu ise, o gönlü tahdit etmek mümkün değildir. Öyle bir gönlün bu halini bilmeden dahi iman edenlere ne mutludur. Zira böyle kimselerin dünyevi hallerine dahi iman edilse, Allah'ın namütenahi iltifatına ve ihsanına mazhar olunur.

Onlar Allah neşesi olmayan şeylerden zevk almama halindedirler. **Sevgilinin olmadığı yerde aşık mahzun** olur. Ama **her yerde sevgiliyi gören** de sevgiliden başkası ile meşgul olamaz.

Böyle kimseler için Hz.Süreyya, "**Sanma yahu huzurdan bir an infikakim var,**" buyurmuştur.

Allah onları dünyayı temsil eden heves ve duygulardan ayırmış ve böyle duyguları kendi aşkı ile yakmıştır.

Nitekim bu hususta Hz.Süreyya Beyefendi,

"Ehemmiyet verir olmaz hayata aşığı billah

Lika nuruyla yanmışlar düşer mi cana derlermiş," buyurur.

Zira Onlar Allah'ın hususide yarattığı gönüllerdir, ki bekaya ermişler ve **layemut** olmuşlardır.

* **Ya Gavsü men şegale bisivaî kane sahibuhun naru yevmel kıyameti**

- Ey Gavs benim sivam ile meşgul olanın kıyamet gününde arkadaşı nar olur.

Allah'ımızın, **"benim sivam,"** demesi, **Siva** olarak gördüğün de **"benim"** demektir. Allah'ın gayrını düşünmek ikilik olur. İkilik ise, kişiyi şirke sürükler. Bazı kim-seler vardır ki, daimi olarak Allah'ın masivası ile meşgul olur, yani bütün varlıkları Allah'tan gayri görür ve onlarla meşgul olur. Diğer bir deyişle, Allah'a karşı maddeyi üstün tutar, ki bu açık şirktir. Allah her günahı affeder ama şirki makbul tutmaz. Bu bakımdan şirk koşanın kıyamette arkadaşı ateş olur.

- * **Ya Gavsül Azame ehlül kurbeti yesteğisune anil kurbi keehlil bu'di yesteğisune anil bu'di**
- Ey Gavsül Azam Kurbet (*yakınlık*) ehli tıpkı uzaklık(bu'd) ehlinin uzaklıktan istimdat (*istiğase*) ettiği gibi kurbdan (*yakınlıktan*) istimdad ederler

Uzaklık ehli, Allah'a yakın olabilmek için Allah'tan yardım bekler. Kulun melcei aslisi Allah'tır. O bakımdan Allah'a yakınlık da bir mesafe ifadesidir. Bir Allah var, bir de kul var manasına gelir.

Madem ki insanın aslı Allah'tır, o zaman Allah'a yakınlıktan daha ileri Allah ile Allah olmak icabeder. Zira yakınlık noktası açıldığında insan Allah ile Allah olmak arzusuna düşer.

Allah'ımız, **"benim öyle kullarım vardır ki, onları mukarrebun melekleri dahi bilmezler,"** buyurmaktadır.

Her varlık aslını talep ettiği gibi, insan da aslı olan Allah'ı talepkardır. Allah'ımızın bila vasıta kendisi olarak görüldüğü noktadaki açılmasını sadece Allah'ın kendisi yerine getirebilir. Kişi böyle bir zatı tanıma lutfuna ermiş ise ona tam teslimiyet ile mülaki olmalıdır.

- * **Ya Gavsü iza caekel atşanü fîy yevmin şedidil harri ve ente sahibül mail baridi ve leyse leke hacetün bilmai fein menatehü feente ebhalül būhalai fekeyfe emneuhüm rahmetî ve ena eşhedtü ve seczeltü âla nefsî biennî erhamür rahimin.**
- **“Ey Gavs şiddetli hararetli bir günde susamış bir kimse sana geldiğinde ve sen soğuk suya sahipsen ve suya ihtiyacın olmadığı halde onu engellersen bahil (*cimri*) lerin en bahili (*cimri*)sin. Ya ben kendimin merhametlilerin en merhametlisi olduğuma şehadet etmiş ve nefsim üzerine tescil etmiş iken nasıl olur da rahmetime engel olurum.”**

İnsan kişileri değerlendirirken ayırım yapmamalıdır. Şunun ihtiyacı var, bunun yok şeklinde düşünmemeli Allah'ın manevi ve maddi olarak lutfettiğini insanlara intikal ettirmelidir. Allah'ı ve insanları bir gören kişi, malın ve mülkün de kendisine ait olmadığını bilir.

Bir hadiste, “Kuvvet elinde iken adil ve bağışlayıcı olan kimseye Allah rahmet eder,” buyrulmuştur.

Kur'anı Kerim'de *Kasas Suresi* 28/77. ayetinde de,

“ve ahsin kema ahsenallahü ileyke,”

“Allah'ın sana ihsan ettiği gibi ihsan et,”

buyrulmuştur, ki insanlar Allah'ın lutfetmiş olduğu maddi ve manevi özelliklerden elbette bütün insanları istifade-lendirmelidir.

Ancak bu ayetten bir de, Allah bize lutfeder ama biz O'na birşey veremeyiz, o zaman O'nu **tahsin** ederiz manası çıkar.

Allah kişiye nasıl lutfetmiş ise, kişi de öyle ihsan etmelidir. Bu hakikat hem mana hem de madde aleminde böyledir. Zira manevi ve maddi yardımların hepsini Allah'ın bir rahmeti olarak görmek icabeder. Kişi kendine Allah tarafından lutfedilmiş olan imkanları rahmeti ilahiye olarak görür ve onları bu maksada matuf olarak kullanır ise, elbet-

te rahmet bulur. “Bu husus hem dünyevî hal, hem babalık, hem de manevi güzellik için böyledir,” buyrulmuştur.

Tıpkı güneşin hiçbir ayırım yapmadan bütün insanların üzerine doğması gibi, Allah’ımızın peygamberan ve evliyası da bütün insanlara rahmet için yollanmıştır. Onun için insanlar manevi alemde de cömert olmalıdırlar.

Manevi yolda en girift bir noktada iken Deryayı Nuru Muhammed’e (*ki burada su Deryayı Nuru Muhammedi yani ilmi ilahiyi sembolize ediyor*) ihtiyaç duyan bir kimse geldiğinde, onu kendisindeki ilimden nasibedar etmeyen kimse cimrilerin en cimrisi olur. Allah’ımız insanın gerçek ilim ile hakikati bulabileceğini işaret buyurmaktadır.

Yine Allah’ımızın merhametini nefsinin üzerine tescil eylediğini bildirmesi ile insana vermiş olduğu nefsin ekmel ve mükemmel olduğunu anlıyoruz. **Nefis** insana **merhamet** için verilmiştir.

Allah’ımızın bu beyanda **nefis** kelimesini kullanması nefisteki nefasetten dolayıdır. Nefis insanı kötülüğe götürmez, çünkü onda rahmet tecellisi vardır. Bu sırrı işaretlen Efendimiz birçok hadisinde, “Nefsim elinde olan Allah’a andolsun,” buyurmuşlardır.

Tabii ki merhametlilerin en merhametlisi Allah’ımızdır. O kendisinin “**Erhamer Rahimin**” olduğunu buyurmuş ve bunu nefsine tescil etmiştir.

Allah’ımız kullarına şans eşitliği tanımıştır. Bütün varlıklara rahmeti ile lutfeden Allah’ımızın bu arzusunu engelleyebilecek hiçbir şey yoktur.

* Ya Gavsü ma beude annî ehadün bil measî ileyye ve ma karube ehadün bit tâati ya Gavsü lev karube minnî ehadün le kane min ehilil measî lienneküm eshabel aczi ven nedem

- “Ey Gavs bir kimse masiyetler (*isyan, günah*) ile benden uzaklaşmaz ve bir kimse tâatler ile bana yakınlaşmaz. Ey Gavs eğer bir kimse bana yaklaşmış ise o masiyet ehlinden olmuştur. Zira onlar acz ve nedamet ashabıdırlar.”

Allah’ımız bu ifade ile vücuddaki birliği (**“Vahdeti Vücud”**) vurgulamaktadır. Bütün varlıklar bir vücud olduğundan ve o vücud da Allah’a ait olduğundan ondan uzaklaşmak veya ona yakınlaşmak keyfiyeti mevzubahis olamaz.

Bu hususu Efendimiz, **“Ben de sizin gibi bir Beni Ademim, ama bana vahyolunur,”** buyurarak bildirmiştir.

Bu hadisi şerifte Sevgili Peygamberimiz, “Beni Adem” olması bakımından diğer insanlardan farklı olmadığını, farkının Allah ile daima beraberliğinin tam idrakinde bulunmasında olduğunu ifade buyurmaktadır.

Beyanın ikinci kısmında bahsedilen **masiyet ehli**, Hz.Süreyyanın buyurmuş olduğu gibi **“küfrü hakikiye girmiş olanlar”**dır.

Böyle bir noktada olan kişi **kendine vücud izafe etmez** ve kendi vücudu ve bütün vücudun Allah’a ait olduğunu ifade eder.

Böyle bir kimsenin halini gören **avam** onu **masiyet ehli** olarak değerlendirir. Ancak o masiyet içinde **emsalsiz bir teslimiyet** vardır.

Bu halde olan kimse öylesine bir acz ü nedamete düşer, ki af dilemesi ondaki masiyeti ve teslimiyeti aynı zamanda ifade eder.

“Vücüdüke zenbün lâ yükasu aleyke zenbün ahar
“Kendine vücud izafe etmen kadar sana olacak bir günah yoktur,” buyrulmuştur.

Allah'ın birlik ve beraberliğini kabul etmeyip şeriatına itiraz eden masiyet ehlinden olur.

Masiyet bir manası ile de, **zamanın insanı kamilini kabul etmeyiştir.**

Bu hale düştükten sonra Allah'a iltica eden asi kendi kusurlarını itiraf ve aczini ifade ederek teslimiyetini ikrar etmiş olur.

Allah'ımızın **Ademi yaratmadaki muradı**, yarattıklarının **Allah'ın vücudundan olduklarını idrak ile kendisine dönmeleridir.**

Kendine **vücut izafe etmeme hali** ise, Allah'ımızın **evliyasında zuhur** ettirdiği bir tatbikattır.

Evliyada da, firavunda da, "**Ben Allah'ım**" beyanı zuhur etmiştir ama firavun Allah'ı bırakıp kendi kimliğini öne çıkarmış, evliya ise, kendi kimliğini Allahta ifna ederek Allah'ı söylemiştir. Evliyanın hali **makbul**, Firavununki ise **merdud** olmuştur.

* **Ya Gavsül aczü menbaul envari vel ucubü menbaul ekdari vel evzari vez zulümati**

- Ey Gavs acz, nurların kaynağıdır ve ucub (*kendini üstün görmek*), kederler, ağır yükler ve zulmetlerin kaynağıdır.

Kişinin varlığını Allah'a vermesi acziyettir.

"Sen çıkarsan aradan, kalır hemen yaratan," buyrulmuştur.

Evliyadan bir zat "Varlık sahiline yokluk denizinden geçilerek varılır," buyuruyor.

Varlığın hususiyeti müsbet ve menfiyi kabul etmek ve menfiyi yaşayarak bilmektir. Bunun manası, **vücuddaki birliğin bilinmesidir.** Bütün peygamberan ve evliya çile çekmiştir. Hatta evliya menfiyi öğrenebilmek maksadına

matuf olarak çilehaneler yapmış, böylelikle **müsbet ve menfiyi bir bilip vahdete** gelmeyi murat etmişlerdir.

Kıyamete yakın çok büyük çileler zuhur etmektedir. Ama rahmet de o nisbette büyüktür. Bunun bir manası da, tevhidin zuhurudur. Dünyevi ağır yükler medeniyetin çileleridir.

Ucub halinden dolayı kederler, ağır yükler ve zulmetler içinde kalan insan acz içinde kalınca Allah'a iltica eder. Bu da rahmete müncer olur. Allah'ımızın arzusu da budur.

Kişinin Allah'tan gelmesine rağmen dünyanın alayışına kapılarak aslını inkar etmesi en büyük ucubtur. Halbuki Allah'ımız erkek ve kadına ilmi diniyeyi farz kılmıştır. Aynen tatbik edilirse terakki edilir ve bu halde rahmet müncer olur. Manevi vezaretin yükü Allah'tan bilinir ise, bu selamettir.

Avamın, insanı kamilin yükünü onun dünyevi hali olarak görmesi **ucub ve benlik** olur.

Maneviyata girildikten sonra yaşanan her hal maneviyattır. Maneviyattaki ilahi gönül sahibinin halini Hakk'tan ayrı görmek ucub olur.

Hız.Mevlana bu hususta, "Azizani Hakk'tan ayrı görenin hali İblisten kalmadır," buyurur.

- * **Ya Gavsü ehlül measî mahcubune bil measî ve ehlüt tâati mahcubune bit tâati ve liye ve raehüm kavmün aharune leyse lehüm gammün bil meası ve lâ hemmün bit tâati**
- "Ey Gavs masiyet (*isyan*) ehli olanlar masiyetlerle mahcup-turlar. Tâat ehli olanlar da tâatlerle mahcup-turlar ve benim bunların ötesinde bir diğer kavmim vardır, ki onlar ne masiyetlerle, ne de tâatlerle perdelenmişlerdir.

Masiyet Allah'ımıza kasden itiraz ve Allah'ın emirlerini yerine getirmeme halidir. Kulların kimi itirazı, kimi ibadeti düşünür. İtiraz hali zaten makbul değildir. Bir de kişinin yapmış olduğu ibadetler ile Allah'ı kayda sokmaya çalışması hali vardır.

Ebu Muhammed Harrasi, "Allah kuluna rahmeti ile tecelli etmez ise, kul tâat eyleyemez," demiştir.

İtiraz edenler, Allah'a karşı yapmış oldukları **itiraz ile perdelenmişlerdir**.

Bazı tâat sahipleri de yapmış oldukları **ibadet ile kibirlenerek** herkesi **cehenneme atmaya** kalkarlar. Böyleleri de hakikati görmekten perdelenmiş olurlar.

Ancak Allah'ımızın arzusunda öyle kullar vardır, ki Allah'ı ve kendilerini böyle haller ile tahdide yeltenmez, sadece Allah'ı düşünürler.

Bütün ibadetler ve tâatler Allah'ı doğru bilmek ve tanımak içindir. Tâat ve masiyeti bir görmek ibadet ve tâattan uzak kalmak manasına gelmez. İbadet ve tâatleri manalarını bilerek yapmak faydalı olur.

İnsanlar Allah'a layık olmak için çalışırlar. Bu güzel bir çabadır. Allah'ımız da kulunu kendi istediği gibi bir kul haline getirir.

Bu hususun en belîğ örneği Peygamber Hz.Yahya'dır. Kur'anı Kerim'de Hz.Yahya için, "Ona doğduğu ve irtihal ettiği ve dirildiği günde Allah'ımızın selamı," olduğu belirtilmektedir. Selamı ilahinin bir manası da budur.

O bütün yaptıklarının Allah'tan geldiğini bilir ve ıkrar eder. Allah'ımızın muradı, insanların Allah'ı, Allah'ın istediği gibi bilmeleridir. Bu sırrı kadimdir ve Hatmül Velayette olan bu sır Hz.Yahya'da da zuhur bulmuştur. Bu hal

Allah'ımızın habibi Hz.Muhammed ile bildirmiş olduğu **“in-san”** vassfıdır.

Masiyet ve tâat ehlinin dışında bir kavim vardır, ki bu kavimde Allah'ımızın muradı,

**“Ne denli mücrimi asi görünmüş olsalar anlar
Anın ashabı bilin baş eğmez ahkâmı Kur'ana,”**
sırrının zuhurudur.

Bu kavim **“Kavmullah”**tır. İsyân ile de tâat ile de uğraşmaz ve bunlar tahdit edilemez.

Bu kavim ulema arasında **“Fıkrai Naciye”** olarak da söylenir. Hüseyin Fevzi Paşa Hazretleri, **“Ukudül Cevahir fî Selasül Ekabir”** adlı kitabında tarikatleri sayarken **Hızır (AS) tarikatını** da saymıştır.

Allah'ımız peygamberine ilham ve beyan indirir. Ancak ilmi ledün öğrenebilmesi için Hz.Hızır'ı Hz.Musa'ya bir manada **“mürşid”** tayin etmiştir. Böylelikle bir tarikat tatbikatı da yapılmış olmaktadır.

Sevgili Efendimizin bütün makamlar ve tarikatler ile ilgili beyanları vardır. Allah'ımızın Efendimizden izhar ettiği kelimâ idrak ettikleri ölçüde ehli tarik olmuşlardır. Efendimizin sözlerini tam idrak eden Allah'ın tarikatından olmuştur.

Hz.Süreyya, **“Hangi din ü mezheb ehlinde ola dinimiz yasak,”** buyurur. Demek ki hususiyede bir din vardır.

Allah'ımız, **“Benim öyle velilerim vardır ki, onları ne nebiler, ne de mukarrib melekler bilir,”** buyurur.

“Allah Tarikatı” olarak ifade etmeye çalıştığımız bu tarikatı ilahiye Kur'anı Kerim'de *Hicr Suresi 15/87. ayetinde* Hz.Peygamberimize, **“ve lekad ataynake sebıan minel mesaniy vel kur'anel aziyme - Sana sena edilmişlerden yedisini (“Sebül Mesani” sırrı) ve Kur'anı Azimi bahşettik,”**

ayeti ile bildirilmiş olan ve onun yolunda görünecek hususi gönüllerin tarikidir.

Bu ayetten aynı zamanda Allah tarafından **“sena edilmiş,” (öğülmüş)** olanlardan yedisinin ve Deryayı Nuru Muhammed’in vücud kitabı olan Kur’anı Azim’in bahşedildiği manası çıkmaktadır. Burada **“yedi”** buyrulmasının namütenahi hikmetleri vardır. Allah’ımız **“yedi cennet”** halk etmiştir. Zikirde **“yedi isim”** zikredilerek manevi terakki muradedilir.

Bunun bir manası da, Allah’ımızın bütün alemlerdeki zevki zatisinin ve nefis makamlarının Sevgili Efendimiz Hz. Muhammed’de cem olduğudur.

Ayette bahsi geçen **“öğülmüşlerden” “yedi ilahi gönül ehlini”** Allah’ımız kendisi için halketmiştir.

Sebül Mesani, Allah’ımızın kendisi için öğülmüş olarak yaratmış olduğu bu ilahi gönüllerdeki aşkının **“Habib”** ismi ile tecelli ettiğini gösterir.

Sebül Mesani’yi sadece burada anlatıldığı şekli ile tam manası ile ifade edebilmiş olmak kabil değildir. Zira **“Sebül Mesani”** olarak görüldüğü her yedide Allah’ımızın ayrı bir zevki zati ilahisi vardır.

Bu yazıda bu kadar açılma ile iktifa olunmuştur. **“Kur’an Allah’ın sözü, insan Allah’ın özüdür,”** buyrulmuştur. Bu hakikate istinaden **“Sebül Mesani”** sırrı ile görünen ilahi gönüllerin **“Hakikatül Kur’anı Natık,”** oldukları ve kendi zamanlarında Kur’anı, Allah’ımızın arzu eylediği şekilde açık anlattıkları ifade edilmektedir.

Hz.Abdülkadir Geylani bu sırda görünmüş azim bir velidir. Allah’ımızın bu sırrı sevgili Efendimize vermesinin bir sebebi de Kur’anı açıklayacak olan bu gönüllerin **“Muhammedi Meşreb”** olarak zuhur etmesidir.

- * **Ya Gavsü beşşiril müznibîne bil fazli vel keremi ve beşşiril mu'cibîne bil adli ven nekami**
- **"Ey Gavs günahkarları fazl ve kerem ile tebşir eyle ve ucup sahiplerini adalet ve intikam ile tebşir eyle."**

Günah işlediği halde, günah işlediğinin bilincine vararak Allah'tan günahlarının affını talep eden Allah'ın fazl u keremine ve rahmetine ulaşır. Böyle bir kimse her şeyde Allah'ı görür ve müşahade eder.

Allah'ı herşeyde gördüğü için tevhide gelmiştir. Allah'tan af dilemesi onu bütün varlıkların sebebi hilkati olarak görmesidir. Böyle bir kimse herşeyin nihayet bulunduğu bir noktayı düşünür. Allah'ımızın o gönülde kendisinden kendisine bir ikramı var demektir.

Ucub sahibi ise, tabiatı esas alır ve onu Allah'a karşı bir unsurmuş gibi koyar. Kendini beğenen ve kendisini herkesten üstün görüp, halkı aciz ve hakir görenler, din ile uğraşmanın cehalet, dünya ile uğraşmanın ise, ilim olduğunu iddia ederler.

Halbuki **dünya**, insanların Allah'ın **ilahi kemalatını öğrenmeleri** için gönderilmiş oldukları **esfele safilindir**.

İşte bu gibi insanlar için Allah'ımız, **"Adaletimi ve intikamımı bilsinler,"** buyurmaktadır.

Adalet, hakkı olanın hakkını teslik etmek olduğuna göre hakiki adalet **Allah'ın Allahlığını tasdik** etmektir.

Düşünmelidir ki, kullar arasındaki adalet ancak Allah'ın takdiri ile olur. Kişilerin işlemiş oldukları fiiliyatta ortaya çıkan hata ve kusurları kul, kendi hatası olarak alır, rahmeti ise, Allah'a isnat eder: İşte onlar, **"sen affetmeyi seversin bizleri de affet ya Erhamer Rahimin,"** diye dua ederler.

Nitekim Hz.İsa'ya bir havarisi, "Allah'ın mekrinden korkmuyor musun?" deyince

Hz.İsa ona "Sen Allah'ın nimetinden ümit kesmiş gibi konuşuyorsun," buyurmuştur.

- * **Ya Gavsü ena karîbün ilel âsî bade ma ferağa minel measî ve ena baîdüm minel mutîi iza ferağa anit tâati**
- "Ey gavs asi olana masiyetlerinden fariğ olduğundan itibaren yakın olurum ve mutî olana tâatlerinden fariğ olduğu zaman uzak olurum."

Bu beyanı ilahinin birinci manası itiraz edenin itirazdan vazgeçmesi halinde yakınlık bulacağı, itâat edenin de tâatten vazgeçmesi halinde uzaklığa düşeceğine dairdir.

Asi kimse isyandan vazgeçtiği zaman Allah'ın rahmetine nail olur, yakınlık bulur. Allah'ın rahmeti ilahisi zuhur etmez ise, kişi isyanından vazgeçmez ve öylece devam eder. Halbuki Allah'ımızın rahmet hazineleri namütenahidir.

O'nun afv ü mağfireti olmaz ise, kul kulluğunun idrakine varamaz ve ümidini keserek Hakk'tan uzaklaşır.

Allah ilahi hakikatlerinin idrak olunması için bunun gibi bir çok tertipler yapmıştır.

Burada aynı zamanda makamlar da izah edilmektedir. İsyân eden kimse o halinden Allah rızası için tevbe eder, vazgeçer ise, Allah ona yakınlığını izhar ederek gösterir. O kimsenin yolu bir ehli tarîke de düşmüş ise makam olarak terakki eder.

İtâatkar olan kul yapmış olduğu ibadet ve tâatlarda diğer insanlardan daha üstün olduğunu iddia ederse, ibadet ve tâatını diğer insanlara karşı kullanmış olur.

Sevgili Efendimiz, “Siz Allah’ın rahmeti ilahisine sığınınız ki rahmet bulasınız,” buyurmuştur.

Allah’ı herhangi bir şeyle tahdit etmemek ve tenzih noktasına dikkat etmek icabeder. Eğer kişi Allah’ı ibadet ve tâat ile mukayyet kılar ise bilmelidir ki, Allah onlarla mukayyet değildir, ama kişiyi onlar ile mukayyet kılmaya muktedirdir.

Allah’ımızın burada bahsetmiş olduğu ulemai rüsumun halidir. Zira bunlar uğraşmışlar ve bir sürü şart ortaya çıkarmışlardır. Evliya ise, şartları ortadan kaldırmaya gayret eder.

Allah ile uğraşan Allah’a nail olur. Şekil ile uğraşan ise şekilde kalır.

- * **Ya Gavsü ehlüt tâatî yetezellelune ve yezkürune lin naîmi ve ehlül measî yetezellelune ve yezkürune lir rahîmi**
- Ey Gavs tâat ehli zillate düşerler ve naimi (*nimeti halk eden-i*) zikrederler ve masiyet ehli zillate düşerler ve rahimi zikrederler

Tâat ehli, terakki eder ve bir zaman gelir zillate düşer. Böylece tevazuu ilahiyeye gelmiş olur ve Allah’ın nimetini zikrederler.

Tâat ehli, zillet geldiği zaman kendini yokluk içinde görür ve bütün isimlerin Allah’ta mahfiyette olduğunu müşahade eder. Allah’ın ilahi varlığının karşısında kendisinin sıfır olduğunu bihakkın bilir. **Tâat ehli**, ruhen ve cismen Allah’a tabiyetinin idrakı içinde zillate düşer.

Asi ve itirazcı olan kişiler de, bir gün gelir zillate düşerler. İsyanlarından dolayı işlemiş oldukları hata ve günahları düşünerek Allah’ın rahmeti ilahiyesine iltica ederler ve Allah’ın “**Rahim**” ismini zikrederler.

Böylelikle Allah'ın korumasına teslim olmuş olurlar. Allah'ımız **"Rahim"** ismi ile zikredildiği için, o kimseleri muhafaza eder.

Taat ehli ve masiyet ehli terkipleri, hayrı ve şerri umumi manada anlatan ifadelerdir. Taat ehlinin de, masiyet ehlinin de içten içe nice makamları vardır.

Naimin zikredilmesi ile taat ehlinin zikri giderek, Allah'ın kendisinden kendisine bir hale dönüşür. Böylece **"hayır"** makamları da namütenahilik kazanmış olur.

Ehli tarik olan ve el tutmuş bir zat Allah'ı hem maddi hem manevi halde zikreder. Hem naime ve hem de rahime iltica ederek namütenahi terakki eder ve her iki şekilde Allah'ın rahmetine ermiş olur.

- * **Ya Gavsü halaktül avame felem yutıku nura behaî fecealtü beynî ve beynehüm hicabez zulmeti ve halaktül havasse felem yutıku mücaveretî fecealtül en-vare beynî ve beynehüm hicaben**
- **"Ey Gavs avamı halkettim güzelliğimin nuruna takat getiremem diler. Onlarla aramda zulmeti perde kıldım ve havassı halkettim onlar da mücaveretime (hemcivar oluşuma) takat getiremediler. Onlarla aramda nurları perde kıldım."**

Allah'ımızın insanları halkederek esfele safiline indirmesinden maksadı insanların Allah'ın ilahi hikmet ve hususiyetlerini idrak etmeleridir. Bu da Allah'ı her hali ile kabul ve idrak ile mümkündür. Her hali kabul de bir hicabdır. Allah'a karşı tam olmayan her düşünce hicabdır. Allah'ı kabul etmek için hicabdan da geçmek lazımdır.

Avam, Allah'ımızın güzelliğinin nuruna dayanamamıştır. Bu nura dayanamadığı için de Allah'ımız güzelliği-

Kişinin Allah varlığına karşı **“benim”** diyerek gösterdiği herşey hicabdır. Allah’a hiçbir şeyi eş koşmayarak iltica edilirse kemale erilir.

Efendimize her şey lutfedilmiştir. Bu bakımdan Sevgili Peygamberimiz, **“Beni gören Hakk’ı gördü,”** buyurmuştur.

O ve **Sebül Mesani** Allah’ın nizamı ilahisinden hiç şaşmamıştır.

“Bir kavmin seyyidi o kavme en çok hizmet edendir,” buyrulmuştur. Kim ki bir topluluğa hizmet ediyor ona dikkat etmek icabeder.

Bu kadar yakınlık verildiğinde kişi, **“Ben Allah mıyım?”** diye düşünebilir. Allah’ın kendisindeki arzuyu ilahiyesini kendi arzusu gibi yerine getirmeye çalışır. O havassan olmuştur. Ancak **havass da bu kadar yakınlığa takat getiremez.**

Müspet menfi her cereyan o kişiden geçmeye başlayınca kişi dayanamaz. Nitekim bu noktaya işaretten **Cebrail Sidretül Muntehadan** sonrası için, **“Ya Resulallah buradan öteye ben geçemem. Yanarım,”** demiştir.

Rabbimiz Efendimizi huzuru ilahiyesine davet ettiği zaman nice perdelerden geçmiştir. Allah’ımızın bugünkü arzuyu ilahiyesinin zuhurundan kaynaklanan bir netice olarak havass herşeyi kabul etmiş, her noktayı geçmiş ama son derece de ileri olan **“sebül mesani”** noktasını tam manası ile idrak edememiştir.

Evliyadan bazıları, **“Ya Rabbi cehennemde bile olsam yeter ki, cemalini göreyim,”** demişlerdir.

Allah’ımızın insanda zuhur ettirmiş olduğu zati güzelliğine diğer varlıkların hiçbirisi takat getirememişler ve

ona itiraz etmişlerdir. Bu bakımdan manevi yolda da pek çok çekememezlikler ve kıskançlıklar görülmüştür.

Çekememezlik iblisten gelmiştir. Allah yolunda Allah'a göre doğru yürüyen kula bütün varlıklar haset ederler ve onu engellemeye çalışırlar.

- * **Ya Gavsü kul ashabeke men erade minhüm enyesile ileyye fealeyhi bil huruci an külli şey'in sivaî**
- Ey Gavs ashabına söyle onlardan bana vasıl olmayı isteyen Benim sivamda (*benden gayrı görünen*) olan herşeyin dışına çıkmalıdır

Kutup, ekvanda - Gavs, kalblerde hükmedicidir.

Gavsiyyet, bütün kalbler üzerinde icraatta olan hüküm ilahidir. Bu beyanda Hz.Gavs'a hitaben teşmil edilen **"ashabın"** kelimesi bütün zamanlarda ve alemlerde Gavsiyyete iltica ederek rahmet dileyenleri, Hz.Pirin yolundan gidenleri ve o isme bağlı olarak teşkilatlanmış bütün isimleri ifade etmektedir. Bunlar daimi talep içinde olup vuslatı arzu etmektedirler.

Vasıl olmak (Allah'a kavuşmak) için, isim olarak madde ve mananın kapsadığı herşeyi ifade eden, Allah'ımızın **teşkilatlanma ismi olan sivanın** dışına çıkmak ve Allah'a bila kayd ü şart teslim olmak icabeder. •

Bunun bir manası da, siva fikriyatını aşmak, siva görüş ve düşüncesinden kurtulmaktır. Masiva olarak görünen herşeyin **Allah'ın kendisi olduğunu** idrak etmektir.

Vasıl olmanın bir hususiyeti de, kendi vücudunun dışında değil, içinde olarak ilahi vücudun içinde mahvolmaktır. Zira Allah'ın mahdut kıldığı ve isim vererek halketmiş olduğu şeyler masivadır.

Bu noktaya istinaden, **"Vücudüke zenbün lâ yükasu aleyke zenbün ahar - Kendine vücud izafe etmen kadar sana olacak başka günah yoktur,"** buyrulmuştur.

“Ben sizi imamlarınız ile kabul ederim,” sırrı icabı, Hz.Gavs’ın ashabı da bu hususta onunla mütalaa edilerek kabul edilir.

- * **Ya Gavsü uhruc an akabetid dünya tesıl bil ahireti ve uhruc an akabetil ahireti tesıl ileyye**
- **Ey Gavs dünyanın dik yokuşundan dışarı çık ahirete vasıl ol ve ahiretin dik yokuşundan dışarı çık ki bana vasıl olasın**

Ruhen terakki etmek isteyen kimse Allah’ın dünya ve ahiretteki sivasından vazgeçmelidir. Allah’ın yaratmış olduğu isimleri ile meydana getirmiş olduğu sıfati varlıklardan geçerek Allah’ın isimlerden münezze kıldığı noktalara vasıl olunur.

Bu beyanı ilahide sözü edilen, “**Dünyanın dik yokuşu,**” Allah’ımızın, “**zıddımdır**” buyurduğu dünya düşüncesinden çıkarak uhrevi hayatı kabul, maddeden kurtulup ruha iltica manalarını taşır.

Bu nokta aynı zamanda Sevgili Efendimizin miracını remzeden bir noktadır.

Efendimizin Mescidi Haram’dan Mescidi Aksa’ya olan gece yürüyüşü (İsra), “**dünyanın dik yokuşu**”

v Mescidi Aksa’dan Sidretül Münteha’ya yükselişi “**ahiretin dik yokuşu**” manalarındadır.

Bunun bir manası da, Allah’ımızın esfele safilin ve aliyyül âlâda izhar buyurduğu bütün sıfati noktalar ve bunların alayışine kapılmayıp, onların asliyetini idrak edebilmektir. Zira bütün bu varlıklar Allah’ın sonsuzluğu ve ebediliğini gösterdiği için, bu isimlere kapılan o noktada kalır.

Sevgili Efendimiz, “Allah’ın ne kadar büyük ve ne şekilde olduğunu düşünmeyiniz,” buyurmuştur. Zira Allah’a bir şekil ve büyüklük atfetmek mümkün olamaz.

Kişi Allah'a kendine bir varlık izafe ederek kavuşma fikrinden de vazgeçmelidir.

Bu hususta Hz.Süreyya,

"Canı bir yana bırak mezheb ü dini terket

Naümid ol ki görünsün sana didarı kemal,"

buyurmuştur.

- * **Ya Gavsü uhruc anil ecsami ven nüfusi sümme uhruc anil kulubi vel ervahi sümme uhruc anil hükmi vel emri tesil ileyye**
- Ey Gavs cisimlerin ve nefislerin dışına çık, sonra kalblerin ve ruhların dışına çık, sonra hükmün ve emrin dışına çık ki bana vasıl olasın.

Rabbimiz bu beyanda Sevgili Pirimize

cisimler ve nefislerin,

yani **nasut** ile **melekut** arasındaki tavrın,

kalbler ve ruhların,

yani **melekut** ile **ceberut** arasındaki tavrın,

hükmün ve emrin,

yani **ceberut** ile **lahut** arasındaki tavrın dı-

şına çıkmasını hiçbir hüküm ve emir ile Allah'ı tahdit etmemesini, bütün kayıtlar ve ilahi makamların peşinde olmadan kendisine vasıl olmasını ifade buyurmaktadır.

Kişi bunları **cismi, nefsi, kalbi, ruhu, hükmü, emri** ve herşeyi **Allah'a tahsin** ederek yapabilir. Bu durumda kişide hiçbir varlık ve ümit kalmadığı noktaya vasıl olunur. Bu hal tam zillet hali ile kemalatına ulaşır.

Allah'ın yüzü ancak kemali aşkla görülebilir. Allah'ımız insanda izhar buyurduğu vasıfların hepsinin kendisine ait olduğunun ifade edilmesini arzu eder.

Bütün maddi varlıkların sınırı esfele safilindir. Allah herşeyi hususiyede tutar. Efendimiz miracda iken **esfele safilini, nasutu, melekutu, ceberutu, cehennemi ve cen-**

netleri de geçerek maddi ve manevi bütün makam ve varlıkların son bulduğu **sidretül müntehaya** vasil olmuştur. •

Kendileri ondan sonra katetmiş olduğu mesafe ve yaşantının ondan önceki ile kabili kıyas olmadığını ifade buyurmaktadırlar.

- * **Fekultü Ya Rabbi eyyüs salati akrebü ileyke kaale fes salatülletî leyse fiyha sıvaî vel musallî gaibün anha**
- “‘Ya Rabbi’ dedim. ‘Hangi namaz sana daha yakındır?’ ‘İçinde sivam olmayan ve namazı kılanın kendisinden gaib olduğu namazdır,’ buyurdu.”

Burada Rabbimiz Hz.Pirimize namazın en önemli inceliklerinden bir tanesi olan teveccühün hakikatini ifade etmektedir. Allah’ımız kulun isimler ile değerlendirmiş olduğu varlıkların hiçbirini düşünmeden ve namaz kılan secde edilende fani olarak kılınan namazı arzu etmektedir.

Gerçek namaz Allah’ın, “**namazın benden bana,**” hitabı ilahisi ile zuhur eden namazdır.

Hız.Ali Efendimize bir gaza sırasında bir ok saplanmış ve ne kadar uğraşılsa da oku çıkaramamışlar. Bunun üzerine Hız.Ali, “Ben namaza durayım o zaman çekin,” buyurmuş.

Hız.Ali Efendimiz namaza durmuş ve namazını eda ederken oku çekerek çıkarmışlar. Bu arada Hız.Ali Efendimiz namazını bozmamış ve sonuna erdirmiş. Bu hal namaz kılanın **namazdan gaib** olmasına bir misaldir.

- * **Sümme kultü eyyü savmin efdalü indeke kale savmüllezi leyse fiyha sıvaî ves saimü gaibün anhü**
- “‘Sonra indinde hangi oruç efdaldır,’ diye sordum. ‘İçinde sivam olmayan ve oruç tutanın kendisinden gaib olduğu oruç,’ buyurdu.”

Halkın bildiği manası ile **oruç** Şeriatı Muhammediyenin bildirmiş olduğu **bedeni ibadettir**. Tekmil ibadetlerde olduğu gibi, oruçta da, Allah'ımız ibadetin makbul ve doğru olması için kendisinin gayriyetinde görünen bir varlığın düşünülmemesi gerektiğini bildiriyor.

Oruç kelimesi Türkçeye Arapçadaki **uruc** kelimesinden gelmiştir. **Uruc** aynı zamanda Hz.Peygamberimizin masivadan sıyrılarak bizatihi Allah'ın kendisine mirac etmesi manasına gelir, ki uruç, **Allah ile Allah** olmak manasıdır.

Oruç, kişinin kendisinden Allah rızası için yapmış olduğu bir ibadettir, ki Allah'ımız da buna karşı, "**oruç yalnız benim için yapılırsa, onun ecrini de ben veririm,**" buyurmuştur.

Miracda Sevgili Efendimize geçmiş olduğu her alemde pek çok ve celbedici varlıklar gösterilmiş olduğu halde, o bunların hiç birine göz ucuyla bile bakmamış ve yalnız Allah'a teveccüh etmiştir. Bu haller kul isminin tecellileridirler.

Allah'ımız, "**bu alemleri kendisinden kendisine yaratmış olduğunu**" buyurmaktadır. Bu açıdan bakıldığında uruc Allah'ımızın herşeyin kendisinden kendisine olduğunun idrakini zevk etmesidir. Bütün zevk ve neşelerin Allah'ta "**benden bana**" sırrı ile zuhuru, urucu hakikidir.

Bir başka mana itibarıyla, uruc kelimesinde, Allah'ımızın kendisinden kendisini ikrar etmesindeki hakikat da vardır.

Allah'ımız için yapılan her ibadetin manai hakikatı Allah'ımızın öz olarak kendi ilahi hususiyetini biidirmesidir, ki bu bakımdan her ibadette bütün makamların ayan olarak görülmesi durumu vardır. Bu durumda kulluktaki "**ben Allah'a uruc ettim,**" düşüncesi de kaybolmalıdır.

Kişi bütün makamlarda kendisini Allah'ta tam bir mahfiyyet içinde müşahade ettiği zaman ibadetin Allah'ın kendisinden kendisine olduğu hakikati ayan olur, ki makbul olan da budur.

* **Sümme kultü eyyü amelin efdalü indeke kaale ma leyse fîyhi sivaî minel cenneti ven nari ve sahibühü gaibün anhö**

▪ "Sonra 'indinde hangi amel efdaldır,' diye sordum. 'İçinde cennetten ve ateşten sivam olmayan ve sahibi kendisinden gaib olan,' buyurdu."

Hakk'tan ayrı telakki edilen amel (iş) makbul olmaz. Bütün ameller kötülük ve iyilik şeklinde düşünülerek değerlendirilir. Bu düşüncenin neticesinde de amellerin karşılığı olarak cennet ve cehennem hesapları yapılır.

Kul çoğu zaman işin sahibi hakikisinin ve özünün Allah olduğunu düşünmez. Halbuki cennet ve cehennemi düşünmek bir yerde masiva ile iştigal etmektir. Bütün varlıkların sahibi hakikisi ve özü Allah olduğu halde kulluk zaviyesinden bakıldığında bütün amellerden kayıpmış gibi görünür.

Yunus Emre Hazretleri, "**Mal sahibi mülk sahibi hani bunun ilk sahibi,**" beyanı ilahisi ile bu hususta beşeriyeti ikaz etmektedir.

Zira bir işten Allah'ın kayıp olduğunu düşünmek hata olur. Halbuki bazı kullar ilahi alemini düşünürken dahi Allah'tan gayrı bir alem tasavvur etmektedir. Bu noktada, böyle bir tasavvur hatadır. Makbul olan kulun kulluğunu hiç düşünmeden o amelden kayıp olmasıdır.

Bir kimse her amelin aslının Allah olduğunu düşünerek amel ederse, Allah o kimsede muradetmiş olduğu ismini kendinden kendine zevk eder.

Efendimiz bir iş yaparken **“Bismillah”** diyerek Allahı anardı. **“Neden besmele çekiyorsunuz”** diyenlere, **“İnsan sevdiğini anmasın mı,”** buyurmuştur. Onun için her işte Allah’ı anmak ile her işin asıl sahibi anılmış olunur.

Kişi sivadan uzaklaşınca kendisine döner ve kendisindeki gerçekliği görür. Bu beyanda, kişinin bu vardığı gerçekten de vazgeçmesi icabettiği belirtilmekte ve böylece failin Hakk olduğu meydana çıkmaktadır.

Allah’ımızın Adem’e tek mil isimleri öğretmesi de bu noktayı ifade etmektedir. Kulun kendisinin kendisinde, masivadan sıyrılarak bulmuş olduğu gerçeklikten kurtulması mümkün olmaz. Bu noktada kulda icraat yapan ve ikrarı sağlayan Allah’tır. Allah ikrar ettiğinde, kul da ikrar eder.

Kur’anı Kerim’de,

“İnnallahe ve melaiketehü yusallune alen nebiy ya eyyühelleziyne amenu sallu aleyhi ve sellimu teslima”

“Şüphesiz Allah ve melekleri peygambere (nebiyye) salavat getirirler, ey iman edenler sizler de ona slavat getirin ve teslim olarak selamet bulun,” buyrulmaktadır.

Allah’ımızın selamını izhar buyurması, failin kişi değil, Allah olduğunun ifadesidir.

* **Sümme kultü eyyü zıhkin efdalü indeke kaale zıhkül bekkâînet taibîne**

▪ **“Sonra ‘indinde hangi gülüş efdaldır?’ diye sordum. ‘Tevbe ederken çok ağlayanların gülüşü,’** buyurdu.”

Allah’ta zuhur eden zevk ve neşeler kulda da zuhur eder, zira kuldaki zevk ve neşeyi tadan gene Allah’ımızdır.

Onun için **“Ya Rabbi bizi iki cihanda da yüzü gülenlerden eyle,”** diye dua edilir.

Rabbimiz, “Ben insanları ve cinleri bana ibadet etsinler diye yarattım,” buyurur. Kişinin tevbe ederken gözyaşı dökmesi kendisine rahmettir. Çünkü bu onun gerçek kurtuluşu ermesi ve yüzü gülenlerden olması manasınadır.

İnsan bütün varlıkların üzerinde yaratılmış olduğu için onun tevbesi kendisine tabi olan bütün varlıkları da kapsayan bir tevbedir. Bu hal Allah’ımızın hoşuna gider ve memnuniyetini lutfeder.

Aslolan Allah’ımızın memnuniyetidir, ki muradolan da budur. **Gözyaşı** gözden geldiği halde **membaı kalbdır**.

Bu manada gözyaşı,

“Ve cealna minel mai külli şey’in hayy,”

“Biz her şeyi sudan diri kıldık,” ayetini işaret eder, ki buradaki “su”, **Deryayı Nuru Muhammed** manasınadır.

Peygamber Hz.Yahya’nın su ile vaftiz yaparak tevbe ve istiğfarı da aynı hususu ifade etmektedir. Ancak Hz. Yahya’nın vaftizinin gerçek manası, Hz.Muhammed Efendimizin zuhuru ile kemal bulmuştur.

Bu bakımdan Hatmül Velayette Yahya sırrı da zuhur etmiş ve herşeyin Deryayı Nuru Muhammed’den hasıl olduğu sırrı izah edilerek anlatılmıştır.

Hz.Hüseyin Efendimizi **sudan mahrum bırakmak** isteyenler esasen onu **Deryayı Nuru Muhammed’den uzaklaştırmayı** muradetmişlerdir. O da Deryayı Nuru Muhammed’den uzaklaşmaktansa Hakk ile yürümeyi tercih etmiş ve şehid olmuştur.

Bu iki neşe ve muhabbet Hatmül Velayette icraatta olduğu için, Hatmül Velayetin mümessil noktasında, **“Sey-yidül Am”** ve **“Yahyaül Yahya”** isimleri de zuhur bulmuştur.

- * **Sümme kultü eyyü tevbetin efdalü indeke kaale tevbetül masumîn**
- “Sonra ‘indinde hangi tevbe efdaldır?’ diye sordum. ‘Masumların tevbesi,’ buyurdu.”

Her makamın kendisine göre tevbe istiğfarları vardır. Allah’mızın yaratmış olduğu varlığın kendini bilebilmesi için karşıtını da bilmesi icabeder.

Her vücudun Hakk’ın vücudu, fail ve fiilin de Hakk’ın kendisi olduğunu bildiği halde tevbe eden kişinin tevbesi efdaldır.

Tevbe istiğfar, fakrın yani vücud ve kuvvette Allah’a muhtaciyetin bir ifadesidir. Yaratılmış her varlık değişik olduğundan Allah’ın arzusu ile her makamın tevbesi değişiktir.

İnsandaki hayrı ve şerri yaratanın Allah olduğunu bildiği halde, kişinin kendisindeki şer işler için af dilemesi, edep noktasının bir tezahürüdür. Kişi yaptığı şerrin saiki olarak Allah’ı göstermemelidir. Allah’ı şerden tenzih edep icabıdır.

Kul Allah’a rahmetini talep ederek iltica eder. Allah’ımız, “**Rahmetim gadabımı geçti,**” buyurmuştur. O halde rahmete iltica en ileri makama iltica manasınadır. İşte böyle iltica ederek tevbe ve istiğfar Allah’ın makbulü olur.

Peygamberler masumdurlar, zira vücud ve kuvvette icraat sahibinin Allah olduğunu bihakkın bilirler.

Masum, Adem sırrına tam teslimiyet ile Allah’a yönelmiş olan kimsedir. Allah böyle kimselerin amellerine değil, imanlarına bakar.

Alemlere rahmet olan Sevgili Efendimizin günde **72** defa tevbe ettiği bildirilmektedir. Yetmiş iki defa tevbe etmesinin bir hikmeti de kendisinden sonra ümmetinin **72**

fırkaya atılacağını ve bu fırkaların her birinin o tevbei masuma muhtaç olduğunu bilmesindendir. Bu bakımdan Rabbimizin masum kıldıklarının tevbesi elbette daha güzel, kıymetli ve efdaldır.

- * **Sümme kultü eyyü ismetin efdalü indeke kaale ismetüt taibin**
- “Sonra ‘indinde hangi ismet efdaldır,’ diye sordum. ‘Tevbe edenlerin ismeti,’ buyurdu.”

Manevi yolda ehli tarik olarak tevbe edenin tevbesinin kabul olacağı ifade edilmiştir. Allah’ı bilinçli olarak bilme ve her vücudun Allah’a ait olduğunun idraki ile edilen tevbe makbul olur ve böylece “**ismet**” zuhur eder. Evliya ve Peygamberan “**ismet-i daim**”dedirler.

Hristiyanlar Hz.İsa’nın günahsız olduğunu ve bu nedenle şefaatin Hz.İsa tarafından yapılacağını ifade ediyorlar. Melekler de günahsızdır ama şefaatin tezahür ettiği nokta insandır. Hristiyanlık zaman içinde yozlaştırıldığından, bu gibi iddialar bazı kişiler tarafından ortaya atılmış sözlerdir.

Allah’ımız, masumiyeti değil günahı tanıyıp bilip, **tevbe ettikten sonra gelen ismeti** tercih etmekte ve makbul tutmaktadır.

Nitekim Kur’anı Kerim’de iki yerde geçen “**Adem-üskün**” ifadesi Adem’in malum suçu işlemeyen evvelki halini işaret eder. Bu Ademin meleki hasletler içinde bulunduğu bir durumdur. Ancak bu halden sonra Adem hata yapmış ve esfele safiline indirilmiştir. Bu tevbe “**İndi Bari**”de makbul olmuş ve tevbe edenin ismeti zuhur etmiştir.

Bunlar ile Allah’a teveccüh etmiştir. Bu hususa istinaden Hz.Süreyya, “**Velîyullahı zahid İsmeti Zati’de daim bil,**” buyurmaktadır.

Peygamberler insanlara, Hz.Muhammed Efendimiz de peygamberlere ve insanlara örnektir.

Efendimize, “Allah seni günahlardan azad etmedi mi?” diye sorulduğunda,

Sevgili Efendimiz, “Allah’a şükredici bir kul olmaya-
yım mı?” buyurarak, büyük bir zerafet ile kendi makamı
ilahisinin hususi tevbesinin olduğunu ifade etmişlerdir.

Nitekim Kur’anı Kerim’de, “Eğer sizler hiç günah iş-
lemeyen bir kavim olsaydınız, Allah sizleri yok eder ve
yerinize günah işleyip tevbe eden bir kavim gönderirdi,”
buyrulmaktadır.

- * **Sümme kaale lî Ya Gavsü leyse lisahibil ilmi indî se-
bilün illa bade inkârîhi liennehu lev lem yetrukil il-
mellezî indehü lesane şeytanen**
- “Sonra bana ‘Ey gavs’ diye buyurdu. ‘İlim sahibi için in-
dimde yol ancak kendindekini inkar ettikten sonradır. Eğer
indindeki ilmi terketmez ise şeytanı muhafaza ediyor
gibidir.”

İlim sahibinin zahir olarak edindiği ilim kulaktan ku-
lağa aktarılarak gelmiş olan ilimdir. Ama ilmin hakiki sahi-
bi Allah’tır. Eğer kişi Allah’a iltica etmeden ilim sahibi ol-
muşsa onun ilmi, ilim olmaktan çıkmıştır. Zira hiçbir şeyi
Allah’ın gayrı ile bilmek mümkün değildir.

Manevi görünerek manevi yolu kendisine uydurma-
ya çalışan insanlardan alınan ilim de doğru olmaz. Ancak
Allah’ımızın **yakınlık** verdiği ve Kur’anında da bahsetmiş
olduğu kimselerden alınabilecek olan **ilim**, ilim olma hüvi-
yetini kazanır. Aksi takdirde ikilikte kalınır.

Kişi bu ikilikten çıkmaz ve Allah’a tam teslim olarak
yürümez ise içindeki şeytanın muhafızı ve koruyucusu hali-
ne gelir.

Kişi, "Ben yokum Allah var," derse hidayete erer.
"Sen çıkınca aradan, kalır hemen yaradan," buyrulmuştur.

Bu da kişinin kendisini tezkiyesi ile mümkün olur. Aksi takdirde **alim, ilmi ile mağrur olmuş** olur. Kendisini mağrur eden bu hali inkar etmesi zillet makamından bir hususiyettir.

Bu hal için Hz.Süreyya,
"Na ümid ol ki görünsün sana didarı kemal,"
buyurmuşlardır.

O halde insan Allah'ın gayriyetinde düşünen insanların ilmini ilim olarak kabul etmemelidir. Zira o ilim kendisini Allah'tan uzaklaştırır.

Nitekim şeytan da kendisindeki ilim ile gururlandı ve Allah'ımızın ilahi ilim verdiği Ademi kabul etmedi. O halde bu gibi kişilerin hali iblisten kalma bir haldir.

Kişi ancak zamanın insanı kamiline yakın olursa hakikati ve gerçeği bulabilir.

Hz.Süreyya,
"Bürün yahut ki yut Kur'anı amma iş biter sanma
Ol iş bitmez mülakatı reisül mürşidin ister,"
buyurmuştur.

O halde mülakatı reisül mürşidinde buluşmak gerekir. Ancak o zaman gerçeğe ulaşılabilir. Burada, aynı zamanda, her zaman için Allah'ımızın ilahi ilmini doğru yorumlayan bir gönül bulunduğu ve o kimseyi aramak gerektiği hakikati ifade edilmektedir.

* **Kaalel Gavsü reaytür rabbe tealâ feseeltü Ya Rabbi
ma meanil ıŝkı kaale Ya Gavsü i'çık lî i'çık bî vel ıŝku
ena ve ferriğ kalbeke ve tekallübeke an sivaî**

- “Gavs buyurdu “Rabbi Tealayı gördüm ve ona ‘aşkın manası nedir,’ diye sordum. ‘Ey Gavs,’ diye buyurdu. ‘bana aşık ol, benim için aşık ol ve aşk benim ve kalbini ve te-kallübünü sivamdan fariğ eyle.’”

İnsan en çok kendini sever. O halde Allah’ı sadece bir yaratıcı olarak değil kendisi olarak sevmelidir.

Allah’ımız, “**Ben sende olduğuma göre sen kendindeki bana aşık ol,**” buyurmaktadır.

Hız.Süreyya da bir varidatında buna işareten,
“**Ben gönlüme gönlüm bana meftun u esiriz,**”
buyurur.

Aşk sıradan bir sevgi değildir. Aşık olan sevdiğinin yaptığı herşeyi hoş görür. Yanlış doğru ayırdetmeden medheder ve sevgilisinde hata ve kusur görmez. Dünyaya nizam getirmeye kalkmaz.

Orta Doğuda ve Orta Asyada pekçok hükümdar yaşamış olduğu halde bunlardan hiçbirisi İbrahim Ethem gibi hatırlanmamaktadır. **İbrahim Ethem** de Belh şehrinin hükümdarı olarak değil, “**Allah aşığı**” olarak zikredilmektedir.

Fuzulinin, “**Aşk imiş her ne var alemde ilm bir kıyl u kal imiş ancak,**” sözü aşkın ne kadar mühim olduğunu ifade eden güzel bir sözdür.

Her varlıkta Allah’ı bilip görmek ve anlamak icabeder. Kişi ancak mevcudatın özünü düşündüğü takdirde Allah’a olan aşkını daha iyi anlayabilir.

Leyla ile Mecnun mesnevisinde Leyla, aşkından çöllerle düşen ve Mecnun olan Kays ile karşılaştığında Mecnun ona, “**Sen kimsin?**” diye sorar.

Bunun üzerine Leyla, “**Ben senin aşık olduğun Leylayım işte,**” deyince, Mecnun “**Ben her yerde ve kendimde de Leylayı müşahade ediyorum. Eğer ben ben isem sen kimsin, yok eğer sen sen isen ben kimim?**” diye cevap verir.

Böyle aşık olan, Hz.Yunus Emre'nin de buyurduğu gibi, **"Yaratılanı Yaratandan ötürü hoş görür."**

Aşkın hakikati ancak Allah ile olunduğunda anlaşılır. Zira aşık olmak ve birisi için aşık olmak aşkın tezahürleridir ama aşkın kendisi değildir. Halbuki Allah'ımız, **"Ben aşkın kendisiyim,"** buyurmaktadır.

Kalb Allah'ın evidir. Orada bir başka aşka yer olmadığından kalbi Allah'ın sivasından uzak tutmak gerekir. Allah'a aşık olmak, zat ile beraber olmak ve sıfatın peşinden koşmayı bırakmak icabeder. Zaten sıfat da kendisidir.

Allah'ın sivasında olan isimlere aşık olan o ismin mazhariyeti kadar isme mazhar olur. Allah'ın zatını talep eden, zattaki bütün makam ve tecelliyattan hissement olur.

Hız.Süreyya, **"Söyle zahid şey değilse tapmayım evsan nedir,"** buyurmaktadır.

Bu söz putu Allah'a göre değerlendirdiği için herşeyden fariğ olur. Halbuki isimlere göre Allah'ı değerlendirmeye kalkan o ismin asarı ile mahdud kalır.

* **Ya Gavsü iza arafte zahirel işki fealeyke bil fenai anil işki liennel işki hicabün beynel aşiki vel maşuki fealeyke bil fenai anil gayri liennel gayri hicabün beynel aşiki vel maşuki**

▪ **"Ey gavs aşkın zahirine arif oldunsa sana aşktan fani olmak düşer. Zira aşk, aşıkla maşuk arasında perdedir. Sana gayriyetten de fani olmak düşer. Zira gayriyet aşıkla maşuk arasında perdedir."**

Burada aşkın zahiri olarak belirtilen ilahi aşkın dışında kalan sevgi ve muhabbet hisleridir. Kişi aşkın zahirine vakıf olduysa ona aşktan geçmek düşer.

- * **Ya Gavsü iza eradtet tevbete fealeyke bi ihraci hemmiz zenbi anin nefsi sümme bihraci hataratihi anil kalbi tesil ileyye ve illa feente minel müstehziîne**
- **"Ey gavs tevbeyi murat ettiğin zaman sana nefsinden günahın gamını sonra kalbinden onun hataratını ihracetmek düşer. Bana vasıl olursun. Aksi takdirde müstehzilerden olursun."**

Tevbe, işlenen bir hatadan dolayı yapılır. Bu beyanda Rabbimiz, **"nefisten günahın gamını ihrac etmek"** tabiri ile günah işleme düşüncesinin idrakine varmayı murat etmektedir. Önemli olan günah işlemek değil günahın idrakine varmaktır.

"Kalbden o gamın hataratını ihrac etme" tabirinden murat olunan ise Hakk'tan gayrı olarak günah işleme düşüncesini terk etmektir. Zira aksi takdirde Allah'ın rahmetinden ümidini kesmek gibi bir durum ortaya çıkar.

Eski bir hatayı düşünmek o hatayı tekrar işlemek gibi olur. Kişi işlediği günahı değil **Allah'ın rahmetini** düşünmelidir. O zaman Allah'ı düşünmüş olur. İnsan işlediği günahı değil Allah'ı düşünmelidir, ki O'na vasıl olabilsin. Aksi halde bu işi bir eğlence ve oyuncak haline getirmiş olanlardan olunur. Halbuki Allah yolu ciddiyet gerektirir.

Esasen Allah'ımız, her noktada olduğu gibi, bu noktada da yalnızca Allah'ı düşünmekle selamete çıkılabileceğini buyurmaktadır.

Nitekim Sevgili Efendimiz bir hadisi şerifinde **"Ben de Allah'ın rahmeti ile selamete çıkacağım,"** buyurmuştur. O halde daima Allah'ın rahmetini düşünmemiz icabeder.

- * **Ya Gavsü iza eradte en tedhule haremî fela teltefit bil mülkî ve lâ bil melekûtî ve lâ bil ceberutî liennel mülke şeytanül alimi vel melekûte şeytanül arifi vel ceberute şeytanül vakıfi femen radiye bivahidin minha fehüve indî minel matrudîne**

Aşk, aşıkla maşuk arasında **perdedir**, çünkü seven ve sevilen arasında bir ikilik perdesi meydana getirir. Halbuki Rabbimiz, “**Ben alemleri aşk için yarattım,**” buyurur.

Kişi zahire duyulan aşkın hakikatini ve manasını dahi idrak etse aşkın, aşık olan ve aşık olunan arasında perde olduğunu, aslolanın maşuk (*sevilen*) olduğunu anlar.

Manevi yolda Hakk’a aşık olmuş olan kimse de aslolanın maşuk yani Allah olduğunu görür.

Bu beyandaki hakikat Allah’ımızın kendisinden kendisine olan aşkıdır. Kendisinde bu nokta açılmış olan kimse ikilik ihtiva eden aşktan geçerek vuslata ermeli ve bir olmalıdır.

Nitekim Hz. Mevlana bu hususa işareten,

“Cümle maşukest aşk perdeyi

Zinde maşukest aşık mürdeyi”

“Herşey sevilendir aşk ona perdedir

Diri olan sevilendir aşık ölüdür,” buyurmuştur.

Burada söz edilen aynı zamanda kadının, erkekten halk olmasındaki aşktır. Zira kadın erkekte mahvolursa aşkın gerçeğine varır. Bütün isimlerde olduğu gibi aşk da Allah’ın bir ismidir.

Aşk, Allah’ımızın **kendinden kendine irfan olunmayı** istemesidir. O noktaya gelindiğinde aşkın hakikati öğrenilmiş olur. Aşk Allah’ımızın kendisinden kendisine olan bir muhabbettir.

Evliyayı kiram ve peygamberanda görünen aşk ve muhabbet **Vedud**’dur. Allah’ımızın yakınlık verdiği gönüllere aşk, refik olarak vuslatı hakikiye erdiren o isimdir.

Vuslatı hakikiye erildiğinde ise, **aşk perdesi ortadan kalkar** ve sadece maşuk kalır ve aşkın kendisinden kendisine oluşu zuhur eder, ki bu **vacibül vücuddur**.

- “Ey Gavs haremime dahil olmayı murat ediyorsan, o takdirde ne mülküne, ne melekutuma, ne ceberrutuma iltifat etme

Zira **mülk**, alimin şeytanıdır,
ve **melekut**, arifin şeytanıdır,
ve **ceberut**, vakıfın şeytanıdır,

Bunlardan herhangi birine razı olan indimde tard edilmişlerden olur.

Burada yakın olmaktan daha ileri bir hal olan, **haremme duhul** halinden bahs edilmektedir. Bu büyük bir irfan, kabul ve teslimiyet icabettirir. Bu da ancak Allah lutfettiği zaman olur. İnsan talep eder ama esas olan Allah'ın arzusudur.

Allah'ımızın mülkü bütün mevcudatı ihtiva eder.

Alim makam itibariyle **mülkü görür** ve mülkün Hakk'a ait olduğunun bilgisi ile mücehhezdir.

Alimin sahip olduğu ilim Allah'a aittir. Alim Allah'ın isimlerinden bir isimdir. Alimin mülke itibar ederek, o nokta ile kifayet etmesi onun Allah yolunda terakkisine mani teşkil eder.

Arif ise, **melekut alemine** intikal etmiştir.

Melekut aleminin, meleklerin nurları ve sırlarının göründüğü alemdir. Bazı kimseler meleki halleri ve alınan ilhamların meleki olup olmadığını düşünürler. Meleklerle Allah'ın sivasında bir makam teşmil ederek Allah'ımızdan hasıl olan bilcümle kuvvetlere vücud izafe ederler. Kişinin bu nokta ile kifayet etmesi terakkiye mani bir hal meydana getirir.

Ceberut ise, **vakıfın** idrakidir.

Ceberut makamının, bütün mevcudatın Allah'a muhtaciyetinin zahir olduğu, ilahi azamet alemidir. Kişinin Allah'a muhtaciyetinin idrakında olması, o noktada makbul olmayan bir durum yaratır. Kişinin Allah'a muhtaciyeti de

ikilik halidir, zira Allah'tan başka bir mevcut yoktur. Her şeyin Allah'a muhtaciyetinin idrakından sonra Allah'ın hiçbir şeye muhtaç olmadığı ve zaten ondan başka bir mevcut olmadığının idrakı zuhur bulur.

Ancak bunların hepsi birer makam ve isimdir.

Kadiriyenin dördüncü Piri Sanisi olan Hz.Süreyya Beyefendi "Divanı Süreyya" nam kitabında, "noktai gayn giderilmedikçe vukufiyyet ve agahiyyet sevdâyı hamına düşmek caiz olmasa gerektir," buyuruyor.

Allah yolunda makam ve mevki düşüncesi ikilik olur. Bütün makamları bir bilmek gerekir. Bir kimse herhangi bir makama iltifat eder ve ona bir farklılık atfederse atlamış olur.

Hız.Yunus Emre, "İsteyene ver onları bana seni gerek seni," buyurur.

Bunun manası bütün makamlardan vazgeçerek Hakk'a ilticadır.

Mürşidimiz Pak Muhammed Ali Özkardeş Hazretleri Hakk yakınlığı bulduğu zaman Rabbimizin kendisine ilk sözünün, "Bu gece harimi ismeti sarayımsın," hitabı ilahisi olduğunu söylemişlerdir.

Burada Hz.Pirimiz geçilen ilahi makamları anlatarak aslolanın **haremi ilahiye** duhul olduğunu ifade buyurmuşlardır.

Bu hususa istinaden Hz.Süreyya, "Umura müdahale, mülke dehalet ve hareme duhul caiz değildir. Meğer ki tahtı saltanata kuud ede," buyurmuşlar ve Reisül Mürşidin noktasını işaret etmişlerdir.

Burada "tahtı saltanata kuud" **Sebül Mesani'nin** ilahi yoldaki hususiyetini işaret etmektedir. Sebül Mesani'nin Allah anlayışında çok ileri bir hal vardır. Bu hal son derece

ileri bir teslimiyet ile vaki olabilir, ki Hz.Süreyyanın, “Bizle-ri zati veli bile anlayamaz,” buyurdıkları noktadır.

- * **Kaale lî Ya Gavsül mücahedetü bahrün min biharil müşahedeti ve hıtanühül vakıfune ve men eraded duhule fîy bahril müşahedeti fealeyhi bihtiyaril mücahedeti liennel mücahedete bizrul müşahedeti**
- “Bana ‘Ey Gavs,’ diye buyurdu. ‘Mücahede müşahade denizlerinden bir denizdir ve balıkları vâkıflardır (*vukufa erenler*) ve kim müşahade denizine dahil olmayı murat ederse ona mücahedeyi ihtiyar etmek düşer. Zira mücahede müşahadenin tohumudur.”

Manevi yolda **mücahede**, kişinin **aslını aramak** için yaptığı **taleptir**.

Müşahade ise, **görmek** ve gerçek **bilince varmak** manalarına gelir.

Mücahede eden hakikate varır ve müşahade ile görür. Mücahede Allah’a varmak için O’nun sıvası ile mücadele etmektir, manen yapılması gereken şeylerin nefse zor da gelse yerine getirilmesidir.

Nefs kendine göre hareket etmeyi arzu eder. Zira onu Allah’ımız kendinden vermiştir. Nefs onun faili muhtar oluşunun emarelerini taşır.

Bir hadiste, “Allah’ımız bir kulu sevdiğinde onu zati uluhiyetine hizmet etmesi için seçer. Onu kadın ve evlat ile meşgul etmez,” buyrulmaktadır.

Karısı ve evladı dahi o kulun dini için aslını aramasına mani olamaz, Allah’ımız onu yalnız kendisi ile meşgul eder manasına gelir. Hiçbir şey onu Allah’ı düşünmekten alıkoymaz.

Nitekim, Allah'ın hususiyetinde olanlar hariç, bütün peygamberler ve evliya evli ve çocuk sahibi oldukları halde mücadele etmişlerdir. Allah'ımız kendisi için mücahedeyi makbul tutar, zira **mücahede müşahadenin tohumudur.**

- * **Ya Gavsü men ihtare liyel mücahedete felehu müşahedetî in şae ev ebî**
- **"Ey Gavs benim uğrumda mücahede eden istese de istemesi de beni müşahade eder."**

Her kim Allah'ımızın ilahi tertibine razı olursa, Onun sıvası ile mücadele etmek mecburiyetinde kalır. Allah'ımız, **"Rahmetim gadabıma sabık oldu,"** buyurmaktadır.

Tertibi ilahisi icabı müsbet ve menfi her hal Allah'ımızda mevcut olduğundan hayır tertibini tercih ve tasdik eden menfi ile mücahede edecektir. Bu mücahede Allah'ı bilip tanımak için yapılan bir mücadeledir, ki ulemada nefis mücadelesi olarak ehli tarikte de Hakk'a ulaşmak maksadıyla çilehanede çilesini tamamlamak şeklinde tezahür etmiştir.

Allah uğruna mücadele edenin bu arzusu imanından kaynaklanmaktadır. Allah yolunda şehit olanlar, imanları için şehit olurlar. Bu ise bir inancı ifade eder.

Kişi hakikati bilip anladığı zaman Allah'ı her varlıkta müşahade eder duruma gelmiştir. Rabbimiz, **"Beni görmek, Beni bilmektir,"** buyurmaktadır.

O halde, kendisi uğruna mücahede eden kimseye Allah'ımız her varlığın kendisi olduğu hakikatini açıp anlatır. Zira Allah kuluna müştaktır. Böylece Allah'ı bilmiş olan kimse de müşahadeye mazhar olmuştur. Bu husus kişinin isteğine bağlı değil, Allah'ımızın tertibi ilahisi icabı böyledir.

- * **Ya Gavsü men harume an mücahedetî fela sebile ila müşahedetî**
- “Ey Gavs benim uğruma mücahededen mahrum olana beni müşahade etmesi için yol yoktur.”

Allahı bilmek ve anlamak için mücahede etmeyen kişinin Yaratanı bilip anlaması mümkün olmayacağı için müşahade etmesi de mevzubahs olamaz. Müşahade için kişinin Allah'ımızı bütün varlıklarda tam tasdiki gerekir.

Bu hususta Allah'ımız büyük bir kapı açmıştır. Hadisi Şerifte, “Kadın ve erkek her Müslümana ilim farz oldu,” buyrulmuştur.

Mücahede bir inanç için yapılır. O halde mücahede edenin imanı tamdır. Mücahede etmeyen ise, imanı eksik demektir. İmanı tam olmayan bir kimsenin Allah'ı müşahade etmesi söz konusu değildir. İmansız kişi için Allah'a giden bütün yollar kapalıdır. Onun için maneviyatta kişi ancak iman ile yürür.

- * **Ya Gavsü lâ bûdde lit talibine minel mücahedeti kema lâ bûdde lehüm minnî**
- “Ey gavs benim kendileri için lâ bûd (*kaçınılmaz, gerekli, mecburi*) olduğum gibi talep edenler için de mücahede lâ bûd (*kaçınılmaz gerekli, mecburi*)dür.”

Bu beyanı ilahide Allah'ımız kendisinden hasıl olan varlıkların, (**lâ misal**) çocuğun annesine mecbur olduğu gibi, kendisine mecbur olduklarını ifade eylemektedir. Ancak insanın Allah'a olan muhtaçlığı hiçbir şeye benzemez, çünkü kişi vücut ve kuvvette, düşünce ve ilhamda ve hasılı herşey için Allah'a muhtaçtır. Zira hayati ve ruhi terakki ancak Allah ile mümkündür.

Allah'ımız, “Ben gizli bir hazine idim irfan olunmaya muhabbet duydum ve yaratılmışları irfan olunmak için ya-

rattım, kendimden kendime,” buyurur. İnsan Allah'ımızın bu arzuyu ilahisi içinde bulunmaktadır.

Onun için kul talepkar olur. Allah'ımızın irfan olunması kulu için ne kadar mecburi ise kul da Allah için mücahede o kadar mecburdur.

İnsanlar irfan için mücahedeyi kestirmeden hallederbilmek için bir çok yol aramışlardır. Allah'ımız şeriatı ile şartlarını bildirerek onlara uyulmasını irade buyurmuştur. Bu şartlara uyularak bir noktaya gelebilmek kabildir. Ama irfan hususiyeti ehlibeyt yoluna has bir haldir.

- * **Ya Gavsü efdalül ibadi ve ehabbül ibadi ileyyel abdüllezî kane lehül validü vel veledü ve kalbühü fariğun anhüma felev mate lehül validü feleyse lehül hüznü bimevtil validi velev matel veledü felâ yekunü lehül hemmü bimevtil veledi feiza beleşal abdü hazihil mertebete vel menzilete fehüve indî bilâ validin ve lâ veledin ve lem yekün lehu küfüven ehadün**
- **“Ey gavs bana kullarımın en faziletlisi ve en sevgilisi ebeveyni ve çocuğu olduğu halde kalbi bunlardan feragat etmiş olan kuldur. Eğer ebeveyni vefat etse kalbinde onun ölümünden dolayı hüznün olmaz ve eğer çocuğu vefat etse, onun ölümünden dolayı gam çekmez. Kul bu mertebe ve menzile erdiğinde indimde onu doğuran ve ondan doğan yok hükmündedir (“lem yelid ve lem yuled” Sırrı) ve onun küfvünde biri olmamıştır (“ve lem yekün lehü küvfüven ehad” Sırrı)”**

Bu beyanı ilahide Allah'ımız kendisinden intişar etmiş olan kuluna manevi olarak emsalsiz bir makam lutfetmektedir Bundan evvelki beyanlarda Allah'ı bilip anlamak için mücadele ve mücahede de bulunmak icabettiğine dair bilgiler verilmiştir. Mücadele ve mücahede de bulunmuş olan gönüller fazilet sahibi olurlar. İman ve irfan itibariyle yüksek derecede dini ve ahlaki vazifelere riayet hali ile hal-

lenmişlerdir, ki bu bütün varlıkların Hakk'tan hasıl olma halidir.

Annelik, babalık, evlatlık, varlık, yaşam, ölüm ve sairinin sadece dünyevi haller olduğunu bilmek icabeder. Bu idrake gelmiş olan kimse Allah ile Allah olmuştur, ki Kur'anı Kerim'in birçok ayetinde bu hususlar açıklanmıştır.

Böyle bir kimse doğurmamış ve doğurulmamış hükmünde olur ve hiçbir varlık onun küfvinde olamaz. Aksi düşünce ikiliğe sebebiyet verir. Halbuki o makama ermiş olan gönül her varlığa Allah gözü ile bakar.

Sevgili Efendimizin bu noktaya işareten iki hadisi vardır:

"Sizler ölmedikçe Allah'ı göremezsiniz,"
ve **"Ölmeden evvel ölünüz,"** buyurmuştur.

Bu iki hadisten murat ilahi hakikate vakıf olmaktır. Kur'anı Kerim'in 112. Suresi olan İhlas Suresinde de bu husus açıkça ifade buyrulmuştur.

Doğurmak ve doğurulmak konusu insanın esfele safilin ile benzetme yaparak halledebileceği bir mesele değildir. Bu iki husus da Allah'ın ilminde mevcut olan noktalar olduğu halde Allah'ımızdan başka bir mevcut olmadığından O kendisinden kendisine teşkilatlandırır. Ancak Allah'ımız, **"lem yelid velem yuled"** kaydına da tabi değildir.

İnsan kendisini Hakk'ın gayrı olarak düşünürse kısıtlanmış ve sırda eksik kalmış olur. Hakikate ermiş olan ise her yerde kendisini müşahade eder.

Yaratılmışların en mükemmeli insan olduğu ve Allah onun kalbinde tecelli ettiği için, **"velem yekün lehu küfüven ehad** - hiçbir şey onun küfvinde değildir" sırrına mazhar olan da insandır.

Burada Allah'ımız kendi **açıldığı ilahi gönlü** anlatmaktadır. Murat olan da o gönüldür. Kişi kendini indirgemek yerine Allah'a yükseltmeli ve ruhen Allah'tan hasıl olduğu için bütün varlıklara o gözle bakabilmelidir.

Esasen analık, babalık, evlatlık, akrabalık, arkadaşlık, vs. hep birer hicaptır.

Allah'ımız **"levlake levlake lemma halaktul eflake - Ey Muhammed eğer sen olmasaydın bu alemleri yaratmazdım,"** buyurur.

O halde **"sırrı Muhammed"** hangi gönülde açıldı ise **"levlake"** hitabına mazhar ve murat olan odur. Allah'ımız o gönlü Nuru Muhammed'de dolayısıyla kendinde ifna etmiştir.

Bu hakikate işareten Hz.Ahmet Süreyya Emin Beyefendi Divanında,

"Bürün yahut ki yut Kur'anı anma iş biter sanma

Ol iş bitmez mülakatı reisül mürşidin ister,"

buyurmuştur.

* **Ya Gavsü men lem yezük fena el validi bi mehabbeti ve fena el veledi bi meveddeti lem yecid lezzetel vahdaniyyeti vel ferdaniyyeti**

▪ **"Ey gavs benim muhabbetimde ebeveyninin ve benim meveddetimde çocuğunun fenasını zevk etmeyen Vahdaniyetin ve Ferdaniyetin lezzetini bulamaz."**

Kişi neyi zevk etmiş ise, onu düşünür ve o noktada bir hakikate varır. Ebeveynine ve çocuğuna duyduğu muhabbet ve aşktan geçip onları Allah'a duyduğu aşk ve sevgide ifna etmeyi zevk edinmek icabeder.

Bütün sevgileri bir sevgide ve aşkta birleştirerek yalnızlığını ve tekliğini birleyen ilahi lezzeti bulabilir.

Hız.İsa, "Dünya insanları içinde Yahya'dan daha büyüğü yoktur ama semavi Sultanlığın en küçüğü Yahya'dan daha büyüktür," buyurur.

Efendimiz de, "Efdalun ahirun - son gelenler efdaldir," buyurmuşlardır.

Burada "küçük"ten murat, Hatmül velayet yani Allah ashabıdır. Bunlar için Hz.Süreyya, "Anın ashabı bilin baş eğmez ahkamı Kur'ana," buyurmuştur.

Fani oluş Allah'tan gelip Allah'a gidileceğinin tam idrakıdır. Bütün mevcudatın bir varlıktan halkolduğunu bî-hakkın bilen tam tevhide erer ve Allah'ımızın hususi bir lutfu olarak ona "ferdaniyet" verilir. Bu ilahi gönüllerde "ferdiyet" hususiyetinin zuhur ettiğine işaretir.

Allah'ımız kendisini bizzat açtığı gönüllerde indirdiği beyanı geçerli kılar. Bu husus o gönlün ferdaniyet sahibi olması demektir. **Sebül Mesani'nin** hepsi **ferdiyet** sahibidirler. Allah onlara ferdiyet lutfetmiş ve onları hüküm verme noktasına getirmiştir. Bu nokta bütün yaratılmış varlıklardan ve kendi vücudundan dahi geçene açılır. Teferuat ile uğraşan bu lezzeti bulamaz.

Dikkat edilir ise, bu beyanı ilahide, **fenai valid** (ebeveynin fenası), muhabbet ve vahdaniyet bir arada,

fenai veled (çocuğun fenası), meveddet ve ferdaniyet bir arada münasebetlendirilmiştir.

Allah'a olan muhabbet ile ebeveyninin de Allah'tan meydana gelmiş olduğunu idrak eden ve tam manası ile giyen kimse kendisinden intişar eden varlıkların hepsinin Allah'tan olduğunu görür.

Ebeveyninin fenasını zevk eden kimseyi Allah muhabbeti ile vahdaniyete vasil kılar. Bu noktaya ulaşmış olana Allah'ımız şahsiyet lutfeder ve onu kendisi ile baki kılar.

Böyle bir kimse çocuğunun fenasını zevk ederek Allah'ın meveddeti ile ferdaniyete gelir. Allah'ın ferdaniyet verdiği bütünü mevcut tabi olur.

Ferdiyetin içten içe nice makamları vardır. Bütün isimlerin ferdaniyet sahibine tabi olması Allah'ın o isimdeki açılmasına tabi olması demektir. Kişi ferdiyet sahibi olunca, onun arzusunu Allah yerine getirir.

- * **Ya Gavsü iza eradte en tenzura ileyye fî mahallin fah-ter kalben hazînen fariğân an masivaî**
- “Ey gavs bir mahalde bana nazar etmeyi murat ettiğinde sivamdakilerden fariğ olmuş hazin bir kalbi ihtiyar et.”

Allah'ımız, “Ben yere ve göklere sığmam, mümin kulunun kalbine sığarım,” buyurmaktadır.

Mümin kulun kalbi olan o mahalde Allah'ımızın selamı zuhur eder. Her şeyden ve sivaullahtan da geçmiş yalnızca Allah'ı talep eden Hakk yakınlığı bulmuş gönül sahibi her şeyden Allah'a iltica eder.

Böyle kimseler Efendimizin, “Beni gören Hakkı gördü,” beyanı ile açmış olduğu velayet sırrına mazhar olmuşlardır.

Sevgili Efendimiz böyle zatlar için, “Benden sonra muhaddesun sınıfı ile ünsiyet ediniz,” buyurmuşlardır.

Hazin kalb sahibi olan kimse, varlıklar içinde mahzun kalmış, hiçbir şey ile tatmin olmayıp, yalnızca Allah'ı arayandır. Daima sevdiğini aradığı için de mahzundur. O Allah sivasından kurtulmuş ve “kalbin zikri kalbi tatmin eder,” beyanı ilahisindeki hususiyetin zuhur ettiği gönüldür.

- * **Fekultü ve ma ilmül ilmi kaale lî Ya Gavsul Azame ilmül ilmi hüvel cehlü anil ilmi**
- “ ‘İlmin ilmi nedir,’ dedim. ‘Ey Gavsül Azam’ diye buyurdu. ‘İlmin ilmi, ilimden cehildir.’ ”

Hız. Ali Efendimiz, “İlim bir noktadır cahiller onu çoğalttılar,” buyurur.

Cahil kişi zaten ilimden cehl halindedir. Fakat ilimde daha ileri merhalelere ulaşıldığında Allah’ın her bilicinin üzerinde bilici olduğu hakikati idrak edilir.

Kişi Allah’ı tasdik etmiyorsa, ilimden bir nebze nasi-bedar dahi olsa cahil sayılır. Kişi cahil olabilir, birşey bilmez ve öğrenmek için bir alime müracaat eder. Ancak Allah’ı bilmek için doğru bilgide bir noktaya gelinmelidir. Allah ilminin sonsuzluğu ancak böylece idrak edilebilir.

İnsan bu **hakikat** karşısında **cehlini** anlar. Böylece **ilmin cehl olduğu** meydana çıkmış olur. Burada tevazu gibi görünen husus, esasta hakikati ifade etmektedir.

İlmin sahibi Allah’tır. İlimse bir isimdir ve yaratılmış bir varlıktır. O halde ilim elde edilerek bir noktaya gelinse dahi Allah’ı bilme hususunda ilim kafi değildir. Kişinin ilmi arttıkça tevazuu da artar ve ilmi ilahi karşısında kendindeki ilmin ancak cehl olduğunun idrakine varır.

Allah’ımızın “**Alim**” ismi, herşeyi **zıddı ile bilicilik esası** üzere icraattadır. Bu durumda **ilim maluma tabi** olur. Şu halde ilim gayriyyette gibi görünen bilgidir.

Bu bilgi kişiyi zaman içinde irfana doğru götürür. İrfan ismi varlığı kendisi ile gayriyyette olmadan bilme halidir. Şu halde **ilim ismi, irfan ismine tabi** olmuş olur.

İlim, mevcudat ile ilgili olan bilgidir.

İrfan ise, hakikat ile ilgili olan bilgidir.

- * **Ya Gavsü tuubaa liabdin male kalbühu ilel mücahede-dati ve veylün liabdin male kalbühu ileş şehavat**
- **Ey Gavs kalbi mücahadelere meyleden kula ne mutlu ve kalbi şehvetlere meyleden kula ne yazık**

Manevi yolda yürümek için ilim edinmek isteyen insan Allah'ımızın, "**İlim edinmek kadın erkek her Müslümana farzdır,**" emrine uyarak, ahiret için azık hazırlama gayreti içindedir. Ona ne mutludur, zira insan sevdiği için mücahedeyi göze alır.

Sevdiği için mücahededede bulunan kimse kalbi mücahede halindedir. Allah kendisi için mücahede eden gönle rahmet eder. Bu bakımdan kalbi mücahedeye meyleden kimsenin mücahedesesi gerçek mücahede olur.

Bir gazadan dönüşünde Sevgili Efendimiz, "**Şimdi küçük cihad bitti, büyük cihad başladı,**" buyurmuştur.

Buradaki büyük cihad **kalbi ve nefsi mücahededir.** Bu mücahedededen galip çıkan, **ilahi yakınlık** bulmuş olur.

Rabbimiz böyle gönül sahipleri için "**ne mutlu o kimseye,**" buyurmaktadır.

Kalbi şehvetlere ve dünyaya meyleden kişi için ise Allah'ımız, "**ne yazık!..**" buyurmaktadır.

Kur'anı Kerim'de, "**Allah fuhş ile emretmez,**" buyrulmaktadır. O halde kalbi şehvetlere meyleden kimse Allah'ın emrini yerine getirmemiş ve kendisine yazık etmiştir.

- * **Kaalel Gavsü reeytür Rabbe sümme seeltû anil miraci kaale lî Ya Gavsül miracü hüvel urucü an külli şeyin sivaî ve kemalül miraci ma zağal basaru ve ma tağa**
"Gavs buyurdu, 'Rabbi gördüm sonra ona mirac hakkında sordum.' Bana **'Ey Gavs,'** diye buyurdu. Mirac sıvamdaki her şeyden uructur ve miracın kemal noktası **"göz şaşmadı haddi aşmadı,"** dır.'"

Mirac, kulun, **“kul” dediğinin de Allah** olduğunu bilmek halidir. Masivadan Allah’a iltica etmek ve O’na sığınmak demektir, ki Sevgili Efendimiz Hz.Muhammed (S.A.V.) Miracda da insanüstü bir kemalat göstermiş ve kendisine teklif edilen dayanılmaz güzellikteki şeylerin hiçbirine meyletmemiş, hatta onlara gözucu ile bile bakmamıştır.

Bu husus *Necm Suresi 17. ayetinde*, **“ma zağal basaru ve ma tağa – göz şaşmadı haddi aşmadı,”** beyanı ile açıkça ifade edilmiştir.

Burada haddi aşmamaktan murat Allah’ımızın nizamı ilahisine karşı gelmemektir. İnsan bütün varlıklarda O’nu görmeli ve O’nun nizamına riayet etme gayreti içinde olmalıdır.

“Sivadaki herşeyden uruc” ve haddi aşmak arasında bir bağlantı da şudur. Allah’ın nizamı içinde her zaman zuhur eden insanı kamili kabul ederek, O’nun ilahi ilmi açıklamasına uymak ve öylece yürümek icabeder. **“İnsanı kabul etmeyen kişinin hali iblisten kalmadır,”** denmiştir.

Kişinin Allah’ın açıldığı **ilahi gönlü kabul etmesi**, haddi aşmaktır. Nitekim melekler bu hususta haddi aşmışlar ve **“Arşı Azim”in** etrafında dönerek **tevbe etmek** mecburiyetinde kalmışlardır.

“Göz şaşmadı” ifadesinin bir manası da, hiçbir şeyi Allah ile kıyaslamamak ve yaratılmışa değil, **yaratana iltica ederek hakikate varmaya** çalışmaktır. Ancak o zaman doğru bulunarak görünen varlıkların hepsinde Allah’ı müşahade etmek mümkün olur. Böylece şaşkınlığa mahal kalmaz.

“Göz şaşmadı” ifadesinin diğer bir manası da, kişinin kendinden içeri olan **“beni”** ve kendinde **zuhur eden**

isimleri tasdik ve kabul etmesidir. Zira Ademdeki tecelli her insan için varittir.

Ademin ademliğini kabul ederek Allah'a iltica, "**gö-zün şaşmaması**", kabul etmeyiş ise, **haddi aşmaktır**.

* **Ya Gavsü lâ salate limen leyse lehu indî miracün ve hüvel mahrumü anis salat**

▪ "Ey gavs indimde miracı olmayanın namazı yoktur ve o namazdan mahrumdur."

Allah'ımızı ilahi kemalatı ile bilmek ve ibadet ve tâat-larını Allah ile ifa etmeye çalışmak, o ibadetlerin Allah tara-fından kabul edildiğini gösterir. Kişi o halde değil ise, onun ibadeti Allah'ın indinde makbul olmaz.

Allah'ımız bir nizam üzre Adem'den başlayarak, Sev-gili Efendimize kadar peygamberler göndermiş, peygambe-rimizden sonra da evliyası ile hep bu hususu vazetmiştir. Ademin ademliğini kabul etmeyenin namazı kabul olmaz. Bu tertibi kabul ve tasdik ile yürümek icabeder.

Bir husus katiyetle vurgulanmalıdır. İnsan Allah'ı o derece kabulde olmalıdır ki, her yerde O'nu müşahade et-melidir. Bu bir yerde miracdır.

Ademi kabul etmeyen melek iblis olduğuna göre, onu kabul etmeyen beşerin ne olacağını akıbet gösterecektir.

Efendimize gelinceye kadar zuhur eden ümmetlerin hiçbirine şer'an namaz farz kılınmamıştır. Ancak Sevgili Efendimize Miracı İzzet sırasında günde beş vakit namaz farz kılınmıştır.

Sevgili Peygamberimizden sonra gelen ilahi gönül sahipleri de, O'nun yüzü suyu hürmetine mirac devletine mazhar olmuşlardır. Bu Allah'ımızın Hz.Muhammed ile in-

sanlara büyük bir lutfudur, ki bu bilinçle kılınan namaz gerçek bir namaz olma hüviyeti kazanır. Allah'ın gayri düşünülmeden kılınan namaz sahihtir.

Peygamberimiz, **“mutu kable ente mutu – ölmeden evvel ölünüz,”** beyanı ile hakikati açmaktadır. Öldükten sonraki sırlardan hissement olunabilmesi için daha evvel bu sırlardan hissement olmuş bir gönül sahibini bulmak ve ona mülaki olmak icabeder.

Allah'ı her hali ile kabul etmeyenin miracı olmaz. Miracı olmayan da Allah indinde gerçek namazdan mahrum kalır.

- * **Ves selamü ala menit tebaal hüda vallahü alemü ve ekremü vel hamdüllahi evvelen ve ahiren ve zahiren ve batinen ve sallallahû ala nebiyyihi Muhammedin ve alihi ve sahbihi ecmaiyn vel hamdülillahi Rabbil alemiyn.**
- **“Selam hidayete tabi olan üzerinedir. Allah alimdir ve en keremlidir. Ve evvel ve ahir ve zahir ve batın olan Allah'a hamd olsun. Ve Allah nebisi Muhammede ve ailesine, ashabının toplamına salat etsin. Hamd alemlerin Rabbi Allah'adır.”**

S O N S Ö Z

Hız.Pirimizin Hakk'a yürümesinden sonra Kadiriyye pek çok kola ayrılarak yürümüştür. Bu feyz kapıları halen ve kıyamete kadar da devam edecektir. Bu kollardan bazıları aşağıda derc edilmiştir.

1. Esediyye
2. İseviyye
3. Ekberiyye
4. Yafiiyye
5. Eşrefiyye
6. Hilaliyye
7. Rumiyye veya İsmailiyye
8. Garibiyye
9. Halisiyye
10. Hamadiyye veya Samediyye
11. Madisiyye
12. Müşariyye
13. Nehariyye
14. Nesimiyye
15. Tavassiyye
16. Uceyliye
17. Zeylaiyye
18. Becelliye
19. Bekkaiyye
20. Endeliyye

Hız.Pirimiz hayatı mecazisi süresince İslam'a birçok kıymetli yazılı eserler de kazandırmış bir velidir. Onun eserlerinden bazılarının isimleri şöyledir.

1. Günyetüt Talibin
2. Fütuhül Gayb
3. Fethür Rabbanî
4. Füyüzatür Rabbaniyye
5. Hizbü Beşairil Hayat
6. Cilaül Hâtır
7. Mevhibür Rabbaniyye

8. Yevakitül Hikem
9. Bahçetül Esrar
10. Tuhfetül Mutlakîn
11. Hizyür Reca vel İntiha
12. Risaletül Gavsiiye
13. Meratibül Vücud
14. Miracı Latifi Meani
15. Vusul İlallah
16. Umdetüs Salihin
17. Sittüm Mecalis
18. Mektubatı Geylanî
19. Kenzül Azam
20. Hizbül Hayrat
21. Hizbüt Tazarru vel İbtihal
22. Beşairül Hayat
23. Esrarül Esrar
24. Mecmuai Evrad
25. Delail
26. Manzumei Lamiyye
27. Manzume fit Tevessül bi Esmailahil Hüsna
28. Kasidetül Tasavvufiyye bil Esmail Hüsna
29. Kasidetül Latife
30. Kasidei Taiyye
31. Kasidei Mimiyye
32. Kasidei Ayniyye
33. Muhtasar fî İlmid Din
34. Risaletün Fit Tevhid
35. Risaletün Fil Vasiyye
36. Sırrül Esrar ve Mazharül Envar
37. Sırrül Vehhac Fî Leyletil Mirac
38. Usulüs Seba
39. Vasiyyetül Gavsiiye
40. Virdi Hısnül Hasin
41. Risaletün fî Meaniil Esmail Hüsna
42. Melfuzatı Geylanî
43. Divanı Gavsül Azam

Bunların haricinde çeşitli eserlerinden iktibas edilerek hazırlanmış ve Türkçe olarak neşredilmiş **“Gaybın dili (Menakıblar)”** ve **“Gönül incileri”** gibi bazı eserlerden de söz etmek mümkündür. Bu eserler ile Pirimizin kendine has düşünceleri dünyaya yayılmıştır.

Hz.Pirimiz hakkında yazılmış olan **“Menakıbı Tacül Evliya ve Burhanül Asfiya”** adlı eserde, Hz.Pirimiz için Hızır (AS)’ın şöyle buyurduğu söylenir:

“Abdülkadir Geylani (KS) asrımızın doğuda ve batıda tek ulu şeyhidir. O Gavsül Azam ve doğru bir imamdır. Bilenlerin bilgi kaynağıdır. Maşukiyet makamında, bu semavat ve gök kubbenin altında Gavsül Azam ayarında ve O’na denk bir veli yoktur,”

Hz.Pirimizin kendi sulbünden olacak olan kırkıncı çocuk nasibini Hz.Muhyiddini Arabî’nin babası Ali Et Taî’ye bahşederken ona, **“Bu çocuğun adını Muhyiddin koy, bendeki ilim ve kemalatın üçte biri onda zuhur edecektir,”** buyurduğu malumdur.

Hz.Muhyiddini Arabî’nin İslamdaki müstesna yerini düşünürsek, belki Hz.Pir hakkında bir nebzecek fikir sahibi olabiliriz.

Onun kerametleri saymakla bitmez. Kendisindeki bu hal ilahi manevi yolun kati bir iman ile daha geniş kitlere yayılması ve bu yolda terakki edilebilmesi için Allah’ımızın bir lutfu olmuştur.

Hz.Pirimiz Adem sırrına sahip İnsanı Kamil noktasını gayet büyük bir fasahatle anlatmış ve **“kişiye lazım olan fakir ile sohbet ve evliyaya hizmettir,”** buyurmuştur. Fakir sözünü kullanırken de evliyaı işaret etmektedir.

Hz.Pirimizin sohbetleri irtihaline kadar kırk yıl sürmüş. Yarım asra yakın bir zaman içinde İslam’a yapmış ol-

duğu hizmetler ve ilahi fütuhâtın hakikatının ifadeye sığması mümkün değildir.

Hız.Pirimizin makamını ve kemalatı ilahîyesini bildiğimiz kadarı ile bir nebzecek de olsa anlatmaya gayret ettik. Açılmış olan bu ilahi kemalattan bizler de bir hisse kapabilmiş isek ne mutlu !....

Allah'ımızın bu ilahi lutfunu bildirerek anlamanıza yardımcı olan Sevgili Evladı Abdülkadir Geylani Hazretlerine ne kadar teşekkür etsek, teşekkür ve şükürümüzü yerine getirmekten aciz kalırız.

Allah'ımızın rahmeti ilahisi olan Sevgili Efendimize ve Şahı Velayet Hz.Ali Efendimize ve onları en güzel şekilde temsil eden ve ilahi hakikatlerini en güzel şekilde intikal ettiren Allah'ımızın bu harikulade velisi Hz.Abdülkadir Geylani'ye, ailesine, yakınlarına, evladına, evvacına ve sırda görünen halifelerine salat ve selam olsun.

ELL HACC HÜSEYİN VEDAD

